

KONTROLLUTVALGET I FRÆNA KOMMUNE

Fræna, 03.10.2017

Til medlemmene i kontrollutvalget

MØTEINNKALLING

MØTE NR.: 6/17
TID: 17.10.2017 kl. 09:00
STED: Formannskapssalen, Fræna rådhus

SAKSLISTE:

UTV. SAKSNR.	TITTEL
PS 32/17	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 14.SEPTEMBER 2017
PS 33/17	REFERAT OG ORIENTERINGER
PS 34/17	TERTIALRAPPORT 31.08.2017 – FRÆNA KOMMUNE
PS 35/17	OPPFØLGINGSLISTE
PS 36/17	EVENTUELT

Dersom det er saker kontrollutvalget ønsker å kommentere, stille spørsmål ved eller ta opp i dette møtet eller i senere møter, kan dette gjøres under **Eventuelt**.

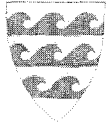
Eventuelle forfall meldes på tlf. 71 11 14 52, evt. mobil 991 60260.
E-post: sveinung.talberg@molde.kommune.no

Innkallingen går som melding til varamedlem som blir innkalt etter behov.

Ingvar Hals (s)
leder

Sveinung Talberg
rådgiver

Kopi:
Ordfører
Rådmann
Møre og Romsdal Revisjon IKS

FRÆNA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/06
Arkiv: 033
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 04.10.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utval	Møtedato
PS 32/17	Kontrollutvalget	17.10.2017

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 14.SEPTEMBER 2017

Sekretariatets innstilling

Protokollen fra møte 14.september 2017 godkjennes.

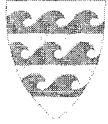
Til å signere protokollen sammen med møteleder velges:

1. ....
2. ....

Saksopplysninger

Vedlagt følger protokollen fra forrige møte. Protokollen er tidligere utsendt. Det er ikke fremkommet merknader til protokollen. Protokollen godkjennes formelt i påfølgende møte samtidig som det velges to medlemmer til å signere protokollen sammen med møteleder.

Sveinung Talberg
rådgiver

KONTROLLUTVALGET I FRÆNA KOMMUNE

MØTEPROTOKOLL

Møte nr:	5/17
Møtedato:	14.09.2017
Tid:	kl. 09.00 – kl. 14.00
Møtested:	Formannskapssalen, Fræna rådhus
Sak nr.:	22/17 – 31/17
Møteleder:	Ingvar Hals, leder (H) (forf. sak 29 og 30)
Møtende medlemmer:	Lisbeth Valle, nestleder (Sp) Leif Johan Lothe (Ap) Inge Kvalsnes (Krf)
Forfall:	Ann Helen Rødal Dalheim (Uavh.)
Ikke møtt:	Ingen
Møtende vara:	Ole Per Nøsen (Sp)
Fra sekretariatet:	Sveinung Talberg, rådgiver
Fra revisjonen:	Ronny Rishaug, oppdragsansvarlig revisor (sak 22-30) June B. Fostervold, teammanager (sak 22-30)
Av øvrige møtte:	Anders Skipnes, rådmann (sak 22-30) Ole Rødal, økonomisjef (sak 22-24)

Leder ønsket velkommen og ledet møtet.

Det framkom ingen merknader til innkallingen. Innkalling og sakliste ble godkjent.

TIL BEHANDLING:

UTV. SAKSNR.	TITTEL
PS 22/17	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 29.AUGUST 2017
PS 23/17	REFERAT OG ORIENTERINGER
PS 24/17	TERTIALRAPPORT 30.04.2017 – FRÆNA KOMMUNE
PS 25/17	FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKTET «EIENDOMSFORVALTNING, ANBUDSHÅNDTERING OG BYGGE- OG ANLEGGSLÆDELSE I FRÆNA KOMMUNE»
PS 26/17	VEDLIKEHOLD OG OPPRUSTING AV FRÆNA UNGDOMSSKOLE – LOV OM OFFENTLIGE ANSKAFFELSER
PS 27/17	FORSLAG TIL BUDSJETT FOR 2018 FOR KONTROLL OG TILSYN
PS 28/17	PLAN FOR KONTROLLUTVALGET SIN VIRKSOMHET 2017-2019
PS 29/17	KOMMUNIKASJONS-/REVISJONSPLAN FOR REVISJONSÅRET 2017
PS 30/17	OPPFØLGINGSLISTE
PS 31/17	EVENTUELT

Kontrollutvalgets vedtak

Protokollen fra møte 29.august 2017 godkjennes.

Til å signere protokollen sammen med møteleder velges:

1. Lisbeth Valle
2. Inge Kvalsnes

Kontrollutvalgets behandling

Leder framsatte forslag på Lisbeth Valle og Inge Kvalsnes sammen med møteleder Ingvar Hals, til å signere protokollen fra møte 29.august 2017.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg framsatt i møtet.
(5 voterende)

Kontrollutvalgets vedtak

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

Saksopplysninger**Referatsaker:**

- RS 23/17   **Spørrehalvtimen**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 15.06.2017 (vedlagt)
- RS 24/17   **Spørrehalvtimen**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 22.06.2017 (vedlagt)
- RS 25/17   **Årsrapport 2016 – Fræna kommune**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 22.06.2017, sak PS 50/2017 (vedlagt)
- RS 26/17   **Tertialrapport 30.04.2017 – Fræna kommune**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 22.06.2017, sak PS 51/2017 (vedlagt)
- RS 27/17   **Revidert budsjett 1 – Fræna kommune 2017**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 22.06.2017, sak PS 52/2017 (vedlagt)
- RS 28/17   **Nytt kommunenavn for nye Eide og Fræna kommune**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 28.06.2017, sak PS 55/2017 (vedlagt)
- RS 29/17   **Tallet på medlemmer i det nye kommunestyret etter sammenslåingen av Eide og Fræna kommuner**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 28.06.2017, sak PS 56/2017 (vedlagt)
- RS 30/17   **Opprettelse av fellesnemnd etter stortingsvedtak om sammenslåing av Eide og Fræna kommuner**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 28.06.2017, sak PS 57/2017 (vedlagt)

- RS 31/17 **Mandat for Fellesnemnda for nye Eide og Fræna kommune etter stortingsvedtaket**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 28.06.2017, sak PS 58/2017 (vedlagt)
- RS 32/17 **Valg av revisor for Fellesnemnda Eide-Fræna**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 28.06.2017, sak PS 59/2017 (vedlagt)
- RS 33/17 **Oppnevning av partssammensatt utvalg etter stortingsvedtak om sammenslåing av Eide og Fræna kommuner**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 28.06.2017, sak PS 30/2017 (vedlagt)
- RS 34/17 **Spørrehalvtimen**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 31.08.2017, (vedlagt)
- Kontrollutvalget ber ordføreren om å svare ut hvordan rutinene er for å følge opp spørsmål som står ubesvart i spørrehalvtimen. Dette gjelder også spørsmål som kommer fra kontrollutvalget til ordføreren eller fra innbyggerne.
- RS 35/17 **PS 62/2017 Fremtidig IKT-tilhørighet for Fræna kommune**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 31.08.2017, (vedlagt).
- RS 36/17 **Protokoll frå representantskapsmøte i Møre og Romsdal Revisjon IKS 15.6.2017**
(vedlagt)
- RS 37/17 **Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal – møteprotokoll styret**
Møteprotokoll fra styremøte 26.06.2017 (vedlagt)
- RS 38/17 **Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal – Årsmelding 2016**
Årsmelding (vedlagt)

Orienteringssaker:

- OS 15/17 **Varsel om tilsyn med arkivforholdene i Fræna kommune**
Brev fra arkivverket 30.06.2017 (vedlagt)
- Kontrollutvalget fikk en foreløpig orientering fra rådmannen om tilsynet og det som fremkom under tilsynet. En forventer en foreløpig tilsynsrapport september/oktober. Kontrollutvalget vil følge opp tilsynsrapporten og kommunens svar.
- OS 16/17 **Tilsyn med Fræna kommune som barnehagemyndighet – avslutning av tilsyn**
Brev fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal datert 15.06.2017 (vedlagt)
- Kontrollutvalget vil sende en henvendelse til kommunestyret der en ber om svar på hvordan saken skal følges opp etter kommunestyret sitt vedtak 14.11.2016, sak PS 136/2016.
- OS 17/17 **Tilsyn med sosiale tenester – tema økonomisk stønad – i NAV Fræna-Eide 2017**
Rapport fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal, datert 11.05.2017 (vedlagt)
- Kontrollutvalget fikk en orientering fra rådmannen om hvilke tiltak som er iverksatt etter tilsynet. Kontrollutvalget ønsker å følge opp avvikene i tilsynet videre.
- OS 18/17 **Utkast til oppdragsavtale mellom Fræna kommune og Møre og Romsdal Revisjon IKS**
Utkast til oppdragsavtale (deles ut i møtet)
- Kontrollutvalget får oppdragsavtalen til behandling i møte 17.10.2017.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.
(5 voterende)

PS 24/17	TERTIALRAPPORT 30.04.2017 – FRÆNA KOMMUNE
-----------------	--

Kontrollutvalgets vedtak

Tertialrapporten pr. 30.04.2017 tas til orientering

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalget fikk en orientering om status 30.04.17 og status pr. dato fra økonomisjef. Status pr. 31.08.17 er at en tror kommer ut i balanse ved årets slutt. Kommunen vil ha større fokus på å bedre rutinene for investeringsprosjekt og rapportering nå når kommunen går inn i en fase med store investeringer. En er godt i gang med å bedre rutinene, men det gjenstår fortsatt mye.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstilling. (5 voterende)

PS 25/17	FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKTET «EIENDOMSFORVALTNING, ANBUDSHÅNDTERING OG BYGGE- OG ANLEGGSLÆDELSE I FRÆNA KOMMUNE»
-----------------	--

Kontrollutvalgets vedtak

1. Fræna kommunestyre tar forvaltningsrevisjonsrapporten «**Eiendomsforvaltning, anbudshåndtering og bygge- og anleggsledelse i Fræna kommune**» til etterretning og slutter seg til de anbefalingene som kommer fram i rapportens avsnitt 1, 3.3, 4.3 og 5.3.
2. Fræna Kommunestyre ber rådmann om å sørge for at revisjonens anbefalinger i avsnitt 1, 3.3, 4.3 og 5.3 blir fulgt og påse at dette arbeidet gjennomføres.
3. Fræna Kommunestyre ber Kontrollutvalget om å følge opp rapporten innen en periode på 12 – 18 mnd.

Kontrollutvalgets behandling

Forvaltningsrevisor Einar Andersen orienterte om rapporten, bakgrunn og funn. Ingvar Hals spurte om det nå er gjort endringer i forholdet til bruk av ramme avtaler. Rådmannen svarte at en nå er i slutfasen av første periode med bruk av rammeavtaler og at en nå skal inn i en reforhandlingsfase. Nå skal en bruke erfaringene og en har fått noen læringspunkter. Hovedinntrykket fra rådmannen er at rammeavtalene har tjent kommunen godt. Leif Johan Lothe spurte om kommunen hadde en eller flere rammeavtaler (leverandører) pr. varegruppe. Svaret var at det hadde kommunen. Leif Johan Lothe spurte om hva en «miniavtale» eller

«minikonkurrans» var. Rådmannen svarte at dette var konkurranse og avtaler der det dreide seg om enkeltkjøp under 100 000 kroner og der minst 3 leverandører ble forespurt. Ingvar Hals spurte om det eksisterte et organisasjonskart i kommunen innenfor Teknisk sektor. Rådmannen svarte at det gjorde det, men det var kanskje ikke godt nok kjent eksternt selv om en internt i organisasjonen hadde en klar oversikt på ansvar og oppgaver. Leif Johan Lothe spurte om kommunen hadde riktig og nok kapasitet som bestiller. Rådmannen svarte at det hadde man, men en bruker ekstern kompetanse der en ikke har dette selv. Når en skal i gang med større prosjekt, så krever det ekstern og uavhengig ressurs og kompetanse. Lisbeth Valle spurte om hva som ligger til grunn for å inngå en rammeavtale kontra det å lyse ut enkeltkjøp. Rådmannen svarte at en bruker rammeavtaler der en bruker varen eller tjenesten hyppig og regelmessig. I tillegg bruker en rammeavtaler på små prosjekt. Kommunen er medlem i Orkide-innkjøp og gjennom dette interkommunale samarbeidet har en inngått flere rammeavtaler. Gjennom at en inngår rammeavtaler unngår man også faren ved å bryte Lov om offentlige anskaffelser. Rådmannen nevnte at det nye innkjøpsreglementet skal virke styrende og regulerende. Ingvar Hals spurte om kommunen hadde en egen innkjøps sjef eller innkjøpsansvarlig. Rådmannen svarte at det hadde man ikke, men det er den enkelte enhet som står ansvarlig for sitt innkjøp. Lisbeth Valle nevnte at kontrollutvalget har fått henvendelser fra leverandører som ikke har fått oppdrag hos kommunen. En bedre informasjonsflyt ut fra kommunen kunne kanskje hjulpet i denne sammenheng. Leif Johan Lothe mente rapporten var god, beskrivende og egnet seg godt som læring for kommunen.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstilling. (5 voterende)

PS 26/17	VEDLIKEHOLD OG OPPRUSTING AV FRÆNA UNGDOMSSKOLE – LOV OM OFFENTLIGE ANSKAFFELSER
----------	--

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget tar kommunen og revisjonen sitt svar til orientering og vil følge opp saken ved å inkludere den i oppfølgingen av sak PS 25/17 pkt. 3

Kontrollutvalgets behandling

Rådmannen fikk først ordet. Rådmannen oppfatter kontrollutvalget sitt vedtak i sak 40/16 som at det reises tvil fra kontrollutvalget om kommunen følger lovverket (Lov om offentlige anskaffelser):

Kontrollutvalget er kjent med at Fræna ungdomsskole nå er ferdig opprustet. På bakgrunn av at det har fremkommet usikkerhet i forhold til om lovverket er fulgt, ønsker kontrollutvalget å undersøke hvorvidt «Lov om offentlige anskaffelser» med forskrifter er blitt fulgt.

Kontrollutvalget ønsker å bestille en slik undersøkelse fra Møre og Romsdal Revisjon IKS.

Rådmannen mente kontrollutvalget først burde orientert og forespurt rådmannen om fakta i saken og at kontrollutvalget da kunne fått en orientering. Ingvar Hals sa at ordlyden i vedtaket er i tråd med mottatte henvendelser kontrollutvalget har fått. Lisbeth Valle repliserte at saken er kommet opp i kontrollutvalget etter påtrykk utenfra.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstilling. (5 voterende)

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalgets forslag til budsjett for 2018 med en ramme på kr 1 233 000 inkludert kjøp av revisjonstjenester og sekretariatstjenester for kontrollutvalget, vedtas.

Kontrollutvalgets behandling

Lisbeth Valle mente en burde synliggjøre betydningen av kontrollutvalgets egen virksomhet ved å muliggjøre flere møter og øke beløpet til tapt arbeidsfortjeneste. En bør også øke budsjettet til opplæring. Konkret ble det foreslått å øke posten «Godtgjørelse folkevalgte» fra 30 000 til 35 000 kroner, «tapt arbeidsfortjeneste» fra 10 000 til 20 000 kroner og «opplæring og kursutgifter» fra 40 000 til 60 000 kroner. En økning på 35 000 kroner og fra 126 000 til 161 000 kroner til kontrollutvalgets egen virksomhet. Totalt vil budsjettet da økes fra 1 198 000 til 1 233 000 kroner.

Budsjettforslaget spesifiseres som følger:

Konto	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap Pr. 30.juni 2017
1080	Godtgjørelse utvalgsleder	12 000	12 000	0
1080	Godtgjørelse folkevalgte	35 000	23 000	13 000
1080	Tapt arbeidsfortjeneste	20 000	17 000	0
1099	Arbeidsgiveravgift	8 000	7 000	2 000
1100	Faglitteratur, aviser, abonnement	3 000	3 000	0
1115	Bespising	5 000	3 000	2 000
1150	Opplæring og kursutgifter	60 000	40 000	24 000
1160	Bilgodtgjøring + diett (oppg.pl.)	8 000	5 000	4 000
1170	Utgiftsdekning reise	5 000	5 000	0
1195	Kontingenter	5 000	4 000	5 000
	Sum kontrollutvalgets egen virksomhet	161 000	119 000	50 000
1475	Kjøp revisjonstjenester fra MRR IKS	761 000	811 000	
1475	Kjøp tjenester KU-sekretariatet	311 000	333 000	332 000
	Sum kontrollutvalg, sekretariat og revisjon	1 233 000	1 263 000	

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet. (5 voterende)

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget godkjenner «Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2017-2019», med de endringer som fremkommer i møtet

Kontrollutvalgets behandling

Sekretæren redegjorde for bakgrunnen for planen og den videre håndtering. Det fremkom ingen spørsmål eller kommentarer til planen.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstilling. (5 voterende)

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget tar revisjonens presentasjon av kommunikasjons-/revisjonsplan for revisjonsåret 2017 til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Ingvar Hals hadde forfall til resten av møtet (sak 29 og 31) før avstemming i saken. Nestleder Lisbeth Valle tok over som møteleder. Oppdragsansvarlig revisor Ronny Rishaug presenterte planen skriftlig i møtet. Presentasjonen vil bli sendt kontrollutvalget sine medlemmer i etterkant. Revisor svarte på spørsmål fra kontrollutvalget.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstilling. (4 voterende)

Kontrollutvalgets vedtak

Følgende nye saker føres opp på oppfølgingslisten:

«Eiendomsforvaltning, anbudshåndtering og bygge- og anleggsledelse i Fræna kommune», jf. sak PS 25/17, herunder «Vedlikehold og opprusting av Fræna ungdomsskole – Lov om offentlige anskaffelser», jf. sak PS 26/17.

Tilsyn med arkivforholdene i Fræna kommune, jf. sak OS 15/17.

Tilsyn med sosiale tenester – tema økonomisk stønad – i NAV Fræna-Eide 2017, jf. sak OS 17/17.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalget fikk en oppdatert status fra rådmannen om sakene som står på kontrollutvalgets oppfølgingsliste. Kontrollutvalget ønsket dessuten å følge opp forvaltningsrevisjonsrapporten behandlet i sak PS 25/17 samt inkludere oppfølging av sak PS 26/17 i denne. Tilsynet med arkivforholdene i kommunen er ennå ikke avsluttet (sak OS 15/17). Kontrollutvalget ønsker å følge opp denne saken ved å etterspørre hvilke rutiner kommunen vil legge opp til for å sikre forsvarlige arkivforhold. Kontrollutvalget ønsker også å følge opp tilsynet som var med økonomisk stønad – NAV ved å etterspørre hva som blir gjort med rutiner og tiltak for å rette opp avvikene.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstilling. (5 voterende)

Virksomhetsbesøk**Kontrollutvalgets vedtak**

Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre et virksomhetsbesøk hos NAV Fræna enten i forkant av møtet 17.10. eller 5.12., alt etter hva som passer for NAV Fræna.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre et virksomhetsbesøk til i år. En ønsker å besøke NAV Fræna på bakgrunn av tilsynet som ble gjennomført av Helsetilsynet. Sekretariatet undersøker hvilken dato, 17.10. eller 5.12., som passer for NAV Fræna.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet.
(4 voterende)

Kontrollutvalgets møtetidspunkt**Kontrollutvalgets vedtak**

Kontrollutvalget starter heretter møtene kl. 0900.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalget ønsker å endre møtetidspunktet fra kl. 1200 til kl. 0900 på bakgrunn av at en ønsker bedre tid til forberedelser av sakene i møtet samt at en ikke ønsker å starte møtene for sent på dag.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet.
(4 voterende)

Bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt i Eide kommune – PPT-tjenesten**Kontrollutvalgets behandling**

Kontrollutvalget fikk en orientering fra sekretæren om at kontrollutvalget nå har bestilt en forvaltningsrevisjon av PPT-tjenesten for Gjernes, Eide og Fræna. Eide er vertskommune og de andre kommunene kjøper PPT-tjenestene fra det interkommunale samarbeidet.

Lisbeth Valle

Ingvar Hals
leder

Leif Johan Lothe

Inge Kvalsnes

Ole Per Nøsen

Sveinung Talberg
sekretær

FRÆNA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/06
Arkiv: 033
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 04.10.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 33/17	Kontrollutvalget	17.10.2017

REFERAT OG ORIENTERINGER

Sekretariatets innstilling

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

Saksopplysninger

Referatsaker:

- RS 39/17   **Spørrehalvtimen**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 28.09.2017 (vedlagt)
- RS 40/17   **PS 67/2017 Orientering om tilsynsrapport Fræna kommune som barnehagemyndighet**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 28.09.2017 (vedlagt)
- RS 41/17   **PS 68/2017 Forvaltningsrevisjon av barnehagesektoren - drift og økonomi**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 28.09.2017 (vedlagt)
- RS 42/17   **Møteprotokoll fra Fellesnemda Eide-Fræna 19.09.2017 (vedlagt)**

Orienteringssaker:

- OS 20/17   **Revidert veileder om ytringsfrihet og varsling fra KS**
Artikkel og veileder (vedlagt)
- OS 21/17   **Notat om kommunesammenslåinger og andre grensejusteringer**
Notat fastsatt av GKRS' styre 21.09.2017 (vedlagt)

Sveinung Talberg
rådgiver

Møteprotokoll

Utval: Kommunestyret i Fræna

Møtestad: Kommunestyresalen, Rådhuset

Dato: 28.09.2017

Tidspunkt: 16:00

Følgjande faste medlemmer møte:

Namn	Funksjon	Reprenterer
Sofie Elisabeth Brekken	Medlem	AP
Arne Stavik	Medlem	AP
Jan Arve Dyrnes	Medlem	AP
Hans Bjarne Tennøy	Medlem	AP
Laila Andersen Nøsen	Medlem	SV
Erling Hustad	Medlem	SP
Kjell Arne Iversen	Medlem	SP
Eldrid Mordal Sollid	Medlem	SP
Ottar Nerland	Medlem	SP
Marie Olise Austad	Medlem	SP
Tøve Henøen	Medlem	SP
Trond Malmedal	Medlem	SP
Turid Anette Lyngstad Magerøy	Medlem	SP
Kjell Johan Berget	Medlem	SP
Elin Bjerkeseth	Medlem	SP
Kjell Lode	Medlem	KRF
Oddvar Myrseth	Medlem	KRF
Nils Christian Harnes	Medlem	KRF
Øyvind Panzer Iversen	Medlem	H
Sigrid Gjendem Fjørtoft	Medlem	H
Ingvar Hals	Medlem	H
Sigmund Rødal	Medlem	FRP
Johnny Varhol	Medlem	FRP
Inger Lise Skogstad	Medlem	FRP

Følgjande medlemmer hadde meldt forfall:

Namn	Funksjon	Reprenterer
Annhild Viken Sunde	MEDL	V

Ole Håkon Havnes Farstad	MEDL	SP
Per Bjørn Hokstad	MEDL	AP
Cecilie Kristengård Buaas	MEDL	AP
Elise Fiske	MEDL	H
David Andre Dypvik Bruun	MEDL	H
Jan Ove Breivik	MEDL	H

Følgjande varamedlemmer møtte:

Namn	Møtte for	Reprenterer
Halvard Brekken	Per Bjørn Hokstad	AP
Helge Roar Åndal	Cecilie Kristengård Buaas	AP
Lisbeth Valle	Ole Håkon Havnes Farstad	SP
Hilde Moen Gautvik	Annhild Viken Sunde	V
Leonhard Gjendem	Elise Fiske	H
Erling Reitan	David Andre Dypvik Bruun	H
Lodve Gjendemsjø	Jan Ove Breivik	H

Merknader

Ingen merknader til innkalling til møte eller protokoll fra møte 31.08.17

Representant Eldrid Mordal Sollid forlot møtet til behandling av sak PS 66/2017

Orienteringer

Mestringsenheten v/enhetsleder Anders Høe
Status skoleprosjekter v/ konstituert kommunalsjef Kim-Atle Kvalvåg

Spørrehalvtime

Spørsmål fra Kjell Lode (KRF):

Vedr. handsaming av klage, sak 41/2017, Plan- og økonomiutvalet, Rigmor og Reidar Nerland

Nemnde sak var til handsaming i Plan- og økonomiutvalet den 17.08.17. Saka vart presentert som klage på avslag på søknad om dispensasjon frå avstandskrav i Plan- og bygningslova, byggsakhandsaming. Saka galt bygging av hagestove og terrasse. Saka vart opna i møtet, men raskt trekt av sakskartet for oversending til rådmannen for nærare gjennomgang av detaljane i saka. Underteikna peika på i debatten, før saka vart trekt, at saksutgreiinga ikkje tok nok omsyn til at Nerland kan vise til eit lovleg vedtak i byggsak nr 235/2013 gjeve etter delegert mynde den 30.10.2013. Bygginga av hagestove og terrasse er utført av ansvarleg søker, Dale Bruk AS. Nerland sin advokat har presisert i epost til kommunen den 14.08.17 at det opphavelige byggeløyve frå 2013 var vedlagt skriftleg godkjenning frå nabo som eigde gbn 56/132 på det tidspunktet, jamfør punkt 4. Det kan dermed stillast spørsmålsteikn med kor vidt noverande eigar av gbn 56/132 kan hevde partsinteresse i byggsaka som var avgjort i 2013.

Spørsmål 1

Kvifor har ikkje det faktum at Fræna kommune gav byggeløyve i 2013 vorte drøfta i saksutgreiinga?

Spørsmål 2

Kva heimel har kommunen til å sjå bort frå dette vedtaket som berande føresetnad for tiltakshaver ved ferdiggodkjenning, jamfør Forvaltingslova § 35, om omgjering av vedtak til ugunst for ein part?

Spørsmål 3

Kan noverande eigar av gbn 56/132 hevde partsinteresse til ei byggsak som var avgjort før han vart eigar og som dåverande eigar, på søkandstidspunktet, kvitterte seg samd i - jamfør spørsmålstillinga frå Nerland sin advokat?

Spørsmål 4

Dersom kommunen meiner at det er grunnlag for "ulovlighetsoppfølging", jmf plan-og bygningslova kap 32, med det som blir hevda å vere ein oppdaga urett i høve ferdiggodkjenninga, kva lovheimel støtter ein seg til og korleis blir ei slik oppfølging å forstå i høve til forvaltingslova § 35, nemnd i spørsmål 2?

Saka har no bølga litt att og fram. Det har kome fram usemje om situasjonskartet som byggeløyvet har som føresetnad og usemje om kva som er rett grense mellom naboeigedomane gbn 56/132 (Haukås) og 56/140 (Nerland). I møterefertat frå 25.11.16 beklager kommunen i høve til situasjonskartet: "Nerland spør om kommunens ansvar. Kommunen har godkjent et tilbygg i 2013. Kommunen tar til seg kritikken og er enig om at de burde etterlyst en bedre og målsatt situasjonsplan som viser avstand til nabogrense. Tillatelsen ble gitt på bakgrunn av opplysninger i søknaden, og det ble ikke dobbeltsjekk av avstand til nabogrense i kartet." (8. avsnitt).

Vidare kan det dokumenterast at Fræna kommune har ulik oppfatning av branntekniske krav til ulikt tidspunkt. I møterefertat datert 25.11.16 konkluderer ein med (5. avsnitt) at det ikkje blir stilt vidare branntekniske krav sidan det er 7,5 meter mellom bygningane. I møterefertat frå 08.09.17 trekker kommunen attende nemnde standpunkt med utsagnet: "Referent svarte med at det er riktig at det tidligere ble sagt at det ikke ville være nødvendig med brannsikkerhetstiltak, på bakgrunn av unntaksreglene i TEK 10. Videre forklarte referent at kommunen i ettertid ble oppmerksom på at unntaksregelen kun kommer til anvendelse i de tilfeller vindusarealene ikke utgjør mer enn 1/3 av veggarealet. Det var derfor feil opplysninger som ble gitt i møtet i november 2016." (7. avsnitt). Det siste standpunktet er avklarande, men dei første sitata viser usikkerhet som gjer det vanskeleg for tiltakshaver å forstå kva kommunen meiner.

Spørsmål 5

Skal tiltakshaver bere konsekvensen av ei mogeleg unøyaktig kommunal sakshandsaming?

Spørsmål 6

Kvifor legg kommunen det digitale kartet til grunn som rett grense mellom gbn 56/231 og gbn 56/140 i sakshandaminga når det er stilt spørsmål om kva som er rett grense? Det digitale kartgrunnlaget er vel ikkje "fasit" før ein eventuell grenesgang har stadfesta at dette er rett grense, jamfør matrikklelova?

Rådmannen har handtert oversendingsvedtaket i PLØK og halde møte mellom partane den 07.09.17 der ulike løysingar vart diskuterte. Flytting av grensemur (som Nerland må koste), å rive tilbygget slik at dette kjem i rett avstand frå nabogrense eller å gjennomføre branntekniske

tiltak hos Nerland (sprinkelanlegg). Rådmannen presiserer at målet må vera å kome til semje, men at det kjem til å koste noko for begge parter, jamfør møtereferat datert 07.09.17. (Det finst eit referat til frå dette møtet, men dette er datert 08.09.17, jamfør avsnitt 3 ovanfor). Nerland viser til at det på eit tidspunkt vart gjeve byggeløyve til gbn 56/132 for eit tilbygg som bevisleg står nærare eigdomsgrensa enn 4 meter. Nerland har ikkje fått melding om denne byggsaka, dokumentert i brev frå sørviskontoret i Fræna kommune datert 11.08.17. Jamfør også ovanfor nemnde epost frå Nerland sin advokat, punkt 6. Dette er eit moment som ikkje er vektlagt i saka, men har klar relevans når rådmannen skisserer forslag til kompromiss mellom naboane i saka.

Spørsmål 7

Kvifor er det laga to møtereferat frå same møtet mellom partane den 07.09.17, med ein dags mellomrom?

Spørsmål 8

Dersom eit kompromiss er løysinga i saka, kvifor blir ikkje manglande varsling om bygging på gbn 56/132 nærare nabogrense enn 4 meter, vektlagt når "det kjem til å koste noko for begge parter"?

Spørsmål 9

Gjennom forslaget til kompromiss, som ei har bedt Nerland tenke over, ber ein Nerland om frivillig å avstå frå å få prøvd saka si ut frå det lovlege byggeløyvet som vart gjeve i 2013 - er dette ein sakshandsamingspraksis som ordførar meiner er i orden i Fræna kommune?

Svar frå rådmannen:

Plan- og økonomiutvalet i Fræna handsama saka i møtet sitt den 17. august, og gav rådmannen oppdraget å mekle mellom partane med sikte på å finne ei forsvarleg løysing.

Allereie i nemnde møte i PLØK vart det m.a. frå representanten Lode stilt spørsmål ved kommunen si sakshandsaming og handlemåte i saka. Rådmannen har også fått dette spørsmålet i ettertid.

Rådmannen har på dette grunnlaget både gjort eiga undersøking, og innhenta ei uavhengig juridisk vurdering av kommunen si handsaming av saka. Den juridiske vurderinga er gjort av Larhammer Aarseth Advokatfirma AS v/advokat Nils Ivar Sylte.

Vurderinga frå Larhammer Aarseth konkluderer med følgjande:

1. Det er ikkje grunnlag for å hevde at kommunen gjorde feil av noko slag i handsaminga av byggesøknaden hausten 2013. Det vert tvert om slått fast at kommunen handsama søknaden på korrekt måte
2. Kommunen har på korrekt måte følgd opp saka då kommunen vart kjent med at opplysningar om avstand til nabogrense i byggesøknaden ikkje var korrekte - dvs. som ei ordinær ulovlegoppfølging
3. Kommunen sin framgangsmåte og handsaming av saka etter at ulovligheit vart avdekka, er også vurdert. Juristen skriv følgjande:
«Kommunens behandling av saken hittil må etter min vurdering anses fullt ut forsvarlig og i tråd med prinsippene nedfelt i plan- og bygningsloven, forvaltningsloven og ulovfestede forvaltningsrettslige prinsipper.» (sitat slutt)
4. Avslutningsvis vert ansvarsforholdet drøfta. Konklusjonen er at tiltakshavar vil måtte bere kostnadene for naudsynte tiltak etter plan- og bygningsloven sitt kap. 32. Kommunen kan ikkje haldast ansvarleg for nokon del av slike kostnader

Rådmannen konkluderer på bakgrunn av egne undersøkingar og den eksterne juridiske vurderinga med at der ikkje er grunnlag for å rette kritikk mot kommunen si handsaming av denne saka.

Så til dei konkrete spørsmåla frå representanten Lode. Det vert innleiingsvis gjort eit poeng av at tiltaket vart utført av ansvarleg søkjar Dale Bruk AS. Vidare vert det stilt spørsmål ved om noverande eigar av naboeigedomen bgnr. 56/132 kan hevde partsinteresse i ei sak som vart avgjort i 2013.

Rådmannen understrekar at saka er handsama etter reglande i plan- og bygningsloven §20-4 tiltak utan ansvarsrett. Det er med andre ord ingen ansvarleg søkjar i saka. Det er altså tiltakshavar (Nerland) som har ansvaret for at søknaden, prosjekteringa og utføringa er i samsvar med reglane gitt i eller med heimel i plan- og bygningsloven.

Kommunen har godkjent tiltaket i 2013 basert på opplysningane i søknaden om at det var 5 meter til nabogrensa. Når det i ettertid kjem fram at bygget er oppført nærare nabogrensa enn 4 meter, er tilbygget ikkje i samsvar med det løyvet som er gitt frå kommunen.

Tidlegare eigar av naboeigedomen hadde ingen merknader til tiltaket i 2013, og samtykka i nabovarslet. Rådmannen understrekar at «samtykke i nabovarsel» og «nabosamtykke til plassering nærare eigedomsgrense enn 4 meter» er to ulike forhold, og ikkje må forvekslast. Samtykket i nabovarslet er gitt med heimel i plan- og bygningsloven sin §21-3, medan nabovarsel til plassering nærare enn 4 meter frå nabogrense skal gjevast med heimel i plan- og bygningsloven sin § 29-4. Tilbygget er ikkje i samsvar med vedtaket frå 2013, og utløyer krav om endringssøknad. Denne utløyer i sin tur krav om nabovarsel. Det er eigaren av naboeigedomen på det nye søknadstidspunktet som då skal ha slikt varsel, og skal ha høve til å kome med sine merknader. Sidan tiltaket er nærare nabogrensa en 4 meter, utløyer dette krav om skriftleg samtykke frå nabo.

Det er med andre ord feil å hevde at eigar av gbnr 56/132 ikkje kan hevde partsinteresse.

Vedr. spørsmål 1 – om saksutgreiinga:

Kommunen gav løyve til bygging på grunnlag av søknad som vart mottatt 21. oktober 2013. I denne var det opplyst at minsteavstanden til nabogrensa var 5 meter. Kommunen fatta dermed vedtak om at krava til minsteavstand (jf. plan- og bygningsloven sin §29-4) var oppfylt. Når det i ettertid viser seg at tilbygget ligg innanfor 4-meters grensa, er dette ikkje oppført i samsvar med løyvet.

Dette vart det gjort godt reie for i saksframlegget til PLØK.

Vedr. spørsmål 2 – om kommunen sin heimel:

Dersom eit tiltak ikkje er gjennomført i tråd med gitt byggjeløyve, er dette i strid med plan- og bygningsloven. Etter plan- og bygningsloven sin §32-1 har kommunen då plikt til å følge opp forholdet. I staden for å starte ei ordinær ulovlegoppfølging, gjev vi tiltakshavar høve til å søkje om endringsløyve slik at tilbygget vert i tråd med plan- og bygningsloven sine føresetnader. Det er ikkje tale om ei omgjerung av vedtaket frå 2013, men ei oppfølging av saka etter reglane i plan- og bygningsloven. Omgjerung av vedtak må vere heimla i forvaltningsloven sin §35. I slike tilfelle vil kommunen ha høve til å gjere om vedtaket dersom vedtaket frå 2013 er ugyldig (jf. §35 første ledd bokstav c). Det kan argumenterast for at tilbygget er oppført i samsvar med løyvet gitt i 2013, men med manglande oppfyljing av nabogrensekrav. Dette utløyer krav om samtykke eller dispensasjon. Vedtaket vart gjort basert på uriktige opplysningar, og er dermed fatta på feil rettsleg grunnlag. Ut frå dette synast det klart at vedtaket frå 2013 kan vurderast som ugyldig, då det er grunn til å tru at denne feilen vart avgjerande for innhaldet i vedtaket (jf. ulovfesta ugyldigheitslære).

Vedr. spørsmål 3 – partsinteresse:

Dette vart svarta ut frå rådmannen si side i innleiinga.

Vedr. spørsmål 4 – ulovlegoppfølging:

Tilbygget er ikkje oppført i tråd med løyvet, då dette vart fatta på grunnlag av at avstanden til nabogrensa vart oppgitt å vere meir enn 4 meter. Tilbygget er dermed ikkje i samsvar med bestemmelsar gitt i eller i medhald av plan- og bygningsloven, og plan- og bygningsloven sin §32-1 gjev kommunen naudsynt heimel til å følgje opp saka.

Vedr. spørsmål 5 – «unøyaktig sakshandsaming»

Rådmannen syner til den eksterne juridiske vurderinga av kommunen si sakshandsaming, og avviser påstanden om «unøyaktigheit» i spørsmålet frå representanten Lode.

Når det er sagt, er det slik – som tidlegare slått fast, tiltakshavar som er ansvarleg for at søknaden er i tråd med plan- og bygningsloven sine reglar (jf. SAK10 §12-1 andre ledd).

Kommunen si sakshandsaming inneber at ein kontrollerer at opplysningar gitt i søknaden er i samsvar med plan- og bygningsloven. I denne saka var det opplyst ein avstand til nabogrense på 5 meter – altså i samsvar med plan- og bygningsloven. Situasjonsplanen var ikkje målsett av tiltakshavar, og kommunen la til grunn at gitte opplysningar i søknaden var korrekte. Det følgjer av plan- og bygningsloven sin §21-2 første ledd andre punkt at:

(sitat) «Søknaden skal gi de opplysninger som er nødvendige for at kommunen skal kunne gi tillatelse til tiltaket» (sitat slutt).

I det konkrete vedtaket står det også at det er tiltakshavar som sjølv er ansvarleg for at plasseringa av bygget ikkje berører kritiske minsteavstandar, og at tiltakshavar om naudsynt må sørge for oppmåling av fagkyndige.

Vedr. spørsmål 6 – kartgrunnlaget:

Kommunen har i samband med oppfølginga av saka i 2016 og 2017 halde seg til det opprinnelege målebrevet for eigeiendomen med koordinatfesta punkt. Dette er samanhalde med det digitale kartet og den innsendte situasjonsplanen. Det er ikkje noko som tyder på at der er avvik mellom desse. Dersom tiltakshavar er usamd i grensene, er det i utgangspunktet han som må rekvirere oppmålingsforretning med grensepåvisning. Rådmannen understrekar at han – med bakgrunn i tilbakemeldinga frå PLØK, sjølv har rekvirert dette. Kommunen dekkjer også denne kostnaden. Dette er ikkje vanleg prosedyre, men rådmannen har oppfatta at PLØK er opptatt av å løyse saka på ein minneleg måte partane i mellom.

Nemnde grensepåvisning synte at tilbygget ligg 3,27 meter frå nabogrensa. Alle berørte partar var til stades under oppmålingsforretninga.

Vedr. spørsmål 7 – møtereferrat:

Sakshandsamar fekk fleire merknader på den første framlegget til referat. Desse er tekne omsyn til i referatet, og det kan dermed sjå ut som om her er laga fleire referat. Det er ikkje tilfelle. For å unngå tilsvarande mistydingar i framtida, vil kommunen legge fram referat med innkomne merknader.

Vedr. spørsmål 8 – naboeiendomen:

Bustadhuset på gbnr. 56/132 står slik som det vart oppført i 1975/76. Det har ikkje blitt gjort endringar med huset sidan den gongen, med unntak av oppføring av garasje i 1981. I søknaden frå 1975 vart det søkt om å plassere huset 4 meter frå nabogrensa. Dersom huset står nærare enn 4 meter, er dette ein feil som vart gjort i 1975. Kommunen kjem ikkje til å opne sak på dette etter 42 år. Dette kan heller ikkje leggjast vekt på i dispensasjonsvurderinga for plasseringa av tilbygget på gbnr. 56/140. Kva partane sjølve måtte ta opp til diskusjon for å finne ei løysing på dette, er utanfor kommunen sitt mynde.

Når det gjeld konkrete forhold som er diskutert i meklingsmøte mellom partane, er dette noko rådmannen ikkje ønskjer å leggje fram i eit ope møte før saka er konkludert. Det vil vere uryddig, og også eit brot på tilliten partane skal ha til rådmannen.

Vedr. spørsmål 9 – kompromiss:

Rådmannen reagerer på den underliggende sarkasmen i spørsmålsstillinga frå representanten Lode. Fræna kommune skal alltid stå for ryddig, uavhengig og kompetent sakshandsaming. At ein folkevald sår inntrykket av at dette ikkje er tilfelle, skadar Fræna kommune sitt omdøme. Rådmannen påpeikar følgjande; rådmannen handlar på oppdrag frå PLØK i denne saka. Oppdraget som gitt, inneber å mekle mellom partane for å finne ei minneleg løysing dersom dette er mogleg.

Rådmannen har iverksett følgjande;

- Halde møte mellom alle involverte partar for påvising av alle grensepunkt. Dette vart gjort 1. september
- Gjennomført første meklingsmøte den 6. september. I dette meklingsmøtet vart ei skisse til mogleg løysing lagt fram, og partane skulle gjere si vurdering av dette før nytt møte
- Kalla inn til avsluttande meklingsmøte den 2. oktober. På bakgrunn av utfallet i dette møtet, vil rådmannen konkludere i høve til det oppdraget PLØK har gitt

Rådmannen finn det svært underleg at representanten Lode vel å gå inn i saka på det noverande tidspunktet i prosessen. Rådmannen finn det også underleg at representanten Lode vel å ta så tydeleg part i saka.

I ei mekling er det viktig at alle partar forstår at der både er noko å vinne og noko å tape for alle involverte. Det politiske engasjementet som no finn stad midt i meklinga, skiplar dynamikken i meklinga. Sagt med reine ord; Det er rådmannen si vurdering at representanten Lode sitt engasjement reduserer sjansane til at rådmannen skal kunne levere på oppdraget frå PLØK.

Spørsmål fra Elise Fiske (H):

Sentervegen:

Ber om status og vidare fremdrift for utbygging av Sentervegen.

Ønsker en oppdatert kalkyle og budsjett. Hva vil veien koste? Når det gjelder grunnkjøp ønsker vi å vite hvor mye som er blitt tilbudt totalt sett så langt, og hvor mye det er inngått avtale for. Norconsult fikk tildelt prosjekteringsoppdraget, kan det orienteres litt om arbeidet? Arbeidet med prosjekteringa skulle være slutført 1. juni.

Anbudsdokumentene skulle ut på Doffin innen uke 26. Anbudet skulle ligge ute minimum 6 uker. Kan man si noe om hvordan dette har gått?

Valg av entreprenør skulle skje innen utgangen av august, er det gjort? Byggestart var tenkt innen september, når er byggestart nå tenkt?

Med noen av grunneierne er det ikke lyktes med å inngå avtale. Derfor skulle det tidligere løftes en ekspropriasjonssak. Når kommer den opp igjen? Syns ordføreren det er god saksgang at politikerne først tar stilling til om vi skal ekspropriere grunn fra innbyggere, før vi er gjort kjent med fremgang og kostnad av prosjektet?

Svar fra rådmannen:

Kalkylegrunnlaget for Sentervegen er nå ferdig. Rådmannen mottok dette mandag 25. september.

I tabellen blir det gjort rede for hovedpunktene:

Spesifikasjon av kostnader - Sentervegen	Sum
Ledningsanlegg	2 493 336
Veg og gangveg	6 965 283
Murer	1 482 000
Grunnundersøkelser	153 133
Andre kostnader	1 150 213
Totalt (eks. mva)	12 243 965
Mva	3 060 991
Totalt (inkl. mva)	15 304 956
Grunnerverv	
- Gbnr. (Holten) er uavklara	4 000 000
- Gbnr. (Haukås) er akseptert	2 500 000
- Gbnr. 46/9 (Eidem) er uavklara	
Totalt grunnerverv	6 500 000
Totale kostnader ekskl. grunnerverv Eidem	21 804 956

Status i arbeidet med grunnerverv er følgende:

- Det er inngått avtale om kjøp av gbnr. 46/28 (Haukås) for 2,5 mill.kr. Dette ervervet er gjennomført
- Det pågår forhandlinger med eier av gbnr. 46/29 (Holten). Kommunens tilbud er på 4 mill.kr. Taksten på eiendommen er 3,75 mill. kr. Partene møtes igjen medio oktober
- Det pågår forhandlinger med eier av gbnr. 46/9. Vi har signalisert at ekspropriering kan bli nødvendig i denne saken, men ønsker fortrinnsvis en avtale med grunneier. Vi har tatt ytterligere skritt for å prøve å få dette til gjennom et rettslig skjønn

Status i prosjekteringen:

- Norconsult AS har nå levert det endelige prosjekteringsoppdraget med nødvendig tegningsgrunnlag
- Norconsult AS har også sett på kostnadene ved å bygge en mur som skal kunne danne bakvegg i et evt. parkeringshus bak kjøpesenteret. Denne er alene kostnadsberegnet til ca. 9,9 mill. kr
- Videre har Norconsult AS vurdert mulighetene for å oppføre mur nevnt i punktet over på et senere tidspunkt. Det vil være teknisk gjennomførbart å bygge denne muren sammen med bygging av P-hus selv om Sentervegen allerede er bygget
- Rådmannen har – i forståelse med huseierne, avklart at muren ikke bygges som en del av kommunens prosjekt. Kommunen vil opparbeide riggplass bak eksisterende forretningsbygg. Etter at arbeidet er avsluttet, vil en legge fast dekke på denne, og dermed gjøre tilgjengelig arealet for parkering. Dette er i samsvar med huseiernes ønske.

Videre framdrift:

- Sentervegen inklusiv grunnerverv vil bli vesentlig mer kostbart enn det en har tatt høyde for i økonomiplanen (dvs. 10 mill. kr)
- Grunnervervet må søkes løst raskt. Om nødvendig kan kommunen stå overfor ekspropriasjon av to eiendommer. Dette fordrer politisk vedtak. Etter dette vil det minimum gå 5 uker (forhåndstiltredelse)
- Rådmannen forutsetter derfor at saken tas opp til politisk behandling igjen i forbindelse med Budsjett 2018 / Økonomiplan 2018 – 2021
- Prosjektet vil bli lagt ut på Doffin medio oktober med forbehold om endelig politisk godkjenning

Spørsmål fra Arne Jakob Stavik (AP):

Fræna kommune har i lengre tid satsa på utvikling av reiselivet. I dag står Nasjonal Turistveg frå Bud til Kårvåg som ein sentral akse i kommunikasjon og opplevelse. Trafikken har auka år for år. No er det også ein viktig sykkelveg. Det er likevel eit faktum at vegen er smal frå Bud til Hustad, og til tider oppstår det farlege og vanskelege trafikksituasjonar. Kva kan gjerast for ei betre tilrettelegging på strekninga??

Svar fra ordfører:

Ordføreren deler representanten Staviks bekymring for trafikksikkerheten for myke trafikanter på Fv. 235 Bud – Kårvåg. Møre og Romsdal Fylkeskommune står foran store investeringer innenfor veg bl.a. som en følge av vedtaket om å bygge Nordøyvegen. Det er dermed lite realistisk å se for seg at fylkeskommunen vil prioritere Fv. 235 på mange år.

Arbeidet med gangveg mellom Bud og Bergset vi gi 2 km ny strekning, og dette er et godt bidrag for dem som ferdes på dette strekket. Det er imidlertid en fattig trøst for dem som bruker andre deler av vegstrekningen.

Trafikktryggingsutvalget i Fræna bør ta tak i trafikksikkerhetsutfordringene knyttet til Nasjonal Turistveg, og dokumentere de risikoforholdene som er mest prekært å få tatt tak i. Dette kan danne grunnlaget for den videre dialogen med fylkeskommunen.

Fra administrasjonen møte:

<u>Namn</u>	<u>Stilling</u>
Anders Skipenes	Rådmann
Arild I Kjersem	Kommunalsjef
Kim-Atle Kvalvåg	Konstituert kommunalsjef
Rune Iversen	Leder Teknisk forvaltning
Martine Lange Sætre	Rådgiver teknisk forvaltning
Gunstein Eidem	Rådgiver teknisk drift

Underskrift:

Representantene Sofie Elisabeth Herman Brekken (Ap) og Leonard Gjendem ble enstemmig valgt til å skrive under møteprotokollen sammen med ordfører Tove Henøen.

Vi stadfester med underskriftene våre at det som er ført i møteprotokollen, er i samsvar med det som vart vedteke på møtet.

Sakliste

Saksnr utval	Innhald	Ikkje offentleg	Arkiv- saksnr
PS 63/2017	FORSKRIFT OM TILDELING AV LANGTIDSOPPHOLD I SYKEHJEM ELLER TILSVARENDE BOLIG SÆRSKILT TILRETTELAGT FOR HELDØGNS TJENESTER, VURDERINGSMOMENTER, VURDERINGSLISTER.		2017/1195
PS 64/2017	Søknad om bevilling til salg av alkohol - REMA 1000 Elnesvågen v. Per Christian Hostad AS		2017/1755
PS 65/2017	Grunnkjøp Jendem skule		2017/3537
PS 66/2017	Boligsosial handlingsplan 2017 - 2020		2017/1217
PS 67/2017	Orientering om tilsynsrapport Fræna kommune som barnehagemyndighet		2016/3761
PS 68/2017	Forvaltningsrevisjon av barnehagesektoren - drift og økonomi		2016/2964

PS 63/2017 FORSKRIFT OM TILDELING AV LANGTIDSOPPHOLD I SYKEHJEM ELLER TILSVARENDE BOLIG SÆRSKILT TILRETTELAGT FOR HELDØGNS TJENESTER, VURDERINGSMOMENTER, VURDERINGSLISTER.

Rådmannens tilråding:

Kommunestyret godkjenner lokal forskrift om tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester for Fræna kommune.

Enkeltvedtak om utmåling av helse- og omsorgstjenester ved opphold i institusjon trer i kraft først etter kommunesammenslåing, Hustadvika kommune 01.01.2020

Behandling i Driftsutvalet i Fræna kommune - 12.09.2017

Rådmannen si tilråding ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Kommunestyret godkjenner lokal forskrift om tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester for Fræna kommune.

Enkeltvedtak om utmåling av helse- og omsorgstjenester ved opphold i institusjon trer i kraft først etter kommunesammenslåing, Hustadvika kommune 01.01.2020

Ved votering ble representantens forslag enstemmig vedtatt

Vedtak

Saken utsettes - rådmann bes fremme saken på nytt i førstkommende PLØK møte selv om dokumentene kommer litt sent.

Kommunestyre delegerer til PLØK avgjørelsesmyndighet for eventuelt å gjennomføre kjøp.

PS 66/2017 Boligsosial handlingsplan 2017 - 2020

Rådmannens tilråding:

Kommunestyret vedtar «Boligsosial handlingsplan 2017 – 2020», og ber om at de økonomiske konsekvensene innarbeides i kommunens budsjett og økonomiplan.

Behandling i Plan- og økonomiutvalet i Fræna kommune - 14.09.2017

Representantene Laila A. Nøsen (SV) og Elise Fiske (H) fremmet slikt tilleggsforslag:

PLØK ber rådmann se på alternativ plassering av nybygg i Øvre Haukåsveg. Rådmann bes også vurdere om det er planlagt nok parkering for beboerne på Haukås.

Ved votering ble forslaget fra representantene enstemmig vedtatt.

Ved votering ble rådmannens tilråding inkludert tilleggsforslag enstemmig vedtatt.

Vedtak

Kommunestyret vedtar «Boligsosial handlingsplan 2017 – 2020», og ber om at de økonomiske konsekvensene innarbeides i kommunens budsjett og økonomiplan.

PLØK ber rådmann se på alternativ plassering av nybygg i Øvre Haukåsveg. Rådmann bes også vurdere om det er planlagt nok parkering for beboerne på Haukås.

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 28.09.2017

Ved votering ble tilråding fra plan- og økonomiutvalget enstemmig vedtatt.

Vedtak

Kommunestyret vedtar «Boligsosial handlingsplan 2017 – 2020», og ber om at de økonomiske konsekvensene innarbeides i kommunens budsjett og økonomiplan.

Kommunestyret ber rådmann se på alternativ plassering av nybygg i Øvre Haukåsveg. Rådmann bes også vurdere om det er planlagt nok parkering for beboerne på Haukås.

RS 40/17

PS 67/2017 Orientering om tilsynsrapport Fræna kommune som barnehagemyndighet

Rådmannens tilråding:

Driftsutvalget tar orienteringen til etterretning og erkjenner dermed om at de er kjent med innholdet.

Behandling i Driftsutvalet i Fræna kommune - 12.09.2017

Rådmannen si tilråding ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Driftsutvalget tar orienteringen til etterretning og erkjenner dermed om at de er kjent med innholdet.

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 28.09.2017

Ved votering ble driftsutvalgets tilråding enstemmig vedtatt.

Vedtak

Kommunestyret tar orienteringen til etterretning og erkjenner dermed om at de er kjent med innholdet.

RS 41/17

PS 68/2017 Forvaltningsrevisjon av barnehagesektoren - drift og økonomi

Kontrollutvalets innstilling:

Kommunestyret viser til redegjørelse fra rådmannen i brev av 15.03.2016 og 29.08.2016 samt meldt tilsyn fra Fylkesmannen.

Kommunestyrets vedtak om bestilling av forvaltningsrevisjon på barnehageområdet, drift og økonomi i sak PS 75/2015, blir på denne bakgrunn ikke iverksatt.

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 12.12.2016

Saken ble ikke behandlet, avventer rapport fra Fylkesmannen

Vedtak

Saken ble ikke behandlet, avventer rapport fra Fylkesmannen

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 28.09.2017

Representanten Arne Stavik (A) fremmet slikt **oversendelsesforslag**:

Kommunestyret ber plan- og økonomiutvalet oppnemne ei arbeidsgruppe for å sjå på og vurdere barnehagesektoren. Planen bør omfatte:

- Økonomi
- Organisering
- eigarforhold

Ved votering ble kontrollutvalgets tilråding enstemmig vedtatt

Vedtak

Kommunestyret viser til redegjørelse fra rådmannen i brev av 15.03.2016 og 29.08.2016 samt meldt tilsyn fra Fylkesmannen.

Kommunestyrets vedtak om bestilling av forvaltningsrevisjon på barnehageområdet, drift og økonomi i sak PS 75/2015, blir på denne bakgrunn ikke iverksatt.

Møteprotokoll

Utval: Fellesnemnda Eide-Fræna

Møtestad: , Hustadvika gjestegård

Dato: 19.09.2017

Tidspunkt: 12:00

Følgjande faste medlemmer møte:

Namn	Funksjon	Representerer
Sofie Elisabeth Brekken	Medlem	AP
Kjell Arne Iversen	Medlem	SP
Johnny Varhol	Medlem	FRP
Trond Malmedal	Medlem	SP
Kjell Lode	Medlem	KRF
Elise Fiske	Medlem	H
Tove Henøen	Medlem	SP
Jan Arve Dyrnes	Medlem	AP
Egil Strand (H)	Medlem	
Terje Lyngstad (H)	Medlem	
Jarle Ugelstad Klavenes (AP)	Medlem	
Birgit Dyrhaug (SP)	Medlem	
Odd Arne Halaas (SP)	Medlem	
Ragnvald Olav Eide (V)	Medlem	

Følgjande medlemmer hadde meldt forfall:

Namn	Funksjon	Representerer
Annhild Viken Sunde	MEDL	V
Eli Sildnes (H)	MEDL	
Rune Strand (AP)	MEDL	
Kari Nergård (AP)	MEDL	

Følgjande varamedlemmer møte:

Namn	Møtte for	Representerer
Arne Stavik	Annhild Viken Sunde	AP
Arne Birger Silnes (AP)	Kari Nergård (AP)	

Merknader:

Pga forfall er det 16 stemmeberettigede i møtet. Representanten Eli Silnes (H Eide) tok sete i

---

møte før behandling av sak 23/2017.

Møteinnkalling og protokoll fra forrige møte ble enstemmig godkjent.

Det ble orientert om følgende først i møtet:

Prosjektleder Anne Thorsrud orienterte om følgende:

Orientering fra prosjektleder etter behandling av saker:

o BDO

Avtalen med BDO er nå avsluttet.

o Inndelingsloven § 16 og oppsigelser av avtaler

Oppsigelsesfristen før 01.01.2020 på alle avtaler er ett år.

Etter 01.01.2020 og frem til 31.12.2020 kan vi si opp alle avtaler med 6 måneders oppsigelsesfrist.

Prosessen med oppsigelser av ulike avtaler begynner allerede nå og det vil komme saker i begge kommunestyrene utover høsten. Dersom partene blir enige kan det avtales andre oppsigelsesfrister.

o Virksomhetskartlegging

Kommer på hjemmesiden om kort tid. Alle enheter fra begge kommunene er kartlagt med informasjon om årsverk, budsjett, hovedoppgaver, hvor de holder til og hvem som leder enhetene.

o Arbeidsutvalg

Bli opprettet et uformelt arbeidsutvalg der politikere, administrasjon og tillitsvalgte møtes og diskuterer saker på tvers. Diskutere saker som skal fremmes for Partssammensatt utvalg og for fellesnemnda. Møtereferat fra dette arbeidsutvalget legges ut på nett.

o Utvidelse av prosjektet

Behov for en prosjektmedarbeider, kommunalsjef på Eide Sverre Hovland er aktuell i 50% stilling. Planen er at han starter 01.10.2017.

· Orientering fra rådmannen i Fræna

Budsjett pr 31.08.2017 viser at enhetene holder ramme samlet sett.

Investeringene kommer for fullt utover høsten.

6% sykefravær pr august 2017 – meget gode tall for Fræna.

Torabu AS er renoveret/ombygd – har blitt veldig flott og tar over vaskeritjenestene til Fræna kommune.

Kommunebarometeret - Fræna faller drastisk på barometeret i forhold til i fjor. Har rapportert inn tall på områder vi ikke har rapportert på tidligere og dette kan ha vært utslagsgivende.

Samtidig er tall 5 år tilbake i tid med i beregningene.

Romsdalsfisk AS på Indre Harøy – enormt stort prosjekt som avklares innen kort tid – investering i milliardklassen. Power-point om saken sendes ut sammen med protokollen.

Orientering fra rådmannen i Eide kommune.

1. Eiendomsskatt i Eide

Innføring av Eiendomsskatt i Eide kommune fra 1.1.2018. Vi er foran skjema. Det arbeides

---

godt i prosjektgruppen. Vil være ferdig med taksering i løpet av høsten. Eiendomsskattelisten for 2018 blir lagt ut februar/mars 2018. Vi rekker kommunal fakturering i mars 2018. Meget bra!

2. Sykefravær 2.kvartal 2017

Det totale sykefraværet i Eide kommune for 2.kvartal 2017 er 7,8%. En reduksjon på 1,6% fra 1.kvartal. Det jobbes godt med forebyggende arbeid i enhetene.

3. Budsjett 2018 – Økonomiplan 2018 – 2021

Vi er godt i gang. Eide formannskap har gitt sin tilslutning til prosessen og milepælsplan. Dialogmøte mellom kommunestyret og administrasjon m/tillitsvalgte den 28.september 2017. (En hel dag).

4. Oppvekst og kulturutvalget (OKU)

Oppvekst og kulturutvalget har godkjent at kommunen kjøper fagsjefskompetanse, dvs. både skolefaglig og barnehagefaglig kompetanse over enhetsleder nivå. (Kommunenivå).

Rådmennene inngår formell avtale om kjøp (§-28 vertskommune) fra 1.10.2017.

Oppvekst og kulturutvalget har bestemt at vi skal sende ut et skriv på høring som omhandler:

- Egen rektor på Lyngstad og egen rektor på Vevang skoler
- Flytte elevene til Lyngstad
- Utrede konsekvensene med tanke på elevgrunnlaget for Hustadvika kommune
- Elevgrunnlaget for ungdomsskole i Eide for Hustadvika kommune

Nytt møte i OKU når utredningen foreligger.

5. Eiermøte PPT GEF

Den 15.september 2017 ble det holdt eiermøte i PPT GEF. Et godt og konstruktivt møte der eierkommunene ble orientert om den alvorlige situasjonen. Partene ble enige om å endre på oppsigelsesfristen i selskapsavtalen til 6 mnd. Egen sak til kommunestyrene før jul. Det blir nedsatt en hurtigarbeidende administrativ gruppe på 3 personer som skal utrede alternative modeller. Dagens selskapsavtale skal gjennomgås. Vi har i dag et samarbeid etter Kommunelovens §27 med eget styre. Dette skal vurderes opp mot §28 Vertskommuneavtale. Skal Hustadvika kommune organisere arbeidet i egen kommune og tilby Gjemnes kommune et interkommunalt samarbeid om kjøp? Skal Hustadvika kommune kjøpe tjenesten? Gjemnes kommune ønsker å vite hva Hustadvika kommune kan tilby. Det er avtalt nytt eiermøte den 27.oktober 2017. På det møtet skal saksutredningen gjennomgås.

6. Administrative endringer

Kommunalsjef Sverre Hovland går inn i en delt stilling fra 1.oktober 2017. 50% kommunalsjef og 50% prosjektmedarbeider i Hustadvika kommune.

Ny enhetsleder ansatt fra 1.10.2017 ved Lyngstad og Vevang barnehager. Det er Caroline Eriksen, opprinnelig fra Ørsta, men bosatt i Hauglia i Elnesvågen. Vi ønsker henne velkommen til Eide kommune og lykke til med jobben!

Eide 19.september 2017

Ole Bjørn Moen
Rådmann

Fra administrasjonen møte:

Namn	Stilling
Anne Thorsrud	Prosjektleder
Merete Rødal	Utvalgssekretær
Anders Skipenes	Rådmann Fræna
Ole Bjørn Moen	Rådmann Eide

Underskrift:

Representantene Odd Arne Halaas (Sp Eide) og Trond Malmedal (Sp Fræna) ble enstemmig valgt til å skrive under møteboka.

Vi stadfester med underskriftene våre at det som er ført i møteprotokollen, er i samsvar med det som vart vedteke på møtet.

Sakliste

Saksnr utval	Innhald	Ikkje offentleg	Arkiv- saksnr
	Saker til behandling		
PS 22/2017	Informasjons- og kommunikasjonsstrategi i prosjektperioden		2017/3521
PS 23/2017	Arbeidsgruppe arbeidsgiverpolitikk		2016/3757
PS 24/2017	Budsjett 2017 Hustadvika kommune		2017/3523

Saker til behandling

PS 22/2017 Informasjons- og kommunikasjonsstrategi i prosjektperioden

Prosjektleders tilråding:

Kommunikasjonsplanen tas til orientering.

Behandling i Partssammensatt utvalg - 19.09.2017

Prosjektleders tilråding ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Kommunikasjonsplanen tas til orientering.

Behandling i Fellesnemnda Eide-Fræna - 19.09.2017

Partssammensatt utvalg si tilråding ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Kommunikasjonsplanen tas til orientering.

PS 23/2017 Arbeidsgruppe arbeidsgiverpolitikk

Prosjektleders tilråding:

Arbeidsgruppe arbeidsgiverpolitikk opprettes etter framlagt prosjektplan.

Arbeidsgruppen oppnevnes med:

Prosjektleder Borghild Lie Hjellnes, personalsjef Fræna kommune.

Nestleder Sverre Hovland, personalansvarlig Eide kommune.

Politiker Eide:

Politiker Fræna:

Arbeidstakerorganisasjonen Eide:

Arbeidstakerorganisasjonen Fræna:

Oppnevnes av arbeidstakerorganisasjonene selv.

Behandling i Partssammensatt utvalg - 19.09.2017

Det bør velges inn vara for tillitsvalgte og politikerne. Tillitsvalgte oppnevner sine medlemmer selv med personlig vara, Fellesnemnda velger hvilke politikere som skal delta.

Vedtak:

Arbeidsgruppe arbeidsgiverpolitikk opprettes etter framlagt prosjektplan.

Arbeidsgruppen oppnevnes med:

Prosjektleder Borghild Lie Hjellnes, personalsjef Fræna kommune.

Nestleder Sverre Hovland, personalansvarlig Eide kommune.

Politiker Eide: Velges i Fellesnemnda, med vara

Politiker Fræna: Velges i Fellesnemnda, med vara

Arbeidstakerorganisasjonen Eide:

Arbeidstakerorganisasjonen Fræna:

Oppnevnes av arbeidstakerorganisasjonene selv med personlig vara.

Behandling i Fellesnemnda Eide-Fræna - 19.09.2017

Før vedtak ble det holdt gruppemøter.

Egil Strand (H Eide) satte fram slikt forslag til politikere fra Eide:

Terje Lyngstad, fast medlem

Odd Arne Halaas, varamedlem

Egil Strand (H Eide) satte fram slikt forslag til politikere fra Fræna:

Jan Arve Dyrnes

Laila Andersen Nøsen, varamedlem

Arne Birger Silnes (Ap Eide) satte fram slikt forslag til varamedlem i Fræna:

Politikere fra Fræna:

Sofie Elisabeth H Brekken, varamedlem

Før voteringa trakk Arne Birger Silnes (Ap Eide) sitt forslag.

Tilrådinga fra Partssammensatt utvalg ble enstemmig vedtatt.

Forslag til politiske medlemmer og varamedlemmer ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Arbeidsgruppe arbeidsgiverpolitikk opprettes etter framlagt prosjektplan.

Arbeidsgruppen oppnevnes med:

Prosjektleder Borghild Lie Hjellnes, personalsjef Fræna kommune.

Nestleder Sverre Hovland, personalansvarlig Eide kommune.

Politikere Eide:

Terje Lyngstad (H), fast medlem

Odd Arne Halaas (Sp), varamedlem

Politikere Fræna:

Jan Arve Dyrnes (Ap), fast medlem

Laila Andersen Nøsen (SV), varamedlem

Arbeidstakerorganisasjonen Eide:

Arbeidstakerorganisasjonen Fræna:

Oppnevnes av arbeidstakerorganisasjonene selv med personlig vara.

PS 24/2017 Budsjett 2017 Hustadvika kommune

Prosjektleders tilråding:

Budsjett 2017 for prosjektet Hustadvika kommune vedtas endret i forhold til fremlagte forslag. Inntektene reduseres fra kr 25 millioner til 21,5 millioner. Utgiftene økes med kr 789 000 til kr 4 474 000 slik som vist i tabellen over utgifter.

Behandling i Partssammensatt utvalg - 19.09.2017

Saken ble drøftet i PSU.

Vedtak:

Saken ble drøftet i PSU.

Behandling i Fellesnemnda Eide-Fræna - 19.09.2017

Prosjektleders tilråding ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Budsjett 2017 for prosjektet Hustadvika kommune vedtas endret i forhold til fremlagte forslag. Inntektene reduseres fra kr 25 millioner til 21,5 millioner. Utgiftene økes med kr 789 000 til kr 4 474 000 slik som vist i tabellen over utgifter.

OS 20/17

Revidert veileder om ytringsfrihet og varsling

Et velfungerende demokrati er avhengig av en åpen debatt der også ansatte deltar. Veilederen støtter opp under kommunenes arbeid med å utvikle en god ytringskultur.

Publisert 14.09.2017

Åpenhet, god håndtering av kritikk og varsling av kritikkverdige forhold er viktig for kommunale virksomheters legitimitet til å forvalte fellesskapets ressurser. I en virksomhet med god ytringskultur er det mindre behov for å ta i bruk de særlige varslingsreglene som nylig trådte i kraft.

KS har lagt fram en ny veilederen om ytringsfrihet og varsling. Det sentrale Rådmannsutvalget og Kommunesektorens etikkutvalg har vært viktige støttespillere i arbeidet. En rapport som Fafo utarbeidet på oppdrag fra KS tidligere i år inngikk som en del av kunnskapsgrunnlaget for den nye veilederen.

Nedenfor kan du se opptak fra innledningene på seminaret:

- **Tor Arne Gangsø**, direktør for arbeidsliv i KS, presenterte veilederen "Ytringsfrihet og varsling – veileder for kommuner og fylkeskommuner"
- **Tora Aasland**, leder i Kommunesektorens etikkutvalg, fortalte om etikkutvalgets engasjement og rådgivende rolle i arbeidet med veilederen.
- **Bodil Sivertsen**, rådmann i Sandnes kommune og medlem av det sentrale Rådmannsutvalget, la vekt på hvordan spørsmål om ytringsfrihet og varsling håndteres i praksis.

Gj oss en tilbakemelding

Ytringsfrihet og varsling – KS lanserer veileder for kommuner og fyl...

Lise Spikkeland

Spesialrådgiver - lokaldemokrati og etikk

 [Send e-post](#)

 [+4790110048](#)

Solfrid Vaage Haukaas

Advokat

 [Send e-post](#)

 [+4799534771](#)

 Gi oss en tilbakemelding

Ytringsfrihet og varsling

– veileder for kommuner og fylkeskommuner

Forord

Kommuner og fylkeskommuner* forvalter fellesskapets ressurser og løser viktige samfunnsoppdrag. Åpenhet er med på å sikre at de løser oppdraget til det beste for innbyggerne. Det er også en forutsetning for å avdekke og rette opp feil.

Et velfungerende demokrati er avhengig av en åpen og opplyst debatt. Ansatte med kunnskap og innsikt om fagområder og tjenester er viktige aktører i det offentlige ordskiftet. Det er derfor viktig at kommuner og fylkeskommuner gjør det trygt å ytre seg kritisk om forhold i egen virksomhet.

Varsling er en spesiell form for ytring som handler om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Kommunene skal ha rutiner for varsling. Rutinene skal inneholde en oppfordring til ansatte om å si fra om kritikkverdige forhold og legge til rette for at det er trygt å varsle. Slik vil eventuelle kritikkverdige forhold raskt kunne avdekkes og stoppes. Ledere på alle nivåer har et stort ansvar for å legge til rette for et ytringsklima.

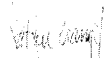
En god ytringskultur og gode rutiner rundt varsling er viktig for lokaldemokratiet. Det er også med på å sikre gode tjenester, et godt arbeidsmiljø og god samhandling mellom ledere og medarbeidere.

Ytringsfrihet og varsling får stor oppmerksomhet i kommuner og fylkeskommuner. Sivilombudsmannen har uttrykt et behov for å styrke kommunalt ansattes ytringsfrihet i praksis. Kommunalministeren har oppfordret fylkeskommuner og kommuner til å arbeide med å sikre ytringsfriheten og Stortinget har vedtatt endringer i arbeidsmiljølovens bestemmelser om varsling.

Veilederen ble første gang utgitt i 2007. Dette er en revidert og utvidet versjon. KS håper den vil være nyttig i arbeidet med å utvikle åpne kommuner.

Lasse Hansen
Adm. direktør

Tor Arne Gangsø
Områdedirektør Arbeidsliv

Innhold

Ytringsfrihet

1.1 En åpen kommune	4
1.2 Ytringsfrihet	7
1.3 Ansattes ytringsfrihet	7
1.4 Lojalitetsplikten	8
1.5 Ytringsfrihet og sosiale medier	12
1.6 Arbeidsrettslige sanksjoner som følge av illojal ytring	12

Retten til å varsle

2.1 Hva er varsling	14
2.2 Kritikkverdige forhold	14
2.3 Forsvarlig fremgangsmåte	16
2.3.1 Intern varsling	16
2.3.2 Varsling til tilsynsmyndigheter og andre offentlige myndigheter	16
2.3.3 Varsling i samsvar med varslingsplikt	16
2.3.4 Offentlig varsling	16
2.3.5 Bevisbyrde for at varsling ikke er forsvarlig	17
2.4 Vern mot gjengjeldelse	17
2.4.1 Ulovlig gjengjeldelse	17
2.4.2 Oppreisning	17
2.4.3 Bevisbyrde ved gjengjeldelse	17

Rutiner for varsling

3.1 Plikt til å utarbeide rutiner for intern varsling	18
3.2 Utvikling av gode rutiner for varsling	18
3.3 Eksempel på varslingsrutine	22
3.4 Intern varsling	22
3.4.1 Varsling i linjen	22
3.4.2 Varsling til kommunens alternative varslingsordning	22

Behandling av varselet, varsleren og den det varsles om

4.1 Varslers rett på informasjon	24
4.1.1 Varsleren er normalt ikke part	24
4.1.2 Tilbakemelding til den som varsler	24
4.2 Taushetsplikt om varslers identitet og mulighet til å varsle anonymt	25
4.2.1 Anonym varsling	25
4.2.2 Når varslers identitet er kjent/taushetsplikt om varslers identitet	25
4.3 Oppfølging av varselet	27
4.4 Nærmere om den det varsles om	27

* det følgende benyttes kommune eller kommunesektoren som ensbetydende med både kommuner og fylkeskommuner.

Ytringsfrihet

1.1 EN ÅPEN KOMMUNE

Kommunen bør være en åpen organisasjon som kjenne- tegnes av en god ytringskultur med stor takhøyde for at de ansatte deltar i det offentlige ordskiftet.

Ansatte bør ha spillerom til å ytre seg, også kritisk, om forhold i virksomheten. De besitter viktig kunnskap som kan ha stor allmenn interesse. Tilgang til en informert offentlig debatt er en forutsetning for et velfungerende demokrati. Det vil normalt også være mindre behov for å varsle eksternt i en åpen kommune.

Ledelsen har det overordnede ansvaret for å sikre og tilrette- legge for gode ytringsbetingelser på arbeidsplassen. Særlig overste leders holdning til åpenhet er avgjørende. Det er av stor betydning at ledere på alle nivåer praktiserer åpenhet og moter kritikk og uenighet på en konstruktiv måte. Det må legges til rette for at kritikk og uenighet kommer frem, både i formelle og uformelle fora. Selv om det uttrykkes ønske om åpenhet, er det reaksjoner og handlinger over tid som er det viktigste for ansatte. Dersom ansatte opplever å bli møtt med uvilje dersom det fremmes kritikk og uenighet, vil dette kunne påvirke opplevelsen av ytringsbetingelsene på en negativ måte.

Også tillitsvalgte, verneombud og ansatte har en medvirknings- plikt til å skape et arbeidsmiljø hvor kritikk tas opp på en for- svarlig måte.

Opplevelsen av hvilke ytringsbetingelser som finnes på arbeids- plassen vil kunne variere. Individuelle forhold hos den enkelte

og objektive forhold, som stilling i organisasjonen eller tilknyt- ning til arbeidsplassen, vil påvirke opplevelsen til den enkelte. Det er viktig at ledelsen er seg dette bevisst.

Ledere synes å oppleve ytringsbetingelsene som bedre enn øvrige ansatte. Menn synes å oppleve ytringsbetingelsene som bedre enn kvinner, og fast ansatte som bedre enn midlertidige. Dersom det nettopp har skjedd nedbemanning på arbeidsplassen, synes det også å påvirke opplevelsen av ytringsbetingelsene på en negativ måte. Det er viktig at de skrevne og uskrevne normene sikrer en kultur som gir trygg- het for alle arbeidstakere om at det er rom for å diskutere arbeidsrelaterte utfordringer og fremme sine synspunkter, uavhengig av stilling eller tilknytning til arbeidsplassen.

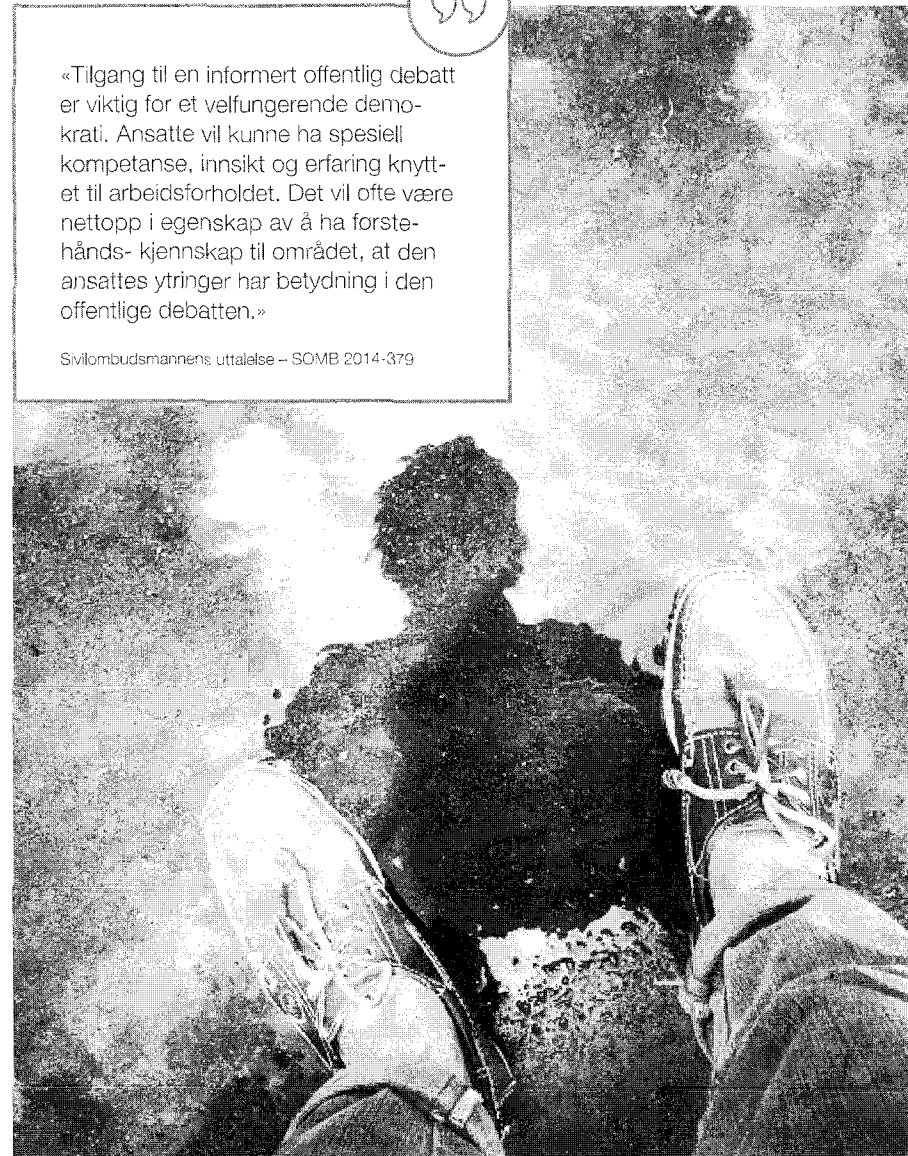
Gode varslingsrutiner er viktig for å sikre gode ytrings- betingelser. Arbeidstakere i kommuner med varslingsrutiner vurderer ytringsbetingelsene som bedre enn arbeidstakere som svarer at kommunen mangler slike rutiner. Det er viktig at rutinene er kjent av alle ansatte.

REFLEKSJON:

Hva kan påvirke opplevelsen av ytringsbetingelsene hos dere?

«Tilgang til en informert offentlig debatt er viktig for et velfungerende demo- krati. Ansatte vil kunne ha spesiell kompetanse, innsikt og erfaring knytt- et til arbeidsforholdet. Det vil ofte være nettopp i egenskap av å ha første- hånds- kjennskap til området, at den ansattes ytringer har betydning i den offentlige debatten.»

Sivilombudsmannens uttalelse – SOMB 2014-379

FORSKNING VISER FØLGENDE HOVEDFUNN:

- En av fire svarer at de risikerer å bli møtt med uvilje fra leder dersom de kommer med kritiske synspunkter om forhold på jobben.
- Rundt halvparten av ledere og medarbeidere som svarer mener også at det er uakseptabelt å benytte media til å kritisere kommunen de jobber i.
- Rundt fire av ti mener at deres muligheter til å omtale alvorlige kritikkverdige forhold på arbeidsplassen offentlig, begrenses av deres overordnede.
- En ganske stor andel varslinger gjelder psykososiale arbeidsmiljøproblemer som ofte kjennetegnes av subjektivitet og ulike oppfatninger.
- En stor andel varslinger gjelder ledelse som er odeleggende for arbeidsmiljøet.
- Arbeidstakere med høyere utdanning varsler mindre enn de med lavere utdanning, og kvinner varsler mer enn menn.
- Rundt én av fem har vært vitne til kritikkverdige forhold som burde vært stoppet, og fire av ti av disse varsler ikke, blant annet fordi de tror ubehagelighetene ville blitt for store.

Fafo 2017:4 Ytringsfrihet og varsling i norske kommuner og fylkeskommuner

EN ORGANISASJON MED GOD YTRINGSKULTUR KJENNETEGNES VED AT:

- Ledere praktiserer åpenhet
- Ledere moter kritikk og uenighet på en konstruktiv måte
- Det legges til rette for dialog og diskusjoner på både formelle og uformelle arenaer
- Kritikkverdige forhold avdekkes og håndteres
- Varslere utsettes ikke for gjengjeldelse

1.2 YTRINGSFRIHET

Den alminnelige ytringsfriheten verner den enkelte borgers frihet til å bestemme hva han eller hun ønsker å ytre seg om, uavhengig av innhold, tid, form og medium. En kronikk, SMS, tegning, eller tlf og med dot å trykke «likor» på Facebook, vil normalt være en ytring. Den alminnelige ytringsfrihet er nedfelt i Grunnloven § 100 og i den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK). Vernet strekker seg langt og det skal mye til for at ytringsfriheten begrenses.

Ytringsfrihetens kjerne er å verne om ytringer i det offentlige ordskiftet, selv om synspunktene skulle avvike fra det mange andre mener er sosialt akseptabelt. Også politisk ekstreme synspunkter er i utgangspunktet vernet. Grenser for disse trekkes iallfall mot hatfulle ytringer eller oppfordring til å utføre straffbare handlinger. Begrensninger av ytringsfriheten kan også følge av taushetsplikten og lojalitetsplikten i arbeidsforholdet. Her fokuserer vi på grensene som følger av lojalitetsplikten i arbeidsforholdet.

1.3 ANSATTES YTRINGSFRIHET

Ansattes ytringsfrihet er del av den alminnelige ytringsfrihet som beskyttes av Grunnloven § 100.

Et ansattelsesforhold reiser imidlertid spørsmål om ytringsfrihet fordi arbeidsgiver har krav på lojalitet fra sine ansatte. For å overholde sin lojalitetsplikt, kan den ansatte være nødt til å avstå fra enkelte ytringer. Ansattes rett til å ytre seg i det

offentlige rom strekker seg likevel langt. Det er viktig å belyse grensene for ytringsfriheten, selv om dette i praksis kan være krevende. Det lar seg ikke gjøre å trekke opp en generell grense; det må vurderes konkret.

Arbeidsgiver bestemmer i kraft av styringsretten hvem som uttaler seg på vegne av kommunen og på hvilken måte det skal skje.

Arbeidstaker kan normalt uttale seg på egne vegne, også om forhold som angår arbeidsplassen eller eget arbeidsområde. Det er i praksis her de vanskelige vurderingene oppstår.

En kommune vil for eksempel måtte tåle at en kommuneansatt lærer uttaler seg kritisk om kommunens eldreomsorg eller at en rektor kritiserer et vedtak om nedleggelse av skolen hun arbeider ved. Arbeidsgiver bør normalt bruke motinlegg og korrigerende ytringer i stedet for arbeidsrettslige tiltak i møte med uenighet og kritikk. Kommunens ledelse må vurdere om det er nødvendig å imøtegå kritikken dersom denne er uberettiget. Dette vil kunne ha betydning for kommunens omdømme eller tiliten til kommunens myndighetsutøvelse.

Varsling er en spesiell form for ytring om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Selv om varslingen kan skade arbeidsgivers legitime interesser, er varsler vernet mot gjengjeldelse dersom varslingen er forsvarlig.

For noen stillinger kan muligheten til å uttale seg offentlig på egne vegne begrenses dersom uttalelsen kan bli oppfattet som et uttrykk for mer enn den ansattes personlige standpunkt, selv om det presiseres at uttalelsen skjer på egne vegne. Det kalles gjerne identifikasjonsfare. For at ytrings- friheten skal begrenses som følge av identifikasjonsfare, må det være en ikke ubetydelig risiko for at ytringen kan skade arbeidsgivers interesser eller at skade faktisk er påført. Identifikasjonsfaren er særlig stor for rådmannen, personer i toppledergruppen, kommunens advokat eller kommunika- sjonsansvarlig i kommunen.

Det vil ofte være en fordel om det fremgår klart at ytringen er fremsatt på egne vegne. Ved vurderingen av om en ansatt har fremsatt ytringer på egne eller virksomhetens vegne, må det legges avgjørende vekt på hvordan ytringen er egnet til å bli oppfattet. Momenter som vil ha betydning ved vurderingen av om ytringen er fremsatt på egne vegne eller vil fremstå som fremsatt på virksomhetens vegne, er blant annet ytringens

innhold, sammenhengen den inngår i, billedbruk eller andre forhold ved fremstillingen og hvordan den ansatte presenterer seg selv.

1.4 LOJALITETSPLIKTEN

Det er flere momenter som er sentrale i vurderingen av om en ytring strider mot lojalitetsplikten:

- *Kan ytringen skade arbeidsgivers legitime interesser?*
  - » Bare ytringer som påviselig kan skade arbeidsgivers interesser på en unødvendig måte bør som et utgangspunkt anses som illojale. Påstander om kritikkverdige forhold som det åpenbart ikke er grunnlag for, kan skape unødvendig frykt eller undergrave nødvendig tillit blant innbyggerne og således skade kommunen.
  - » Det er normalt større skaderisiko når arbeidstaker ytrer seg på eget arbeidsfelt. På den annen side er det også disse ytringene som er mest ønskelige sett fra allmenn- hotens side.

«Av innholdet i to av de oppslagene (intervju og leserinnlegg) fremgår det at A, som lege ved sykehjem og derved også som fagperson, er sterkt kritisk til hvilke følger kommuneadministrasjonens budsjettforslag vil ha for eldreomsorgen. Dette er oppslagenes hovedinnhold, og kommer tydelig til syne allerede i overskriftene. Det fremstår som svært lite sannsynlig at slike innvendinger vil forstås som uttrykk for kommunens syn på egen budsjettprosess. Innholdet i ytringene gir et klart inntrykk av at uttalelsene er As egne synspunkter, i egenskap av hans erfaring som sykehjemslege og fagperson. Dette selv om det er tatt bilde av ham på sykehjemmet.»

Sivilombudsmannens uttalelse – SOMB-2014-379

«Det er vid adgang for offentlig tilsatte å gi uttrykk for sine meninger i det offentlige rom. Dette gjelder særlig der det er tale om ytringer som er ment som innlegg i en debatt om generelle samfunnsmessige forhold som ligger innenfor det fagområdet meningsytteren til vanlig arbeider med. Også ytringer som gir uttrykk for kritikk av faglige forhold ved arbeidsplassen må arbeidsgiver tåle i atskillig utstrekning. Dersom kommunen mente at As avisartikkel medførte en risiko for skade på arbeidsgivers interesser, kunne det i tilfelle ha vært avverget gjennom et innlegg i samme avis som imotegikk As argumentasjon.»

Sivilombudsmannens uttalelse – SOMB-2005-19

» Det er kun kommunens egne interesser som kan påberopes. Med dette menes at lojalitetsplikten ikke kan påberopes for å beskytte ulovlige, skadelige eller uetiske handlinger.

• *Hvilken stilling eller posisjon har arbeidstaker?*

- » Stillingen eller posisjonen til den som uttaler seg vil være et moment ved vurderingen av om en ytring er illojal. Generelt må det antas at det kan stilles strengere lojalitetskrav jo høyere plassert en arbeidstaker er.
- » Ytringsfriheten er større for ansatte som har faglig pregede oppgaver enn for ansatte som har rådgivnings-, utrednings- og ledelsesoppgaver.
- » Stillingsoppsettet i forhold til politisk sekretariat har betydning. Jo nærmere man er politisk sekretariat, jo mer begrenses ytringsfriheten. Rådmannen har som administrasjonens overste leder en åpenbar nærhet til politisk ledelse som vil påvirke vurderingen.

• *Skjer ytringen i eller utenfor arbeidssituasjonen?*

- » En arbeidstaker har større spillerom til å delta i en debatt og ytre seg utenfor arbeidssituasjonen enn i arbeidssituasjonen. Ytringer utenfor arbeidssituasjonen kan etter omstendighetene likevel være i strid med lojalitetsplikten dersom uttalelsene har betydning for kommunens virksomhet.

• *Fakta- eller meningsytringer?*

- » Ytringsfriheten strekker seg lengre for ytringer som uttrykker en arbeidstakers meninger enn for ytringer om fakta. Hva som er meninger og hva som er fakta kan i praksis gli noe over i hverandre og kan være vanskelig å skille. Retten til å ytre sine meninger strekker seg vanligvis langt.
- » Bevisst usanne faktiske ytringer er ikke vernet av ytringsfriheten. Dersom arbeidstaker er i aktsomt god tro om ytringens sannhet, vil ytringen kunne være vernet av ytringsfriheten selv om den ikke er sann.

Dersom arbeidsgiver utarbeider skriftlige retningslinjer eller instruksjoner om rammene for ansattes ytringsfrihet, er det viktig at formuleringene ikke er for rigid utformet og dermed fremstår som en urettmessig begrensning i ytringsfriheten. Ved utarbeidelse av retningslinjer for ansattes ytringsfrihet må arbeidsgiver være seg særlig bevisst denne risikoen, og formulere seg deretter.

Sivilombudsmannens uttalelse
– SOMB-2005-400

Lojalitetsplikten innebærer ikke at arbeidsgiveren kan slå nød på ytringer som oppfattes som uønskede så lenge de ikke fremstår som illojale. En forutsetning for at det skal kunne reageres på en «frimodig ytring» må være at ytringen har medført en åpenbar risiko for skade på arbeidsgiverens interesser.

Sivilombudsmannens uttalelse
– SOMB-2005-19

• *Har ytringen allmenn interesse?*

- » Jo større interesse ytringen har for allmennheten, eller jo alvorligere forhold man ønsker å ytre seg om, jo mer berettiget er arbeidstakeren til å uttale seg. Eksempler kan være forslag til nedleggelse av en skole eller alvorlige kritikkverdige forhold som innebærer en trussel for liv eller helse.
- » Interne konflikter, som personalkonflikter, har vanligvis ikke allmenn interesse. Det er normalt ikke berettiget å informere allmennheten om personalsaker eller personalkonflikter.

• *Hva er tidspunktet for ytringen?*

- » Dersom en arbeidstaker uttaler seg om en sak som er til behandling i kommunen, og arbeidstakeren deltar i forberedelse eller vil kunne påvirke utfallet av behandlingen, er spillerommet for å uttale seg normalt lite. Dette for å vareta allmennhetens eller partens tillit til forvaltningen og ikke forstyrre saksbehandlingen og prosesseringsprosessen.
- » Vanligvis vil det likevel være adgang til å gi faktiske opplysninger om saken. Det bør da kunne stilles krav

til at presentasjonen av faktum fremstår som nøytral og sannferdig.

• *Hvordan er ytringens form og måte?*

- » Det kan bli lagt en viss vekt på uttrykksform eller språkbruk. I rettspraksis er det uttalt at det må kunne stilles krav til nokterhet og balanse også når det gjelder form.
- » Arbeidsgiver må imidlertid være varsom med å tillegge uttrykksform og språkbruk for stor vekt. Arbeidsgiver må se hen til blant annet den situasjonen arbeidstakeren er i og om arbeidstakeren har hatt tid til å overveie ordvalget.

• *Hva er motivet bak offentliggjoringen?*

- » Dersom uttalelsen er motivert ut fra et ønske om å fremme innbyggernes eller kommunens interesser, eller å forbedre situasjonen på arbeidsplassen, skal det mer til for det foreligger brudd på lojalitetsplikten. Dersom den ansatte uttaler seg med den hensikt å henge ut eller presse arbeidsgiver i en pågående konflikt, foreligger det lettere brudd på lojalitetsplikten.

1.5 YTRINGSFRIHET OG SOSIALE MEDIER

Sosiale medier gir mulighet til raskt å kunne nå ut til et større publikum. I svært mange tilfeller vil dette være å regne som deling i det offentlige rom. Ytringer på sosiale medier har ofte en annen karakter enn andre ytringer, for eksempel i media. Ytringene kan ofte bære preg av umiddelbare følelser og være mindre gjennomtenkte. Brukerne på sosiale medier er sin egen redaktør, og ytringene er i liten grad omfattet av kvalitetskontroll eller bearbeidelse av andre.

I sosiale medier kan enkeltpersoner kommunisere og dele alt fra politiske synspunkter til private bilder. Også frustrasjon over arbeidsmiljøet, leder eller kollegaer deles ofte på sosiale medier. Ytringer som tidligere ble delt på bakrommet eller ved middagsbordet, deles offentlig gjennom ulike sosiale medier. Uenighet om ledelse, prioriteringer og annen kritikk av arbeidsplassen kan derfor bringes over til det offentlige rom, og andre, herunder ansatte i samme kommune, kan gjennom å like innlegget, slutte seg til kritikken og uenigheten.

Spørsmålet om allmenhetens informasjonsbehov er ofte i mindre grad gjeldende ved ytringer i sosiale medier.

Reglene om ansattes ytringsfrihet gjelder også i sosiale medier. Ytringer i sosiale medier gir ofte arbeidsgiver mindre mulighet til å fremme motytringer eller på andre måter fremme

REFLEKSJON:

Finn et tenkt eksempel på dette fra egen arbeidsplass. Hvordan kan det håndteres?

korrigerende ytringer. Ytringer vil da lettere kunne skade virksomhetens legitime interesser og derfor ha mindre vern.

Arbeidstaker vil i visse sammenhenger kunne assosieres med kommunen på en slik måte at tilliten til kommunen kan svekkes. Rettigheten som den enkelte har gjennom ytringsfriheten er forbundet med et visst ansvar for ikke unødige å skade arbeidsgivers legitime interesser.

1.6 ARBEIDSRETTLIGE SANKSJONER SOM FØLGE AV ILLOJAL YTRING

Dersom ytringen er illojal, kan arbeidsgiver vurdere å illegge arbeidstaker sanksjoner. Dette vil i praksis være advarsel, oppsigelse eller avskjed. Ofte er ytringene i gråsonen mellom det som er lovlig og det som er ulovlig som følge av arbeidsforholdet. Arbeidsgiver bør være varsom med å sanksjonere i tvilstilfeller. Dersom arbeidsgiver innkaller til samtale etter at arbeidstaker har ytret seg, er det viktig at leder er seg bevisst hvordan samtalen oppfattes for arbeidstaker. Også slike samtaler kan oppleves som sanksjoner for arbeidstaker.

Sosiale medier er ofte å regne som et offentlig rom, og rettsreglene om ytringsfrihet og lojalitetsplikt har derfor fått et videre anvendelsesområde. Terskelen for å ytre seg offentlig har sånn sett blitt senket.

02 Retten til å varsle

2.1 HVA ER VARSLING?

Varslingsreglene er hjemlet i arbeidsmiljølovens kapittel 2 A. En varsling er en ytring som gjelder kritikkverdige forhold i virksomheten. Det sentrale når arbeidsgiver mottar en varsling, er å avklare om det foreligger et kritikkverdig forhold som bør stoppes.

Varslingen kan fremmes muntlig eller skriftlig. Innholdet i en varsling er ikke klart definert i loven og det kan i praksis ofte være uklart om det faktisk dreier seg om en varsling. Varslinger kan grense mot avvik, tips og andre meldinger. Det er innholdet som avgjør om det dreier seg om varsling.

Varslingsreglene skal bidra til at kritikkverdige forhold kommer frem i lyset slik at arbeidsgiver kan gjøre noe med det. Se arbeidsmiljøloven § 2A-1 første ledd.

Mange ansatte kjenner ikke varslingsreglene. Det er ofte stor usikkerhet om hva som er varsling, avviksrapportering eller bekymringsmeldinger. Det er viktig å diskutere på arbeidsplassen hva varsling er for å skape trygghet i varslingssituasjoner. Manglende kjennskap til varslingsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven kan veies opp av slike diskusjoner.

2.2 KRITIKKVERDIGE FORHOLD

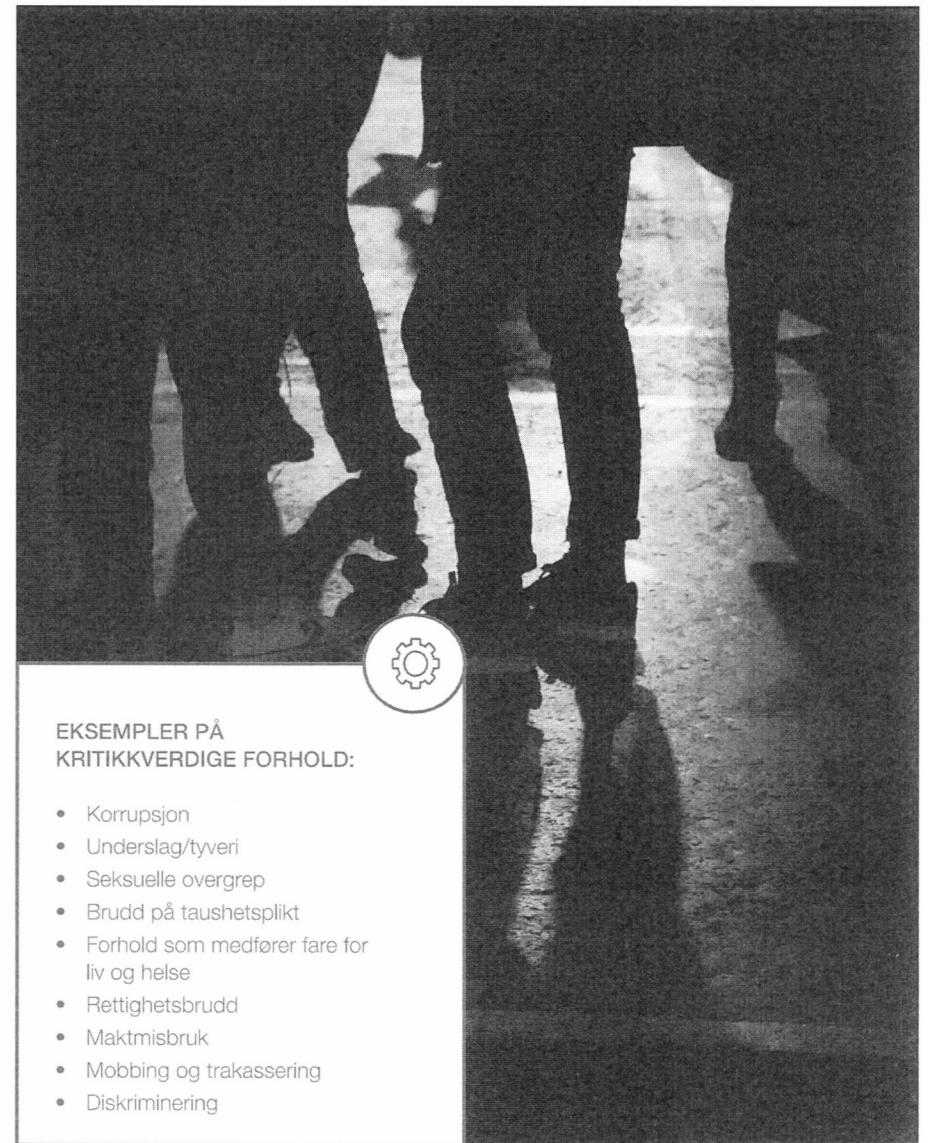
Kritikkverdige forhold kan være lovbrudd eller straffbare forhold. Det kan også være brudd på interne regler og retningslinjer eller allment aksepterte etiske normer. Hva som er kritikkverdige forhold bør diskuteres på den enkelte arbeidsplass.

En rekke varslinger om kritikkverdige forhold synes å gjelde destruktiv ledelse, som er odeleggende for arbeidsmiljøet, eller annen trakassering av kolleger. Det kan være vanskelig i det enkelte tilfellet å trekke grensene mellom det som er kritikkverdige forhold og annen uenighet. Det er likevel viktig at ledelsen er seg bevisst dette i hverdagen.

Kritiske ytringer, som faglig og politisk uenighet, er ikke varsling i arbeidsmiljølovens forstand. Dette er ikke kritikkverdige forhold. Det kan i praksis være vanskelig å trekke grensen mellom kritiske ytringer og kritikkverdige forhold. Varsel om for lav grunnbemanning kan være et varsel om et uforvarlig tjenestetilbud, men det kan også være uttrykk for faglig uenighet om bemannings- eller budsjettsituasjonen. Faglig kritikk vil ofte være vernet av yttingsfriheten selv om det ikke er et kritikkverdig forhold.

REFLEKSJON:

- Tenk igjennom og kom med eksempler på hva som kan være kritikkverdige forhold på egen arbeidsplass.
- Finn et eksempel fra egen virksomhet på hva som er faglig uenighet - og ikke kritikkverdig forhold.
- Hva er en varsling og hva er et avvik?

EKSEMPLER PÅ KRITIKKVERDIGE FORHOLD:

- Korrupsjon
- Underslag/tyveri
- Seksuelle overgrep
- Brudd på taushetsplikt
- Forhold som medfører fare for liv og helse
- Rettighetsbrudd
- Maktmisbruk
- Mobbing og trakassering
- Diskriminering

2.3 FORSVARLIG FREMGANGSMÅTE

Fremgangsmåten ved varsling skal være forsvarlig, se arbeidsmiljøloven § 2 A-1 andre ledd. Dette er en lovfesting av grensene for ytringsfrihet i varslingssituasjoner. Ved å legge vekt på fremgangsmåten når det varsles har arbeidstaker som utgangspunkt alltid rett til å varsle.

REFLEKSJON:

Nevn noen eksempler på fremgangsmåter ved varsling som ikke er forsvarlige.

Vurderingstemaet er om arbeidstaker har saklig grunnlag for kritikken og om det er tatt tilberørlige hensyn til arbeidsgivers og virksomhetens legitime interesser med hensyn til måten det varsles på. Det vektlegges også om arbeidstaker er i aktsomt god tro med hensyn til opplysningene og om saken er forsøkt tatt opp internt. Også opplysningenes skadepotensiale og om de har allmenn interesse tillegges vekt. De samme momentene som gjelder for ansattes ytringsfrihet vil også være av betydning for om varslingen var forsvarlig.

2.3.1 Intern varsling

Dersom en arbeidstaker kjenner til kritikkverdige forhold som bør undersøkes nærmere, eller som nødvendiggjør tiltak, bør det som hovedregel tas opp på egen arbeidsplass. Det kan også varsles til nærmeste leder. Det kan varsles også til overordnet ledelse, særlig dersom varslingen gjelder egen leder eller en leder som ikke gjør noe med forholdene. Dersom varsleren vurderer varsling i linjen som utilstrekkelig, eller varslere ikke ønsker å ta opp forholdene med ledelsen, kan det varsles til tillitsvalgte eller verneombud.

Dersom varslingen skjer på en utilbørlig måte som unødvendig skader samarbeidsklimaet, arbeidsmiljøet eller enkeltpersoner

i virksomheten, for eksempel ved gjentatte grunnløse påstander rettet mot kollegaer, vil intern varsling likevel kunne være uforsvarlig. Dette er en sikkerhetsventil og vil være aktuelt kun i spesielle tilfeller. Påstandene er sjelden grunnløse sett fra varslers ståsted, mens leder kan ha en annen oppfatning av situasjonen.

2.3.2 Varsling til tilsynsmyndigheter eller andre offentlige myndigheter

Det er alltid forsvarlig å varsle til tilsynsmyndigheter, som Arbeidstilsynet og Fylkesmannen, eller andre offentlige myndigheter. Tilsynsmyndighetene og andre offentlige myndigheter har taushetsplikt om varslers navn eller andre identifiserende opplysninger. Dersom opplysninger om arbeidsplassen avslører varslers identitet, er disse opplysningene taushetsbelagte.

2.3.3 Varsling i samsvar med varslingsplikt

I noen situasjoner er det plikt til å varsle. Det er alltid forsvarlig å varsle i samsvar med varslingsplikt, enten til arbeidsgiver eller til tilsynsmyndigheter, eventuelt andre offentlige myndigheter. Arbeidstaker skal for eksempel varsle arbeidsgiver eller verneombud så snart arbeidstaker blir kjent med at det forekommer trakassering eller diskriminering på arbeidsplassen, se arbeidsmiljøloven § 2-3 andre ledd bokstav d). Helsepersonell skal av eget tiltak gi tilsynsmyndighetene informasjon om forhold som kan medføre fare for pasienters sikkerhet, se helsepersonelloven § 17. Varsling i henhold til varslingsplikt har vern mot gjengjeldelse fra arbeidsgiver.

2.3.4 Offentlig varsling

Varsling kan skje offentlig for eksempel til media eller gjennom sosiale medier. I hvilken grad det er forsvarlig å varsle offentlig beror på en konkret vurdering, særlig med utgangspunkt i om intern varsling har vært forsøkt, om varslere har forsvarlig grunnlag for kritikken og om varslere er i god tro med hensyn til det det varsles om.

Jo større allmenn interesse de kritikkverdige forholdene har, desto større vern har varsleren etter loven. Alvorlige lovbrudd i kommunen, som mistanke om korrupsjon eller brudd på anskaffelsesregelverket, vil ofte ha stor allmenn interesse.

Ved offentlig varsling er skadepotensialet større, og adgangen til å varsle snevrere. enn ved varsling internt, til tilsynsmyndigheter eller andre offentlige myndigheter. Det er derfor sentralt om varslere har tatt tilstrekkelig hensyn til arbeidsgivers legitime eller saklige interesser og virksomheten med hensyn til måten det varsles på. For eksempel kan det skade arbeidsgivers legitime interesser dersom allmennheten på grunn av feilaktige opplysninger om et saksforhold mister tillit til at kommunen har en forsvarlig saksbehandling. Det kan også være at kommunen må sikre ro rundt tjenestetilbudet. Hvis en arbeidsgiver skal vinne fram med en påstand om at fremgangsmåten ikke var forsvarlig, er det et minstekrav at varslingen har skadet eller skapt en ikke ubetydelig risiko for skade på arbeidsgivers legitime interesser.

De samme momentene som under kapitlet om ansattes ytringsfrihet (se pkt. 1.4) gjelder også her.

2.3.5 Bevisbyrde for at varsling ikke er forsvarlig

Arbeidsgiver har bevisbyrden for at varslingen ikke er forsvarlig. Det innebærer at det er arbeidsgiver som må bevise at varslingen har skjedd i strid med loven.

2.4 VERN MOT GJENGJELDELSE

Gjengjeldelse mot arbeidstaker som varsler i samsvar med loven er forbudt, se arbeidsmiljøloven § 2 A-1. Forbud mot gjengjeldelse er viktig for å sikre trygge rammer for varsleren.

2.4.1 Ulovlig gjengjeldelse

Varsleren er beskyttet mot ugunstig behandling fra arbeidsgiver som har sammenheng med at det er varslet på en forsvarlig måte. Vernet gjelder alle former for gjengjeldelse på

grunn av varslinger som, for eksempel, dårligere lønnsutvikling, omplassering, endring av arbeidsoppgaver, oppsigelse eller avskjed. Utgangspunktet er at varslere skal behandles på samme måte som om vedkommende ikke hadde varslet.

Ofte vil det være uenighet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker om det foreligger gjengjeldelse eller om det er en reaksjon som skyldes andre forhold.

Arbeidsgiver bør følge opp varsleren etter noe tid for å påse at det ikke har skjedd gjengjeldelse overfor varslere.

2.4.2 Oppreisning

Arbeidstaker kan kreve oppreisning dersom det er gjengjeldt i strid med loven. Dette er en kompensasjon for den urett som er begått overfor varsleren. Denne oppreisningen vil være uavhengig av arbeidsgivers skyld, det vil si at arbeidsgiver ikke må være å laste for at ansvar skal inntre. Det er tilstrekkelig å påvise at det har skjedd en ugunstig behandling fra arbeidsgivers side som har sammenheng med varslingen.

2.4.3 Bevisbyrde ved gjengjeldelse

Det er delt bevisbyrde mellom arbeidsgiver og arbeidstaker når varslere påstår at det har skjedd gjengjeldelse. Dersom arbeidstaker legger fram opplysninger som tyder på at arbeidsgiver har gjengjeldt i strid med loven, må arbeidsgiver sannsynliggjøre at slik gjengjeldelse ikke har funnet sted. Det skal ikke stilles for strenge beviskrav overfor arbeidstaker. For eksempel vil det normalt være nok at arbeidstaker kan vise at varslingen har skjedd og at det har skjedd en ugunstig handling overfor varslere som kom tett på varslingen i tid. Dette gjør det lettere for arbeidstaker å nå fram med påstand om ulovlig gjengjeldelse fra arbeidsgiver.

Rutiner for varsling

3.1 PLIKT TIL Å UTARBEIDE RUTINER FOR INTERN VARSLING

Kommunene har en lovpålagt plikt til å utarbeide skriftlige rutiner for varsling og arbeidsmiljøloven stiller minimumskrav til innholdet i slike rutiner, se arbeidsmiljøloven § 2 A-3.

Rutinene skal inneholde:

- En oppfordring til ansatte om å si fra om kritikkverdige forhold.
- Fremgangsmåten for varsling, for eksempel hvem det skal varsles til, hvordan det kan varsles, evt. ordning med eksternt varslingsmottak og rutiner for anonym varsling hvis det finnes.
- Arbeidsgivers fremgangsmåte ved mottak, behandling og oppfølging av varsel. Det bør fremgå hvem som mottar og har ansvar for oppfølging av varsel om kritikkverdig forhold, og hvem som har ansvaret dersom varselet gjelder kritikkverdig forhold hos varslers leder.

Rutinene skal utarbeides i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte. De skal også være lett tilgjengelige for alle arbeidstakere i virksomheten. Rutinene må ikke inneholde noe som begrenser retten til å varsle.

3.2 UTVIKLING AV GODE RUTINER FOR VARSLING

Gode varslingsrutiner har positiv innvirkning på varslingsaktivitet og håndtering av varslings sakene. Det er også grunn til å tro at rutiner gjør det tryggere å varsle. Varslingsrutinene bidrar til at varslingsprosessen blir mer forutsigbar. Det forutsetter at varslingsrutinene er kjent av de ansatte. De må også være utformet på en klar og hensiktsmessig måte.

Varslings- og oppfølgingsrutiner skal være i samsvar med arbeidsmiljølovens bestemmelser og bør ha legitimitet i organisasjonen. Videre bør de være kjent for alle og være enkle å bruke. Rutinene skal ivareta rettssikkerheten både for varsleren og den eller de det varsles om. Det er viktig at de ansatte oppfatter at varslere har reell vern mot gjengjeldelse.

Mange ansatte varsler ikke fordi de frykter gjengjeldelse. Det betyr at kritikkverdige forhold som burde vært stoppet, ikke blir varslet om. Selv om det i praksis ikke gjengjeldes ofte, vil likevel frykten for dette kunne være større enn den reelle risikoen. Det er derfor viktig at rutinene utformes og implementeres på en slik måte at vernet oppleves reelt.

Arbeidsgiver skal legge forholdene til rette for intern varsling i tilknytning til det systematiske HMS-arbeidet i kommunen. Rutinene bør behandles i arbeidsmiljøutvalget i kommunen. Plikten til å utarbeide rutiner faller inn under Arbeidstilsynets tilsyns- og påleggskompetanse.

Det bør fremgå av kommunens rutiner og retningslinjer for varsling at det alltid er forsvarlig å varsle til tilsynsmyndigheter eller andre offentlige myndigheter. Det bør også fremgå at disse har taushetsplikt om varslers navn og andre identifiserende opplysninger om arbeidstaker.

Rutinene skal være lett tilgjengelige for alle arbeidstakere, også innleide arbeidstakere, for eksempel i personalreglement,

på virksomhetens nettsider eller ved oppslag et egnet sted. Erfaring viser at der rutinene er kjent, fungerer varslingsordningen bedre.

3.3 EKSEMPEL PÅ VARSLINGSRUTINE

Det er viktig at ledere og ansatte er kjent med varslingsrutinene og innholdet i disse. Nedenfor følger et eksempel på en intern varslingsrutine som kan legges inn i kommunens HMS-system. Mange kommuner vil kanskje også beskrive hovedinnholdet i varslingsrutinene i andre dokumenter, for eksempel i de etiske retningslinjene. Varslingsrutinen bør holdes adskilt fra kommunens avvikssystem.

EKSEMPEL PÅ RUTINE FOR INTERN VARSLING

- 1 Alle medarbeidere oppfordres til å varsle om kritikkverdige forhold.
- 2 Varslingen skal være forsvarlig.
- 3 Forsvarlig varsling skal ikke gjengjeldes.
- 4 Varsling i tråd med rutinen er forsvarlig.
- 5 Varsling i samsvar med varslingsplikt, for eksempel etter arbeidsmiljøloven § 2-2 andre ledd, bokstav d) eller e), eller varsling til tilsynsmyndighet eller annen offentlig myndighet, er alltid forsvarlig.
- 6 Dette varselet bør leveres nærmeste overordnede leder eller tillitsvalgt/verneombud.
- 7 Du kan også levere varselet til kommunens _____
(Her lister kommunen opp hvilken/hvilke andre instanser man kan varsle til etter denne rutinen.)
- 8 Arbeidsgiver ønsker at varselet skal underskrives med navn. Da kan arbeidsgiver innhente ytterligere opplysninger fra varsleren og gi tilbakemelding om hva som gjøres med forholdet. Du kan likevel velge å varsle anonymt. Arbeidsgivers mulighet til å følge opp et anonymt varsel kan være begrenset.
- 9 Du vil innen XX dager få en bekreftelse på at varselet er mottatt og vil bli fulgt opp i tråd med rutinen. Arbeidsgiver vil ta nærmere kontakt dersom det er behov for ytterligere informasjon i saken. Arbeidsgiver vurderer konkret om det er grunnlag for å gi deg ytterligere informasjon om hva som skjer med saken du har varslet om. (Blant annet lovbestemt taushetsplikt kan begrense arbeidsgivers mulighet for å gi deg ytterligere informasjon om saken.)

JEG ØNSKER Å VARSLE OM FØLGENDE KRITIKKVERDIGE FORHOLD:

VARSLET AV:

DATO:

EKSEMPEL PÅ SKJEMA FOR INTERN OPPFØLGING

RUTINE FOR INTERN VARSLING OG OPPFØLGING GJENNOM HMS-SYSTEMET I

KOMMUNE

TRINN	OPPFØLGING AV FORHOLDET	DATO
1	VARSEL MOTTATT AV	
2	UNDERSØKELSER GJENNOMFØRT	
3	KONKLUSJON	
4	TILBAKEMELDING GITT TIL VARSLER	
5	NØDVENDIG INFORMASJON GITT TIL DEN ELLER DE DET ER VARSLET OM	
6	TILTAK	
7	VIDERE OPPFØLGING	
8	VIDERE OPPFØLGING OVERFOR VARSLEREN	
9	DEN DET ER VARSLET OM ER FULGT OPP	

3.4 INTERN VARSLING

3.4.1 Varsling i linjen

Mange meldinger eller kritiske ytringer mottas og behandles av nærmeste leder uten at det problematiseres om det dreier seg om kritikkverdige forhold.

Arbeidsgiver bør oppfordre ansatte til å varsle til nærmeste leder eller eventuelt overordnet ledelse i rutinen. Dette er normalt de som er nærmest til å undersøke og raskt stoppe de kritikkverdige forholdene. Dersom dette fungerer i praksis, vil det være mindre behov for varsling utenfor linje.

Det å motta opplysninger om mulige kritikkverdige forhold, gjerne gjentatte ganger, kan være krevende. Det er viktig at ledere på alle nivåer oppfordres til å møte opplysninger om mulige kritikkverdige forhold på en konstruktiv måte.

Det er også viktig at ledere på alle nivåer kjenner reglene og rutinen for varsling.

3.4.2 Varsling til kommunens alternative varslingsordning

For de tilfeller der det ikke er ønskelig å varsle i linje, bør det være en alternativ og uavhengig varslingsordning som har nødvendig tillit blant ansatte. En slik varslingsordning kan være sammensatt av ansatte i kommunen eller en eller flere eksterne medlemmer. Hvilken ordning kommunen velger, vil bero blant annet på kommunens størrelse og organisering. Lokale forhold, kostnader og ressursinnsats må også vurderes, selv om det ikke nødvendigvis blir avgjørende.

Det kan for eksempel opprettes et særskilt varslingssekretariat. Medlemmene i det særskilte varslingssekretariatet bør ha kompetanse innen arbeidsmiljø, jus og økonomi. Tillitsvalgte skal ha en fri og uavhengig stilling for å kunne ivareta arbeidstakerne. De bør derfor ikke være med i et sekretariat.

Et alternativ er å engasjere et advokatkontor for å ta imot varslinger.

Det er viktig at varsling håndteres av kommunens organer slik at det ikke er nødvendig å varsle offentlig. Saken vil da fort kunne eskalere og bli vanskeligere å håndtere.

Saksbehandling av et varsel krever kjennskap til organisasjonen. Det må avklares hvor langt mandatet til varslingssekretariatet skal gå med hensyn til forundersøkelser for saken oversendes linjen i kommunen. Rådmannens rolle (innsyns- og instruksjonsrett) og saksbehandlingsregler bør derfor avklares i mandatet.

Saksbehandlingsreglene må regulere hvilke forundersøkelser som kan eller skal gjøres, hvor saken oversendes, hvem som avslutter saken der det ikke er grunnlag for videre oppfølging, arkivering av opplysninger, med mer. Hvor omfattende man legger opp varslingssekretariatet og rutinene knyttet til dette, avhenger blant annet av størrelsen på kommunen. Dersom det velges en av de andre ordningene, må det utarbeides tilsvarende retningslinjer.

I hvilken grad varslers identitet kan behandles fortrolig, det vil si at varslers identitet kun er kjent for varslingssekretariatet eller av advokatkontor, må nærmere avklares i mandatet. Løfte om fortrolighet vil aldri kunne være absolutt, særlig dersom det blir rettslige etterspill i saken.

Uavhengig av hvilken ordning som velges må det særlig fremgå hvordan varsling på rådmannen skal håndteres. Hvor skal det varsles, og hvilken saksbehandling skal gjøres hos mottaker av varsel? Hvem skal foreta nærmere undersøkelser av varselet for det for eksempel opprettes setterrådmann eller en ekstern som kan undersøke varselet nøyere? Selv om varselet også gjelder rådmannen, er ikke rådmannen uten videre inhabil.

Varselet kan i mange tilfeller likevel følges opp av rådmannen. Så langt som mulig gjennomføres undersøkelser internt før det iverksettes ekstern undersøkelse. Dette må vurderes konkret ut fra innholdet i varselet.

REFLEKSJON:

Hvordan mener du en best kan håndtere et varsel om rådmannen?

Behandling av varsleren, varselet og den det varsles om

4.1. VARSLERENS RETT PÅ INFORMASJON

I mange tilfeller ønsker varsleren informasjon om saken og hvordan denne eventuelt er håndtert av arbeidsgiver. Normalt vil ikke varsleren ha større rett til å få innsyn i saken enn andre. Et annet spørsmål er om og eventuelt hvilken tilbakemelding varsleren skal få fra arbeidsgiver om at saken er mottatt og vil bli undersøkt/håndtert. Dette kan få betydning for om varsleren eventuelt velger å gå videre med saken.

4.1.1 Varsleren er normalt ikke part

Varslerens rett til innsyn i sakens dokumenter beror på om vedkommende er «part» i saken. En part er en «person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder», se forvaltningsloven § 2 første ledd, bokstav e). Dersom det varsles om kritikkverdige forhold begått av andre kan den det varsles om være part. Varsleren er i så fall ikke part i saken.

Om en ansatt varsler om at lederen trakasserer kolleger, vil lederen være part dersom det er aktuelt å gi en reaksjon, for eksempel oppsigelse, overfor denne lederen. I utgangspunktet vil ikke de som blir trakassert være parter fordi de kun har krav på et forsvarlig arbeidsmiljø fritt for trakassering. Dette gjelder også dersom varslere er blant dem som er utsatt for trakassering.

4.1.2 Tilbakemelding til den som varsler

Terskelen for å varsle om kritikkverdige forhold kan være høy. For den som varsler og ikke vet hvordan varselet blir fulgt opp, og heller ikke kan se at det skjer noen endringer i de forhold det ble varslet om, kan det synes som det ikke nytter å varsle. Vedkommende vil ofte heller ikke vite om de kritikkverdige forholdene opphører eller om det vil være forsvarlig å varsle videre. Varsleren unnlater kanskje også å varsle om nye kritikkverdige forhold. Det kan tilsi at den som varsler bør gis noe informasjon.

Hensynet til den det varsles om setter begrensninger for hva som bør og kan gis av informasjon. Taushetsplikten kan også være til hinder for tilbakemelding til varslere, for eksempel fordi oppfølgingen gjelder personlige forhold om den det er varslet om. Dersom det fremgår av varslingsrutinen at varsleren vil få en tilbakemelding i de tilfellene undersøkelser viser at det ikke foreligger kritikkverdige forhold, vil manglende tilbakemelding gi signal om at det foreligger kritikkverdige forhold. Dette kan – avhengig av hva varselet går ut på – komme i strid med taushetsplikten.

Arbeidsgiver skal heller ikke gi varslere flere opplysninger, for eksempel om personaloppfølging overfor enkeltansatte, utover det som er naturlig å gi til øvrige ansatte.

Den som varsler bør får en tilbakemelding om at varselet er mottatt og vil bli fulgt opp i tråd med rutinene. Videre at arbeidsgiver vil ta kontakt dersom det er behov for ytterligere informasjon. Det må likevel vurderes konkret om ytterligere informasjon kan og bør gis varsleren. Et eksempel på dette er *tilbakemelding om at varselet ikke anses å gjelde «kritikkverdige forhold.»*

4.2 TAUSHETSPLIKT OM VARSLERS IDENTITET OG MULIGHET TIL Å VARSLER ANONYMT

Ved ekstern varsling til tilsynsmyndighetene eller andre offentlige myndigheter har disse taushetsplikt om varslers identitet og andre identifiserende kjennetegn, for eksempel arbeidssted og stilling, se arbeidsmiljøloven § 2 A-4. Det innebærer at tilsynsmyndigheten ikke har adgang til å opplyse om navnet på den som varsler, som for eksempel tjenestested, dersom varslere med dette blir identifisert.

Taushetsplikten gjelder overfor sakens parter og deres representanter og går dermed foran reglene om partsinnsyn i forvaltningsloven § 18.

Bestemmelsen om taushetsplikt gjelder ikke ved intern varsling i kommunen.

4.2.1 Anonym varsling

Det er lov å varsle anonymt også ved intern varsling. Muligheten for å varsle anonymt kan i noen tilfeller være avgjørende for at det i det hele tatt varsles, for eksempel av frykt for gjengjeldelse.

Anonyme varslinger skal behandles og undergis passende undersøkelse. I enkelte tilfeller vil det være slik at det er vanskelig for arbeidsgiver å følge opp disse varslingene fordi det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon. Om det derimot er en varsling hvor det vises til konkrete faktiske forhold som arbeidsgiver har mulighet til å undersøke, spiller det mindre rolle at arbeidsgiver ikke kjenner varslers identitet.

Anonym varsling kan åpne for sladder og ubegrunnede påstander ettersom ingen må stå ansvarlig for innholdet i varselet.

I varslingsrutinen bør det åpnes opp for at det også kan varsles anonymt. Det er imidlertid viktig at arbeidstakerne gjøres kjent med dilemmaene knyttet til anonym varsling og at arbeidsgiver ønsker at varslere står frem.

Tillitsvalgte kan også motta varslinger og anonymisere varslers identitet før varselet formidles til arbeidsgiver.

Det fins også løsninger der arbeidsgiver kan kommunisere med anonyme varslere gjennom systemet uten at varslere avslører sin identitet for arbeidsgiver. Da vil arbeidsgiver ha mulighet til å opplyse saken nærmere selv om varslere er anonym.

4.2.2 Når varslers identitet er kjent/taushetsplikt om varslers identitet

Varslingsrutinen bør ikke inneholde løfte om fortrolighet eller anonymitet for varslere. Både den det varsles om og allmennheten kan ha rett til å få kunnskap om varselet og varslers identitet, så sant det ikke varsles til tilsynsmyndighetene hvor taushetsplikten gjelder. Den det varsles om vil i mange tilfeller være part, og i utgangspunktet ha rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, enten etter ulovfestede forvaltningsrettslige prinsipper eller fordi det er innsyn etter forvaltningsloven §§ 18 og 19. Disse åpner for at det kan gjøres unntak fra partsinnsyn for enkelte opplysninger. Praktisk i varslingssaker er det § 19 andre ledd, bokstav b) som gir anledning til å unnta fra partsinnsyn opplysninger «som av særlige grunner ikke bør meddeles videre», forutsatt at det ikke er av «vesentlig betydning» for parten å gjøre seg kjent med opplysningene. Partens rett til å bli kjent med opplysningene i saken og imotegå disse er viktig. Identiteten til varslere kan i noen tilfeller unntas i de tilfeller hvor parten vil kunne imotegå opplysningene uten at varslers identitet gjøres kjent.

Den det varsles om vil også kunne ha rett til innsyn etter personopplysningsloven § 18 uavhengig av om vedkommende er part eller ikke. Personopplysningsloven åpner opp for unntak for opplysninger i nærmere angitte tilfeller. Praktisk i varslingsaker er § 23 bokstav b) og f) som i konkrete tilfeller kan gi grunnlag for å unnta varslers identitet.

Etter hovedregelen i offentleglova § 3 kan både den det varsles om og allmennheten ha innsynsrett i varselet og varslers identitet. Unntak for innsyn gjelder taushetsbelagte opplysninger. Det kan også være adgang til å unnta varslers identitet etter andre bestemmelser i offentleglova.

4.3. OPPFØLGING AV VARSELET

Arbeidsgiver må vurdere konkret videre oppfølging ut fra varselets innhold og hvem det varsles om. Det er kunnskap om potensielle kritikkverdige forhold som utløser en handlingsplikt for ledelsen, ikke selve varselet i seg selv.

I mange tilfeller kan det være tilstrekkelig at nærmeste leder som mottar varselet iverksetter enkle korrigerende tiltak for at det kritikkverdige forhold skal opphøre. I andre tilfeller kan det være nødvendig med en ekstern undersøkelse fra en uavhengig og nøytral tredjepart. Det siste gjør seg særlig gjeldende der varselet gjelder alvorlige forhold og involverer mange ansatte eller øverste ledelse.

Det er viktig at en nærmere undersøkelse av varselet tilpasses målet, nemlig at det kritikkverdige forholdet opphører. Om det varsles om straffbare forhold som ikke åpenbart er grunnløse, bør forholdet vurderes anmeldt. Den videre oppfølging av varselet bør tilpasses politiets eventuelle etterforskning dersom det er forsvarlig.

4.4. NÆRMERE OM DEN DET VARSELES OM

Den det varsles om kan, avhengig av den videre oppfølging av varselet, ha partsrettigheter, se forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e) som definerer en part som en «person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder».

Igangsettelse av videre undersøkelser av varselet utløser ikke automatisk partsrettigheter for den det varsles om. Det kan være vanskelig å forutse hva en undersøkelse vil avdekke tidlig i saksbehandlingen. Mulige konsekvenser for den det varsles om – også av mulig negativ omtale – kan tilsa at vedkommende har partsrettigheter eller bør behandles i overensstemmelse med dette. Den videre saksbehandlingen må ivareta ulovfestede krav til en forsvarlig saksbehandling og kontraksjon uavhengig av om vedkommende har partsrettigheter.

Dersom varsleren ikke er vernet mot gjengjeldelse som følge av at varslingen ikke har vært forsvarlig, kan det gi grunnlag for arbeidsrettslige reaksjoner mot varsleren. Det vil i så fall være et forhold mellom varslers og arbeidsgiver. Den det ble varslet om har krav på et forsvarlig arbeidsmiljø, men ellers ingen rett til innsyn eller informasjon om hvordan arbeidsgiver eventuelt følger opp dette hos varslers.

Et varsel som inneholder opplysninger og vurderinger som kan knyttes til enkeltpersoner, vil være personopplysninger i henhold til personopplysningsloven. I noen tilfeller kan det være sensitive personopplysninger. Opplysningene må da behandles i tråd med kravene i personopplysningsloven.

KS
Postadresse: Postboks 1378 Vikta, 0114 Oslo
Besøksadresse: Haakon Vils gt. 9, 0161 Oslo
Telefon: 24 13 26 00
ks@ks.no
www.ks.no

NOTAT – Kommunesammenslåinger og andre grenseendringer

Fastsatt av GKRS' styre i møte 21.09.2017

1. Innledning

1.1 Innledning og avgrensning

Notatet drøfter prinsipielle regnskapsspørsmål knyttet til gjennomføring av kommunesammenslåing. Notatet er skrevet med utgangspunkt i pågående kommunereform, og de kommunene som slås sammen fra 1. januar 2020. For lesbarhetens skyld er det valgt å bruke konkrete årstall, slik at notatet omtaler avleggelsen av årsregnskapene for kommuner som slås sammen («gamle» kommuner) for 2019 og i de «nye» kommunene for 2020. For kommuner som slår seg sammen fra andre tidspunkter, gjelder notatet tilsvarende, men da med justerte årstall.

Spesielle problemstillinger knyttet til deling av kommuner og grensejusteringer behandles særskilt.

Notatet omtaler også problemstillinger knyttet til uttrede fra og avvikling av interkommunale samarbeid, interkommunale selskaper og kommunale foretak.

Notatet gjelder tilsvarende ved sammenslåing mv. av fylkeskommuner.

For å kunne gjennomføre en kommunesammenslåing og legge grunnlaget for korrekte fremtidige årsregnskap, må kommunene etablere god intern kontroll, herunder gode bokføringsrutiner i forbindelse med kommunesammenslåingen. Dette vil bl.a. gjelde forhold som sammenslåing av reskontroer og samkjøring av systemer (økonomisystem, lønnsystem mv.), herunder valg av felles systemer. Slike problemstillinger drøftes ikke i dette notatet.

Fellesnemndene kan organiseres på mange ulike måter, og den regnskapsmessige behandlingen av disse vil avhenge av organiseringen i det enkelte tilfellet. Notatet drøfter derfor ikke regnskapsmessige spørsmål knyttet til fellesnemndene.

1.2 Kort om kommunereform og prosessen med sammenslåing av kommuner

Etter at en kommunesammenslåing er vedtatt skal det avholdes felles kommunestyremøte for kommunene som skal slås sammen. På fellesmøtet skal det bl.a. opprettes en fellesnemnd som har som oppgave å legge grunnlaget for sammenslåingen¹. En viktig oppgave for fellesnemnda er å ta hånd om det forberedende arbeidet med økonomiplanen og budsjettet for det første driftsåret etter at sammenslåingen er iverksatt.

Det nye kommunestyret skal konstitueres innen 1. november høsten før kommunesammenslåingen trer i kraft. Det nye kommunestyret skal vedta økonomiplan og budsjett for den nye kommunen innen 31.12.2019.

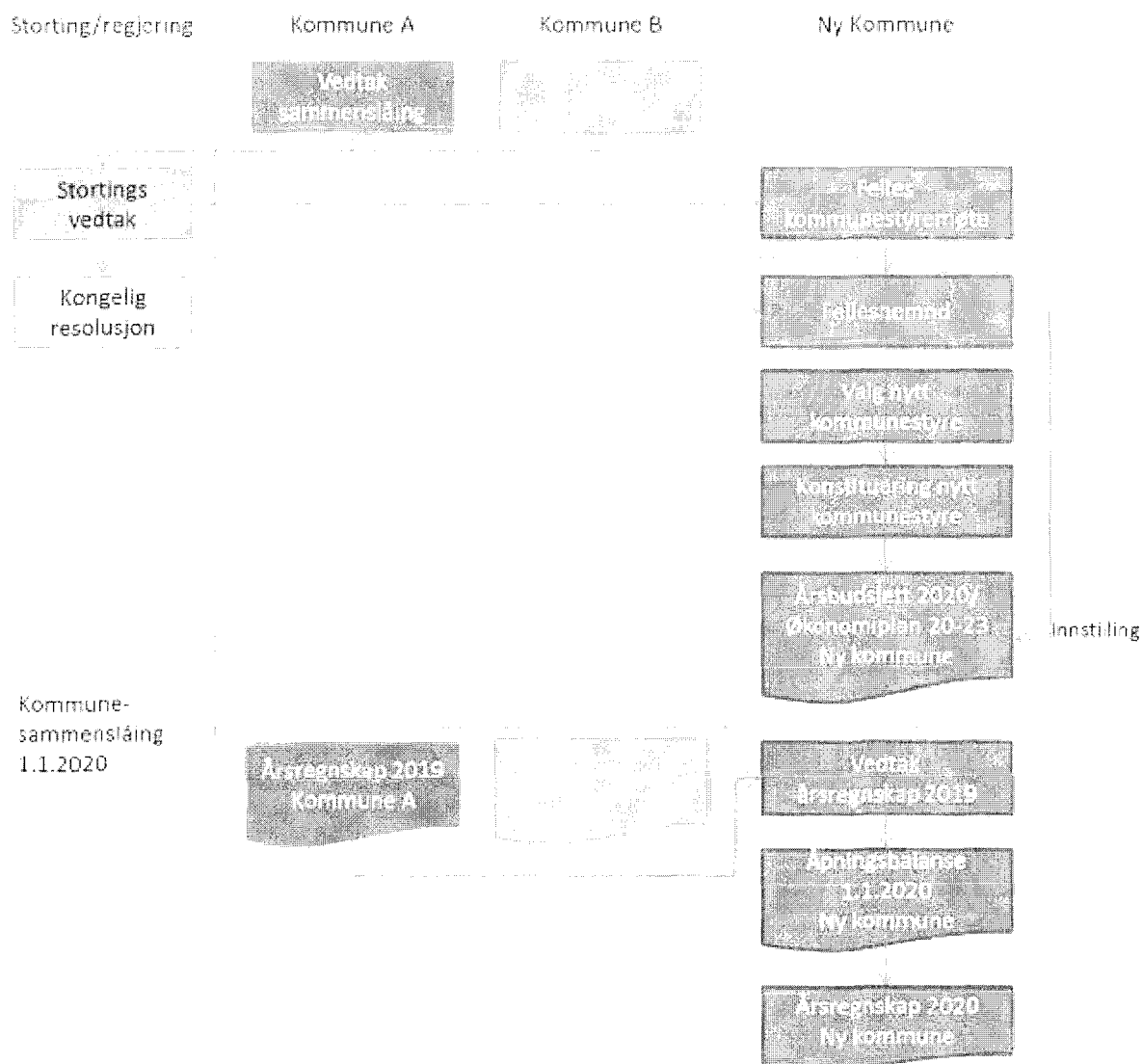
¹ Inndelingslova § 25

For mer informasjon om kommunesammenslåinger vises til Kommunal- og moderniseringsdepartementets veiledere som kan finnes på www.kommunereform.no.

1.3 Regnskapsavleggelse ved kommunesammenslåinger

Kommunene og kommunestyrene i de gamle kommunene vil være i funksjon t.o.m. 31.12.2019. Årsregnskapene for 2019 for de gamle kommunene skal avlegges innen 15.02.2020, noe som nødvendigvis må foretas av den nye kommunen, og vedtas av det nye kommunestyret våren 2020.

Sammenslåingsprosessen og regnskapsavleggelsene i gamle og nye kommuner kan skisseres som vist i figur 1.

Figur 1 Regnskapsavleggelse ved kommunesammenslåinger

2. Regnskapsavleggelse i gamle og nye kommuner

2.1 Siste regnskapsavleggelse i «gamle» kommuner

Årsregnskapene for 2019 avlegges etter de alminnelige regler for avleggelse av kommuneregnskapet. Regnskapsavleggelsen vil imidlertid skje etter at sammenslåingen har trådt i kraft, slik at det vil være administrasjonen i den nye kommunen som er ansvarlig for regnskapsavleggelsen for de gamle kommunene. Tilsvarende vil det være kommunestyret i den nye kommunen som skal fastsette årsregnskapene.

Kommunestyret i nye kommuner vil derfor måtte behandle årsregnskapene for hver enkelt av de gamle kommunene for regnskapsåret 2019.

Noteopplysninger

I note til årsregnskapene for de gamle kommunene skal interne mellomværende med kommunene som slås sammen spesifiseres for hhv. omløpsmidler, anleggsmidler, kortsiktig og langsiktig gjeld.

Årsberetning

Årsberetningen for de gamle kommunene bør gi opplysninger om kommunesammenslåingen. Dette bør gjøres fra det tidspunkt kommunesammenslåing er vedtatt. Dette vil være nødvendig informasjon for å kunne bruke årsregnskap og årsberetning for kommuner som skal slås sammen til å bedømme og forstå den nye kommunens økonomiske stilling og fremtidsutsikter.

2.2 Gjennomføring av sammenslåingen

Kommunesammenslåing er en sammenslåing av to eller flere likeverdige parter. Dette innebærer at balanseverdiene i de gamle kommunene videreføres etter kontinuitetsprinsippet. Eiendeler, gjeld og egenkapital overføres til den nye kommunens åpningsbalanse til de verdier de var bokført til per 31.12.2019 i de gamle kommunenes regnskaper. Interne mellomværende mellom kommunene som slås sammen, elimineres i åpningsbalansen. Også memoriakonti overføres etter kontinuitetsprinsippet.

Eventuelle verdiforskjeller på balanseposter som skyldes ulik praksis ved anvendelse av vurderingsreglene i kommunene som slås sammen, skal også videreføres i åpningsbalansen. Samordning av praksis gjennomføres i regnskapet til den nye kommunen etter sammenslåingen.

2.2.1 Åpningsbalanse

Som grunnlag for regnskapsføring og regnskapsavleggelse vil det være nødvendig å etablere en inngående balanse – åpningsbalanse – i den nye kommunen.

Departementet legger til grunn at en foreløpig åpningsbalanse for den nye kommunen skal utarbeides innen 1. mars i det første driftsåret, dvs. 2020. Endelig åpningsbalanse vedtas av kommunestyret.²

Departementet angir ikke noe frist for vedtak av endelig åpningsbalanse for den nye kommunen. GKRS legger til grunn at dette tidligst kan skje samtidig med at de «gamle» kommunenes årsregnskap for 2019 fastsettes og senest innen den nye kommunens årsregnskap for 2020 avlegges.

---

² «Etablering av nye kommuner og fylkeskommuner – Formelle rammer og erfaringer fra tidligere sammenslåinger», veileder fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, april 2017, avsnitt 9.2

2.2.2 Nærmere om egenkapitalposter i åpningsbalansen

Kommunenes egenkapital består av en rekke ulike kontoer som dels vil ha noe ulik behandling ved sammenslåing av kommuner.

Bundne drifts- og investeringsfond

Bundne fond er midler som er avsatt til et særskilt formål med bakgrunn i lov, forskrift eller avtale. Det foreligger en underliggende forpliktelse for kommunen knyttet til anvendelsen av slike midler. En kommunesammenslåing vil ikke påvirke den underliggende forpliktelsen. Det innebærer at bundne fond som hovedregel videreføres slik de var oppført i de gamle kommunenes regnskap.

Dersom det er klart at tilsvarende fond fra flere kommuner kan disponeres samlet av den nye kommunen, kan disse fondene slås sammen i åpningsbalansen.

Disposisjonsfond og ubundne investeringsfond

I prinsippet har en kommune kun ett disposisjonsfond. Dette tilsier at disposisjonsfond fra de gamle kommunene slås sammen i åpningsbalansen til den nye kommunen. I åpningsbalansen satt opp i henhold til den obligatoriske oppstillingsplanen for balansen, presenteres disposisjonsfond kun på en linje. Kontinuitetsprinsippet tilsier imidlertid at disposisjonsfond tas inn i åpningsbalansen i det mer detaljerte internregnskapet slik de fremgår av internregnskapet per 31.12.2019 i de gamle kommunene. Harmonisering og samordning gjøres i regnskapet for 2020. Samme fremgangsmåte kan være hensiktsmessig også for eventuelle disposisjonsfond som er knyttet til ulike virksomheter eller formål i kommunene.

Det samme vil gjelde for ubundne investeringsfond.

Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk og udekket/udisponert

En særlig problemstilling er om udekket regnskapsmessig merforbruk, enten fra 2019 eller tidligere, i en av kommunene skal motregnes mot regnskapsmessig mindreforbruk fra en annen kommune eller føres opp brutto i åpningsbalansen.

For tidligere år enn 2019, vil de gamle kommunestyrene ha fattet vedtak om inndekning og anvendelse av regnskapsmessig mer-/mindreforbruk, mens det for 2019 vil være kommunestyret i den nye kommunen som fatter slikt vedtak for hver enkelt av de gamle kommunene. Kontinuitetsprinsippet innebærer at mer-/mindreforbruk både fra tidligere år og fra 2019 føres opp brutto i åpningsbalansen.

Det kan også ligge regnskapsmessig merforbruk i kommunale foretak som den nye kommunen må dekke inn i 2020. Dette vil kommunen måtte ta hensyn til når 2019-regnskapene fastsettes, men skal ikke innarbeides i åpningsbalansen til den nye kommunen.

Det samme vil gjelde for eventuelt udekket og udisponert fra investeringsregnskapet.

Konto for endring av regnskapsprinsipp

Konto for endring av regnskapsprinsipp fra de gamle kommunene slås sammen i åpningsbalansen.

Kapitalkontoen

Kapitalkontoen fra de gamle kommunene slås sammen i åpningsbalansen.

2.3 Første regnskapsavleggelse i «nye» kommuner

Den første regnskapsavleggelsen for den nye kommunen vil omfatte regnskapsåret 2020. Årsregnskapet avlegges i samsvar med de alminnelige kommunale regnskapsbestemmelsene, med de unntak som fremkommer her.

Siden dette er det første driftsåret for den nye kommunen, foreligger det ikke direkte sammenlignbare tall for tidligere år. Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger til grunn at det ikke er aktuelt å vise beløp for sist avlagte regnskap. I balanseregnskapet skal åpningsbalansen vises i tillegg til balansedagens tall.

Dersom det etter at en kommunesammenslåing er trådt i kraft oppdages feil i ett eller flere regnskap for de gamle kommunene for tidligere år, rettes disse i samsvar med KRS nr. 5 Endring av regnskapsprinsipper, estimater og tidligere års feil.

Noteopplysninger

Det følger av KRS nr. 6 punkt 3.1 nr. 2 at det skal gis noteopplysninger om forhold som er nødvendige for å bedømme kommunens resultater og finansielle stilling og som ikke fremgår av regnskapet for øvrig. Dette tilsier at det i note til årsregnskapet skal gis informasjon om etableringen av åpningsbalansen, herunder forskjellen mellom balanseverdier i de gamle kommunene per 31.12.2019 og åpningsbalansen.

Årsberetning

En kommunesammenslåing vil være av betydning for å bedømme og forstå en kommunes økonomiske stilling og resultat, jf. kommuneloven § 48 nr. 5. Det bør derfor gis opplysninger i årsberetningen for nye kommuner om gjennomført kommunesammenslåing.

2.4 Andre problemstillinger

2.4.1 Pensjon og premieavvik

Kommuner som slås sammen kan ha valgt ulikt prinsipp for amortisering av premieavvik. Kontinuitetsprinsippet innebærer at premieavvik oppstått i 2019 eller tidligere fortsetter med samme amortiseringstid som i de gamle kommunene, jf. også notatet «Forståelse av KRS 5 – Presisering vedrørende pensjon».

Departementet har lagt til grunn at for premieavvik som oppstår etter sammenslåingen, dvs. fra og med premieavvik som oppstår i 2020, må det imidlertid benyttes den amortiseringstiden som er valgt av den nye kommunen, jf. forskrift om årsregnskap og årsberetning § 13-4.

2.4.2 Arbeidsgiveravgift

Dersom kommuner som slås sammen har vært i ulike arbeidsgiveravgiftssoner, oppstår spørsmål om hvilken sats som skal benyttes ved avsetning for arbeidsgiveravgift, herunder arbeidsgiveravgift på netto pensjonsforpliktelse og premieavvik. I kommuneproposisjonen for 2016³ ble det avklart at dersom to eller flere kommuner som befinner seg i ulike soner slår seg sammen, vil satsen på arbeidsgiveravgiften i den sammenslåtte kommunen bli videreført innenfor de «gamle» kommunegrensene som om det fortsatt var to eller flere kommuner, fram til neste revisjon av avgiftssonene.

De kommunene dette gjelder må anvende flere satser ved beregning av arbeidsgiveravgift. Fordelingen av arbeidsgiveravgift på netto pensjonsforpliktelse og premieavvik kan skje ved bruk av fordelingsnøkler.

---

³ Prop. 121 S (2014-2015), avsnitt 5.1.7

2.4.3 Justering av merverdiavgift og merverdiavgiftskompensasjon

Det har vært reist spørsmål om kommunesammenslåing vil utløse plikt til å justere inngående merverdiavgift og merverdiavgiftskompensasjon etter reglene i hhv. merverdiavgiftsloven kapittel 9 og merverdiavgiftskompensasjonsloven § 16. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2017⁴ ble det tatt inn et unntak i merverdiavgiftskompensasjonsloven § 16 som innebærer at det ikke blir plikt til å justere ved overdragelse av bygg, anlegg eller annen fast eiendom ved sammenslåing og deling av kommuner.

Det er foreløpig ikke gitt tilsvarende unntaksbestemmelse for justering av inngående merverdiavgift.

3. Spesielt om grensejusteringer og deling av kommuner

3.1 Grensejusteringer

Grensejustering innebærer at et område blir flyttet fra en kommune til en annen. Ved en grensejustering vil det som hovedregel bli et økonomisk oppgjør mellom de involverte kommunene, jf. inndelingslova § 18. Det økonomiske oppgjøret er i utgangspunktet et avtaleforhold mellom kommunene. Grensejusteringer kan også forekomme i forbindelse med kommunesammenslåinger.

Det økonomiske oppgjøret mellom de involverte kommunene regnskapsføres i samsvar med det reelle innholdet. Oppgjøret vil som oftest bestå av en rekke ulike forhold. Oppgjøret må derfor dekomponeres i sine enkelte bestanddeler.

Notatet benytter begrepene overdragende og overtakende kommune. Med overdragende kommune menes den kommunen som gir fra seg et område, mens overtakende kommune er den kommunen som får tilført et område.

Overdragelse av anleggsmidler

Anleggsmidler som overdras mellom kommunene, regnskapsføres som kjøp av anleggsmidler i overtakende kommunes investeringsregnskap og aktiveres som anleggsmiddel i balansen. Regnskapsføringen skjer til vederlagets størrelse.

I overdragende kommune regnskapsføres overdragelsen som salg av anleggsmidler i investeringsregnskapet.

Overdragelse av langsiktig gjeld

Dersom overtakende kommune overtar langsiktig gjeld knyttet til anleggsmidlene, regnskapsføres dette som opptak av lån. Lånet inntektsføres i investeringsregnskapet som finansiering av de overtatte anleggsmidlene.

I overdragende kommune regnskapsføres overdragelsen av gjelden som en avdragsutgift i investeringsregnskapet. Avdragsutgiften finansieres med salg av de overdratte anleggsmidlene.

Overdragelse av omløpsmidler

I overtakende kommune regnskapsføres overdragelse av omløpsmidler, f.eks. omløpsaksjer, kortsiktige fordringer o.l., som kjøp av omløpsmidler, dvs. kun i balansen.

---

⁴ Prop. 130 LS (2016-2017), kapittel 14

I overdragende kommune regnskapsføres overdragelsen som salg av omløpsmidlene. Eventuell gevinst eller tap regnskapsføres som inntekt eller utgift i kommunens driftsregnskap.

Tidspunkt for regnskapsføring av grensejustering

Inntekter og utgifter knyttet til grensejusteringer må anses kjent i henhold til anordningsprinsippet på det tidspunktet grensejusteringen skjer.

Dersom en grensejustering foretas samtidig som en kommunesammenslåing, legges til grunn at grensejusteringen normalt ikke kan anses gjennomført per 31.12.2019. Det innebærer at eiendeler og gjeld som skal overdras til overtakende kommune fremdeles skal stå i overdragende kommunes regnskap per 31.12.2019. Kontinuitetsprinsippet tilsier at disse balansepostene også inngår i åpningsbalansen til den sammenslåtte kommunen.

Grensejusteringen med tilhørende økonomisk oppgjør regnskapsføres i den sammenslåtte kommunens regnskap i 2020.

Noteopplysninger

I note til årsregnskapene i både overdragende og overtakende kommune for overdragelsesåret, skal det opplyses om de regnskapsmessige konsekvensene av grensejusteringen.

3.2 Deling av kommuner

Deling av kommuner innebærer at en kommune blir delt i to eller flere enheter. Det regnes også som deling dersom én kommune blir delt, og de enkelte delene blir lagt til andre kommuner. Ved deling opphører en kommune å eksistere. Det må derfor foretas et fullstendig oppgjør med alle typer eiendom, rettigheter og forpliktelser.

Det er ikke gitt at det ved deling av kommuner vil bli et økonomisk oppgjør, eller at det betales et vederlag for anleggsmidler. For eksempel kan det antas at det ofte ikke vil ytes vederlag for forvaltningseiendom som overføres til den kommunen som får tilført grunnen eiendommen ligger på

Delingen må regnskapsføres i samsvar med det reelle innholdet. For de eiendeler og gjeld som deles mellom kommunene uten økonomisk oppgjør, legges det samme kontinuitetsprinsippet som ved kommunesammenslåinger til grunn. Et eventuelt økonomisk oppgjør vil som oftest bestå av en rekke ulike forhold, og må derfor dekomponeres i sine enkelte bestanddeler. Omtalen av økonomisk oppgjør ved grensejustering i avsnitt 3.1 vil være veiledende også ved deling av kommuner.

Delingsoppgjør

Deling av en kommune innebærer at kommunen opphører å eksistere. Det bør derfor settes opp et fullstendig delingsoppgjør som viser hvordan den delte kommunens eiendeler og gjeld er fordelt mellom de overtakende kommunene. Delingsoppgjøret bør også vise hvordan et eventuelt økonomisk oppgjør mellom kommunene er foretatt.

Noteopplysninger

I note til siste årsregnskap i den delte kommunen og første årsregnskap etter delingen i overtakende kommuner, tas delingsoppgjøret inn, eller det på annen måte gis opplysninger om de regnskapsmessige konsekvensene av delingen.

4. Uttreden av interkommunale samarbeid/selskaper og avvikling av KF

4.1 Uttreden av interkommunalt samarbeid/vertskommunesamarbeid og selskaper som fortsetter

Dersom en eller flere av kommunene som slås sammen trer ut av et interkommunalt samarbeid eller vertskommunesamarbeid, men hvor samarbeidet fortsetter uten uttredende kommune(r), er dette en alminnelig uttreden som regnskapsføres som regulert i KRS nr. 12 pkt. 3.2.2, 3.3.3 og 3.4.2.

Det blir imidlertid et spørsmål om når regnskapsføringen skal skje. Dette må avgjøres ut fra når kommunene formelt trer ut av samarbeidet. Dersom kommunene må anses å ha trådt ut av samarbeidet per 31.12.2019, skal uttredenen regnskapsføres i de gamle kommunenes regnskap for 2019. I motsatt fall overføres balanseposter i de gamle kommunene knyttet til deltakelsen i samarbeidet til den nye kommunens åpningsbalanse etter kontinuitetsprinsippet. Selve uttredenen regnskapsføres i den nye kommunens regnskap i 2020.

Tilsvarende vil gjelde hvor en kommune trer ut av et interkommunalt selskap (IKS). Regnskapsføringen foretas i samsvar med KRS nr. 13 punkt 3.2.5.

4.2 Interkommunalt samarbeid/selskap avvikles og innlemmes i «ny» kommune

Ved sammenslåing av kommuner kan den situasjonen oppstå at et interkommunalt samarbeid/vertskommunesamarbeid eller interkommunalt selskap vil bli stående igjen med kun én deltaker. Det innebærer at samarbeidet eller selskapet må avvikles.

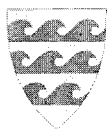
Avvikling av interkommunale samarbeid/vertskommunesamarbeid og interkommunale selskaper er regulert i henholdsvis KRS nr. 12 og KRS nr. 13. Balanseposter i de gamle kommunene knyttet til deltakelsen i samarbeidet eller selskapet overføres til den nye kommunens åpningsbalanse etter kontinuitetsprinsippet. Avviklingen, med mindre den er gjennomført før kommunesammenslåingen, regnskapsføres i den nye kommunens regnskap i 2020.

4.3 Avvikling av kommunalt foretak (KF)

Et kommunalt foretak (KF) opprettet av en kommune kan fortsette innenfor rammen av en sammenslått kommune. Det er altså ikke nødvendig å avvikle kommunale foretak (KF) i forbindelse med kommunesammenslåinger. Kommunale foretak kan imidlertid bli avviklet i forbindelse med kommunesammenslåinger.

Kommunale foretak avlegger særregnskap, adskilt fra kommunens årsregnskap. I kommunens årsregnskap fremkommer ikke eiendeler/gjeld/egenkapital som ligger i KF-enes særregnskap. Videreføring av et kommunalt foretak ved kommunesammenslåing får ikke regnskapsmessige konsekvenser og innvirker ikke på den nye kommunens åpningsbalanse.

Dersom et KF skal avvikles i forbindelse med kommunesammenslåing, og foretaket faktisk må anses avviklet før sammenslåingen, regnskapsføres avviklingen i regnskapet for 2019 for den gamle kommunen. I motsatt fall regnskapsføres avviklingen i regnskapet for 2020 for den nye kommunen. Regnskapsføringen skjer i samsvar med KRS nr. 10 punkt 3.4.

FRÆNA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/06
Arkiv: 212
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 04.10.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 34/17	Kontrollutvalget	17.10.2017

TERTIALRAPPORT 31.08.2017 – FRÆNA KOMMUNE

Sekretariatets innstilling

Tertialrapporten pr. 31.08.2017 tas til orientering

Saksopplysninger

I henhold til lov 25.september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kompl.) § 77 nr. 4 skal kontrollutvalget

”påse at kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte.”

I medhold av bestemmelsen har Kommunaldepartementet gitt Forskrift 15.juni 2004 nr. 905 om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner (kontrollutvalgsforskriften) hvor kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon fremkommer i kapittel 4.

I henhold til lov 25.september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kompl.) § 46 nr. 8, har Kommunaldepartementet gitt **Forskrift 15.desember 2000 om årsbudsjett for kommuner.**

I § 10 i Forskrifta går det fram at administrasjonssjefen gjennom budsjettåret skal legge fram rapporter for kommunestyret som viser utviklingen i inntekter og utgifter i henhold til vedtatt årsbudsjett. Dersom administrasjonssjefen finner rimelig grunn til å anta at det kan oppstå nevneverdige avvik i forhold til vedtatt eller regulert årsbudsjett, skal det i rapportene til kommunestyret foreslås nødvendige tiltak. Rapporteringen skal minimum skje to ganger pr. år jf. merkn. til paragraf 10.

I § 11 går det fram at det skal foretas endringer i årsbudsjettet når dette anses påkrevd. Det er kommunestyret selv som skal foreta de nødvendige endringer i årsbudsjettet.

I § 12 går det fram at oversiktene skal inneholde inntekter, utgifter, avsetninger og bruk av avsetninger og bygge på samme forutsetninger som det vedtatte årsbudsjett. I dette ligger oppstilling på samme nivå som de obligatoriske oversiktene til årsbudsjettet jf. vedlegg 3 og 4 til Forskrifta.

Vedlagt følger:

- Sak 17/2017, revidert budsjett II til behandling i formannskapet 05.10.2017.
- Sak 18/2017, tertialrapport pr. 31.08.2017 til behandling i formannskapet 05.10.2017.

VURDERING

Driftsregnskapet

Pr.31.08.2017 er prognosen et mindreforbruk for året på ca. 1 mill. kr totalt for kommunen, men et merforbruk i enhetene på 1 mill. kr. Kommunen har 2 mill. kr mer til fordeling drift enn det som er budsjettet. Årsaken til dette er at en trolig får 3 mill. kr mer i skatteinntekter, men 1 mill. kr mer i avdragsutgifter enn det som var forutsatt i budsjettet.

Det er 3 enheter som rapporterer et merforbruk:

400 000 kroner på Haukås skole
400 000 kroner på Fræna ungdomsskole
200 000 kroner på Aureosen skole

Rådmannen presiserer at de enheter som viser negativt avvik vil bli fulgt opp videre utover året og en har allerede hatt flere møter med disse enhetene og vil bli fulgt opp videre.

Det knyttes også usikkerhet til om budsjettet på barnehageområdet vil holde når det gjelder tilskudd til private barnehager.

Lønn og sosiale utgifter utgjør ca. 80 % av kommunens budsjett. Lønnsveksten ser ut til å bli lavere enn det som var lagt inn i budsjettet, men det er ikke lagt inn ny prognose eller forslått endringer i revidert budsjett 2.

Kommunen har budsjettet med en avsetning på 9,4 mill. kr til disposisjonsfond. Denne disposisjonen vil ifølge prognosen holde.

Kontrollutvalget har tidligere vært opptatt av det store avviket mellom budsjetterte og regnskapsførte pensjonsutgifter. Ifølge prognosene vil det budsjetterte beløpet holde.

Investeringsregnskapet

Pr. 31.08.2017 er det regnskapsført investeringer på 46,9 mill. kr mot et periodisert budsjett på 108,4 mill. kr. Dette er et avvik på 61,5 mill. kr og utgjør et avvik på 57 %. Årsbudsjettet er på 162,6 mill. kr. Det er pr. 31.08.2017 brukt vel 29 % av budsjettet.

Oversikten inneholder i alt 59 prosjekt som det enten er regnskapsført eller budsjettert beløp på. Bare 25 av disse prosjektene er det knyttet kommentarer til. Flere av de største prosjektene blir skjøvet ut i tid.

Rådmannen uttaler at han har en tettere oppfølging av prosjekta i investeringsregnskapen enn før. Teknisk drift og anlegg følger opp og rutinene er forbedret. Rådmannen sier at Fræna kommune har fokus på dette arbeidet nå og arbeidet blir fulgt opp videre framover.

Rådmannen har som mål at planer og tall i økonomiplanen 2018-2021 skal bli mer realistisk og få tettere prosjektoppfølgning enn tidligere.

Finansforvaltning

Finansplasseringene viser positive tall og en ligger foran budsjettet pr. 31.08.2017.

Renteutgiftene på lån er lave og rådmannen har lagt inn i prognosen at rentene blir 2 mill. kr lavere enn opprinnelig budsjett. En stor del av lånegjelda er sikret gjennom ulike ordninger og faren for tap er 8,6 mill. kr. Et evt. tap vil bli dekket av disposisjonsfondet som pr. 31.08.2017 er på plass. Kommunen har per 31.08.2017 god likviditet og rentevilkårene i DNB er tilfredsstillende.

Sykefravær/nærvær

I perioden 01.01.2017-31.08.2017 hadde en et sykefravær på 6 %. I samme periode i 2016 var sykefraværet på 7,8 %. Sykefraværet har vært synkende i 2017. Men enkelte enheter har et fravær på over 10 %. Disse er det grunn til å se litt nærmere på. Målet om et samlet sykefravær ikke skal overstige 7 % i 2017 ser ut til å bli nådd.

HMS

Handlingsplanen for HMS 2016-2019 ble vedtatt i Arbeidsmiljøutvalget 10.05.2017. Denne viser en rekke målrettede tiltak for HMS- og IA arbeidet i kommunen. Denne skal også fungere som en veileder til de enhetene som ikke har utarbeidet egen HMS-plan. AMU har hatt ett møte hittil i år og det er planlagt 3 møter til i 2017. 25 personer har fullført grunnopplæring i arbeidsmiljø (HMS-kurs).

Oppfølging av politiske vedtak

Pr. 30.04.2017 var det 23 politiske vedtak som ikke er avsluttet. Tallet på politiske vedtak som «er under behandling» pr. 30.08.2017 er 13. Rådmannen forventer at dette blir redusert ytterligere i løpet av kort tid. Kontrollutvalget har hatt fokus på politiske vedtak som er eldre enn fra 01.01.2015. Disse rapporteres å være nede i 3 stk. nå. Rutinene på dette området, som er gjengitt i 1.tertialrapport, er fremdeles gjeldende og med den reduksjonen en nå ser uttaler rådmannen at dette nå ser ut til å fungere.

Sveinung Talberg
rådgiver

Saksframlegg

Utval	Utvallsak	Møtedato
Formannskapet i Fræna kommune	17/2017	05.10.2017
Kommunestyret i Fræna		

Revidert budsjett II - Fræna kommune

Saksopplysninger

Budsjettet for 2017 ble vedtatt i Kommunestyret i møte 12.12.2016 i sak 139/2016. Det vil stort sett alltid være behov for korrigeringer gjennom året. Fræna kommune kjører derfor en sak hvert tertial for å korrigere budsjettet.

Revidert budsjett I var oppe til behandling i kommunestyret 22.06.2017 som sak 52/2017.

Denne saken gjelder endringer i budsjettet som er behandlet gjennom saker i PLØK og Kommunestyret våren og høsten 2017, og andre forhold som er kommet opp etter sommeren.

Rådmannen har hatt kontakt med alle enhetsledere i forkant for å få innspill til saker som bør tas inn til politisk behandling. I tillegg er det avholdt flere møter med enheter som er aktuelle for videre oppfølging.

Vurdering

Når det gjelder drift er det kun helt nødvendige tilleggsbevilgninger som er tilrådd godkjent, og ellers er de vedtak som er gjort i Kommunestyret, Plan og økonomiutvalget og Driftsutvalget etter at revidert budsjett I ble vedtatt.

Rådmannen er opptatt av å bevare det handlingsrommet i driften som oppstod i 2015, og om ble videreført i 2016. Dette handlingsrommet er viktig for å skape rom for forventede høyere finansutgifter og driftsutgifter i fremtiden.

Vurdering

Regneark: Forslag til revidert budsjett II – Fræna kommune

DRIFTSBUDSJETT - REVIDERT II	Revidert budsjett I		Revidert budsjett II
	2017	Endringer	2017
Frie disponible inntekter			
Skatt på inntekt og formue	-228 330	-2 000	-230 330
Ordinært rammetilskudd	-291 842	-	-291 842
Skatt på verker og bruk	-28 300	-400	-28 700
Eiendomsskatt næringsbygg	-4 100		-4 100
Skatt på eiendom - boliger og fritid	-23 000	-600	-23 600
Nytt regionsentertilskudd	-		-
Andre generelle statstilskudd	-30 550	-	-30 550
Sum frie disponible inntekter	-606 122	-3 000	-609 122
Finansinntekter og finansutgifter			
Renteinntekter og utbytte	-5 000		-5 000
Renteutgifter, provisjon og andre fin.utgifter	16 300		16 300
Avdrag på lån	22 235	1 000	23 235
Netto finansinntekter/utgifter	33 535	1 000	34 535
Avsetninger og bruk av avsetninger			
Til dekn. av tidl. års reknsk.messig meirforbruk	-		-
Avsetning disposisjonsfond	10 165	1 155	11 320
Til bundne/ ubundne avsetninger	200		200
Bruk av bundne/ ubundne avsetninger	-200		-200
Premieavvik	-3 000		-3 000
Netto avsetninger	7 165	1 155	8 320
Overført til investeringsrekneskapet	-		-
Til fordeling drift	-565 422	-845	-566 267
Enheter			
Rådmannen	17 518		17 518
Administrasjon	16 875	500	17 375
Personal/Organisasjon	9 578		9 578
Skolefaglig område	17 345	-1 016	16 329
Forvaltningskontor	8 137		8 137
Sørviskontor	8 155		8 155
Flyktningetjenesten	-		-
Haukås skole	21 682	279	21 961
Sylte og Malme skole	15 514	166	15 680
Aureosen/Jendem skole	13 160	170	13 330
Tornes skole	10 577	113	10 690
Bud skole	16 678	126	16 804
Hustad skole	17 950	162	18 112
Fræna ungdomsskole	22 669		22 669
Opplæringscenteret	4 533		4 533
Bjørnsund Leirskole	-372		-372
Barnehager	76 639	345	76 984
Institusjonstjenesta	68 627		68 627
Heimebasert tenester	119 886		119 886
NAV Sosialtenesta	9 440		9 440
Helse og Familie	47 129		47 129
Kultur	15 480		15 480
Teknisk forvaltning	8 140		8 140
Landbruk	1 676		1 676
Teknisk Drift og anlegg	30 491		30 491
VAR	-12 085		-12 085
SUM	565 422	845	566 267

Første kolonne i regnearket over viser vedtatt budsjett 2017 inklusive revidert I. Andre kolonne viser rådmannens forslag til endringer i denne saken og tredje kolonne viser forslag revidert budsjett II i 2017 etter endringer. Kommentarene til de ulike endringer følger under.

Eide og Fræna kommune er tildelt 4 mill. kroner til *infrastrukturtiltak i 2017*. Dette er ekstramidler som er tildelt i forbindelse med kommunereformen. Tiltaket må være ferdigstilt innen 01.01.2020 og det må da rapporteres til departementet om bruken av midlene. Eide og Fræna kommune får midler til utbedring av Varholvegen. Det er ikke i denne saken foreslått å endre budsjettet. Midlene blir avsatt til bundet fond ved årsavslutningen.

Rammetilskudd. Det er ikke grunnlag for å endre budsjettet på denne posten nå.

Eiendomsskatt. Det er nå inntektsført 3 kvartaler. Denne viser at det kan forventes en merinntekt på om lag 1 mill. kroner på denne posten. Disse fordeler seg med 400 tusen kroner på verk og bruk og 600 tusen på boliger og fritidshus. Det er fortsatt to store klagesaker som er under behandling.

Skatteinntekter. Oppdaterte prognoser fra mai 2017 fra KS viste en forventet reduksjon av skatteinntektene på 5,7 mill. kroner i 2017 i forhold til opprinnelig anslag. Dette var i tråd med nye signaler fra regjeringen om lavere skatteinntekter enn forventet i statsbudsjettet. Skatteinntektene ble redusert med over 5 mill. kroner i sak om Revidert budsjett I før sommeren. Skatteinntekten er nå mer positiv igjen og regnskapet per 31.08. viser en merinntekt på snart 2 mill. kroner. Rådmannen foreslår å øke budsjettet med 2 mill. for 2017.

Finansavkastning Årets finansinntekter viser at budsjettets mål om 4 mill. kroner nå er på plass. Rådmannen mener likevel det ikke er grunnlag for å øke denne posten. Det kan skje endringer begge veier mot slutten av året.

På posten for *avdrag* foreslår rådmannen å øke posten med 1 mill. kroner i revidert budsjett. Fræna kommune praktiserer minsteavdrag og beregningen viser at avdrag i 2017 må økes med 1 mill. kroner.

Enhetene

Administrasjon. Fellesnemnda har bevilget 500 tusen kroner for å dekke kjøp av tjenester fra Fræna kommune i 2017. 1 million kroner er samlet foreslått fordelt mellom Eide og Fræna til å dekke løpende kostnader i forbindelse med sammenslåingsprosessen i 2017. Ved å overføre et blokkbeløp unngår en byråkratisering ved at regninger flyttes mellom prosjektet og den enkelte avdeling. Rådmannen foreslår at administrasjonsavdelingen tilføres disse midlene. Denne potten skal brukes til å dekke reiseregninger, møtegodtgjørelse for tilsette i egen organisasjon som deltar i prosjektarbeidet og andre småutgifter. Leie av kontor for prosjektleder, regnskapshjelp, IKT-hjelp og andre daglige støttefunksjoner for prosjektet dekkes også av den samme potten. Inntektsføring av overføring fra fellesnemnda kommer på samme enhet slik at nettovirkningen blir 0,-. Ingen endring i rammen som følge av dette.

Sorvisekontoret. Det er bevilget fra fellesnemnda et beløp til dekning av utgifter til rydding av arkiv i 2017. Det er ikke lagt inn endringer i budsjettet, men inntektsført beløp vil også her motsvares av økte lønnsutgifter på avdelingen.

Barnehage. Øremerket tilskudd til flere barnehagelærere:

I revidert nasjonalbudsjett 2017 ble rammetilskuddet til kommunene økt for å sikre flere barnehagelærere i barnehagene. Det skal gis tilskudd fra og med 1. august 2017, og etter sats definert i forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager:

Dette får følgende konsekvens for Fræna kommune:

	Helårsvirkning	fra 1.8.17
Sum private barnehager	589210	245504
Sum kommunale barnehager	242030	100846
Sum barnehager	831241	346350

Rådmannen foreslår å øke bevilgningene i 2017 med 100 000 til de kommunale barnehagene og 245 000 til private barnehager. Samlet økning ramme 345 tusen kroner.

Økt lærertetthet 1.-4. trinn

I forbindelse med Nasjonalbudsjett 2017, ble det gjort en økning i bevilging for styrking av lærertetthet 1.-4. trinn. Vi hadde budsjettet med kr 1 466 674,- og styrket rammen til de aktuelle skolene med dette beløpet. Vi har nå fått overført kr. 2 485 563,- fra Utdanningsdirektoratet. Siden det er sagt at dette er en permanent ordning (utenom rammeoverføring), foreslår rådmannen en økning av skolenes rammer i revidert budsjett II slik:

Skole	Elevtall 2017/18	Total Overføring
Aureosen/jendem	77	170 925
Bud	57	126 529
Haukås	126	279 695
Hustad	73	162 046
Sylte/Malme	75	166 485
Tornes	51	113 210
Sum	459	1 018 889

Dette øremerkede statstilskuddet er godskrevet skolefaglig område, og budsjettendringen må derfor trekkes der.

Kvalitetsplan for Frønaskolen

Kommunestyret har vedtatt kvalitetsplan for Frønaskolen 2017-2020 sak 142/2016. I planen skal det iverksettes en del tiltak som styrking av Frønaskolen:

Leirskoleopphold på Bjørnsund for alle 8.trinnselever:

Pris pr. elev: 1400.

	Antall elever	Kroner
Fræna ungdomsskole:	66	92400
Hustad barne- og ungdomsskole	18	25200
Bud barne- og ungdomsskole	12	16800

Rådmannen tilrår at økning i utgiftene dekkes innenfor eksisterende ramme.

Åpen svømmehall fra 1.september til 15.juni

Tiltaket får noen økonomiske konsekvenser. Det ene er selvsagt økt strømforbruk i våre to svømmehaller. Det andre er økte skysskostnader for Bud, Tornes, Sylte/Malme og

Aureosen/Jendem. Anslår gjennomsnittlig 10 uker ekstra. Beregner 0,75 kr./kWh/5000 kWh/uke (tall fra vaktmester).

	Kroner
Fræna ungdomsskole:	37 500
Hustad barne- og ungdomsskole	37 500
Bud barne- og ungdomsskole	20 000
Tornes skole	20 000
Aureosen og Jendem skole	30 000
Sylte og Malme skoler	30 000

«Fræna rundt»

Bussleie 1 gang pr. år. 2 busser for Fræna ungdomsskole, 1 for Bud og Hustad

	Kroner
Fræna ungdomsskole:	10 000
Hustad barne- og ungdomsskole	5000
Bud barne- og ungdomsskole	5000

Også for disse økte utgiftene tilrår rådmannen at de dekkes innenfor eksisterende ramme. Det er relativt små beløp som det er naturlig å takle på denne måten.

Tilskudd private barnehager. Foran driftsåret 2017, godkjente kommunestyret to nye private barnehager – Mobarn Lyngen barnehage på Jendem og Krohnstad Montessori-barnehage på Skaret. Disse barnehagene har en del barn fra Molde kommune, og for disse barna får vi refundert våre utgifter. Det kan likevel se ut til at kommunalt tilskudd til driften av disse barnehagene er noe høyere enn det som er budsjettert. Rådmannen ønsker å varsle kommunestyret om at det her kan komme et merforbruk, Det er litt tidlig å komme med nøyaktige beregninger på dette, og en velger derfor å ikke gjøre endringer i revidert budsjett II.

Fiber til Ytre Fræna. Det er nå planlagt utbygging av fiber til ytre Fræna. Dette vil skje denne høsten. Rådmannen viser til egen sak. Dette er en engangsutgift som må dekkes over driftsbudsjettet og legges på administrasjonsavdelingen/IK. Rådmannen foreslår å finansiere beløpet ved reduksjon av posten avsetning til disposisjonsfond.

Oppsummering endringer i driftsbudsjettet.

Netto inntekt i driftsbudsjettet utgjør 1,1 mill. kroner. Rådmannen foreslår at dette beløpet går til økning i avsetning disposisjonsfondet. Dette er positivt, men samtidig minner rådmannen på at det er usikkerhet omkring tilskudd private barnehager.

Samlet avsetning til disposisjonsfond i 2017 vil da utgjøre 11,3 mill. kroner.

Investeringsbudsjettet

Regneark: Forslag til revidert budsjett II – Fræna kommune - investering

Se neste side. Kommentarer følger etter regnearket.

Investeringsbudsjett 2017	Prosjekter	Vedtatt budsjett 2017	Forslag endringer	Budsjett 2017 - revidert II
Egenkapitalinnskudd KLP		1 500	400	1 900
Datautstyr		3 000		3 000
Prosjektering og utbygging Jendem skole		15 000	-1500	13 500
Prosjektering og utbygging Sylte skole		15 000	-1000	14 000
Haukås skole		3 000		3 000
Fræna ungd.skole - utvendig fasader og drenering		5 000	2500	7 500
Ventilasjonsanlegg Fræna Sjukeheim og				
Omsorgssenter		3 500		3 500
Nytt kjøkken		5 000		5 000
Bolig med vaktel på Eidem		3 600		3 600
Klargjøring næringsareal		9 750	-3800	5 950
Tilrettelegging boligtomter		11 100		11 100
Nye småhus - utleieboliger - Eidem (2017) + boligsosial handlingsplan utleieboliger		4 000	-600	3 400
Startlån - Husbanken		8 000		8 000
Opprusting kommunale eiendommer		5 000		5 000
Vatn		9 000		9 000
Avløp		22 600		22 600
Trafikksikkerhetstiltak (Gangveg Bud - Bergset 2017)		8 000		8 000
Grusing kommunale veier		500		500
Asfaltering		2 000		2 000
Sentervegen		5 000		5 000
Bussknutepunkt - Elnesvågen		5 000		5 000
Farstadsanden		800		800
Kirkejubiläum BUD		250	200	450
Utstyr Institusjonstjenesten		1 000		1 000
Kartlegging av funksjonell strandsone – Fræna kommune.		500		500
Bil - hjelpemiddelsentralen		600		600
Utvidelse av gravplass Tornes		5 500	-1425	4 075
Tettstadprogrammet - PS 90/2016		500		500
Brynhallen		300		300
Indre Harøy utfylling		7 500	3800	11 300
Brakkerigg Bud barnehage		150	0	150
Tornes barneskole - statlige midler			1200	1 200
Opprutning kommunale veier 2017			1200	1 200
Brannsikring tett trehusmiljø på Bjørnsund			600	600
Grunnkjøp Hestadholmen			600	600
Brannsikring Bud kirke			625	625
TOTALT		161 650	2 800	164 450
Finansiering				
Mva kompensasjon fra investering		20 270		20 270
Bruk av fond (tomtesalg)		9 100		9 100
Tilskudd fylkeskommunen		2 500		2 500
Tilskudd gangveg statens vegvesen		4 000		4 000
Statlige tilskuddsmidler			2400	2 400
Sal av eiendom og tomter (bolig og næring)		6 000		6 000
Bruk av ubundne investeringsfond		9 000	400	9 400
Sum tilskot, refusjonar m.m		50 870	2 800	53 670
Rest finansieringsbehov		110 780	-	110 780

Krav om egenkapitaltilskudd. Det er budsjettert med 1,5 mill. kroner til dette tiltaket. Faktura fra KLP er nå kommet og den viser 1,9 mill. kroner. Beløpet foreslås økt med 400 tusen kroner. Finansiering ordnes ved økt bruk ubundet investeringsfond.

Fræna ungdomsskole. I sak 49/2017 Renovering av Fræna ungdomsskole – en orientering, vedtok kommunestyret å bevilge 2,5 mill. ekstra til prosjektet for å komme i mål med renoveringen. Vedtaket lyder slik:

Kommunestyret bevilger kr 2,5 mill. til renovering/utbedring av Fræna ungdomsskole. Prosjekt «prosjektering og utbygging av Jendem og Sylte skoler» reduseres med 1,5 mill. og 1 mill.

Brannsikring Bjørnsund. I sak Brannsikring av verneverdig tett trehusmiljø på Bjørnsund 46/2017 til PLØK 14.09.2017 gjorde utvalget følgende vedtak:

Fræna kommune avsett inntil kr 600 000 til delfinansiering av aktive og passive branntiltak på Bjørnsund.

Tiltaket vert oppdekt ved samlelåneopptak og inngår i revidert investeringsbudsjett for 2017. Rådmannen foreslår å hente midler fra prosjekt «Nye småhus – utleieboliger – Eidem», prosjekt 04619, som ikke er kommet i gang.

Nye småhus – utleieboliger Eidem. Som sagt er prosjektet forsinket, det må bygges vei først. Veien blir foreslått finansiert av de midler som er bevilget, og nytt forslag til bevilgning legges inn i økonomiplanen for 2018.

Investeringsprosjekt i 2017 – forslag til prioritering/disponering av statlige midler. Denne saken ble behandlet i DRUT 25.04.2017 og i KS som sak 43/2017 den 15.06.2017.

Kommunestyret gjorde følgende vedtak:

Kommunestyret vedtar rådmannens forslag til prioritering til bruk av statlige midler.

Rådmannens forslag var slik:

Eiendom	Tiltak
Tornes barneskole	Bytte vinduer i den eldste fløya, isolere og ny kledning
Kommunale veier	Opprustning av kommunale veier.

På dette grunnlag har rådmannen fordelt midlene med 1,2 mill. kroner på hvert av tiltakene.

Kultur. I forbindelse med 300 årsjubileet for Bud kirke i 2017 var det ønske om å restaurere skader på verdifullt interiør. Det gjaldt altertavlen, tre portrettmaleri og skinnen på kneleputer og alterring. Til sammen fikk prosjektet bevilget 250 tusen kroner. Det er en betydelig overskridelse på dette prosjektet i 2017. Som en følge av ekstrautgifter til gravemaskinarbeid i forbindelse med opprydning ved kirkestua og økte utgifter ved restaurering har prosjektet et merforbruk på 200 tusen kroner. Rådmannen foreslår at inndekking skjer ved å redusere bevilgningen til gravplass på Tornes med tilsvarende beløp. Se under.

Gravplass Tornes. Reguleringsplanen fra teknisk er ikke ferdig enda for Tornes gravplass og arbeidet er derfor forsinket. Noe av midlene foreslås overført til grunnkjøp gravplass på Hestadholmen og brannsikring Bud kirke.

Grunnkjøp Hestadholen. Fræna kommune har siden tidlig på 1900-tallet disponert grunn til gravplass på Hestadholen. Grunneier tok for en stund tilbake kontakt med Fræna kommune og tilkjennegav at han ønsket å selge området. I ettertid har Fræna kommune gjennomført forhandlinger med grunneier. Arealet tilsvarer ca. 3,5 dekar, der det meste av grunnen er opparbeidet. Anskaffelsen beløp seg til ca. kr 600.000,- Det kan ellers opplyses at Fræna

kommune ikke har betalt leie for arealet i disse årene. Grunneier har i tillegg satt opp bårhuset for egen regning. Rådmannen foreslår at finansiering overføres fra prosjekt gravplass på Tornes.

Kirken. Fræna kyrkjelege fellesråd har i sak 9/2017 vedtatt å søke kommunen om midler til tåkesprinkleranlegg i Bud kirke. I brev av 10.05 d.å. skriver teknisk forvaltning/brannsjefen: «I disse dagar kjem kjem kameraovervakinga i Bud opp å gå. Denne overvakinga, som er eit passivt tiltak, kan ikkje erstatte sprinkling som er eit aktivt vernetiltak.» Kostnaden er estimert til 625 tusen kroner.

Rådmannen har lagt investeringen inn som et nytt tiltak i 2017. Midlene blir å hente frå prosjekt gravplass Tornes der midlene ikke ser ut til å bli brukt i 2017.

I sak 22/2017 vedtok Plan og økonomiutvalget avtale om **forsering /avvikling av pukkverksdriften på Indre Harøy**. Til opparbeiding av industriarealet langs tilkomstvei mellom havneterminalen og brua, ble det bevilget 7,5 mill. kroner. Finansiering skjer ved bruk av ubundet investeringsfond. Ved eventuelt senere salg skal bruken av midlene fra fondet tilbakeføres fondet. Per 31.08. viser dette prosjektet ca. 800 tusen kroner i merutgifter. Imidlertid inneholder dette prosjektet også bokføring av utgift på 3,9 mill. kroner som gjelder oppgjør for tidligere utfylt masse til industriområdet. Denne utgiften er budsjettet i 2018 og 2019 men utgiften kom allerede nå. Finansiering av denne utgiften tas fra prosjekt 04430 klargjøring av næringsareal, der det er midler tilgjengelig. Beløpet utgjør 3.8 mill. kroner. Ny sum på dette prosjektet blir nå 11,3 mill. kroner.

Det er ikke nødvendig å endre bruk av lånemidler i denne saken.

Rådmannens tilråding:

Fræna kommunes budsjett for 2017 blir korrigert i samsvar med saksframlegget.

Saksframlegg

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskapet i Fræna kommune	18/2017	05.10.2017
Kommunestyret i Fræna		

Tertialrapport per 31.08.2017 - Fræna kommune

Saksopplysningar

Kommunelova fastset at rådmannen minst to gonger i året rapporterer til kommunestyret om den økonomiske situasjonen. Desse rapportane vil vere dei viktigaste sakene for å halde kommunestyret orientert om den økonomiske situasjonen. I tillegg vil rådmannen i denne saka rapportere andre viktige styringsdata som har interesse for kommunen.

Rådmannen gjer merksam på at alle tal i oversiktene er i heile tusen (om ikkje anna er presisert). Rådmannen legg samtidig med denne saka fram eiga sak om revidert budsjett II 2017. Denne rapporten viser situasjonen per 31.08.2017 altså *for* eventuelle endringar i budsjettet.

Økonomisk rapportering

Rådmannen har innhenta rapportar frå alle einingsleiarane, og det er elles gjort ei vurdering av dei viktigaste postane i regnskapet. Det er berre dei postane der det er vesentlege avvik så langt i året som er kommentert i denne rapporten.

Kommentarane følgjer nedanfor:

Driftsrekneskapen

Tabellen under viser oppsett over driftsrekneskapen hittil i år samanlikna med periodebudsjettet. Der er også kolonnar for vedtatt årsbudsjett og prognose for meirforbruk/mindreforbruk for året 2017. Kolonne for prognose viser samla forventa avvik i høve til vedtatt budsjett. Rådmannen vil presisere at dei postar og einingar som viser eit negativt avvik (markert med raudt), vil bli følgd opp vidare utover året. Rådmannen har allereie hatt fleire møter med einingar som melder avvik, og desse og

nye vil bli følgt opp no etter denne rapporteringa. Fleire av desse er også omtalt i sak om revidert budsjett II.

Tertialrapport Fræna kommune per 31.08.2017 (i hele tusen)					
Driftsrekneskap 2017	Rekneskap	Per.b.	Avvik		Prognose 2017
			(end	(per.)	
Frie disponible inntekter					
Skatt på inntekter og formue	-147 819	-145 862	-1 957	-228 330	-2 000
Ordinært rammetilskudd	-198 036	-199 263		-291 842	
Eigedomsskatt	-42 194	-41 467	-727	-55 400	-1 000
Andre generelle statstilskudd	-2 217	-1 500	-717	-30 550	
Sum frie disponible inntekter	-390 266	-388 092	-3 401	-606 122	-3 000
Finansinntekter og finansutgifter					
Renteinntekter og utbytte	-833	30	-863	-6 045	
Renteutgifter, provisjon og andre finansutgifter	6 624	5 234	1 390	17 345	
Avdrag på lån	6 722	7 600	-878	22 235	1 000
Netto finansinntekter/-utgifter	12 513	12 864	-351	33 535	1 000
Dekning av tidligere års meirforbuk(underskudd)					-
Avsetning disposisjonsfond	-	-	-	10 165	-
Avsetning bundne avsetjinger	-	133	-133	200	-
Premieavvik (pensjon)	-	-	-	-3 000	-
Bruk av bundne/ubundne avsetjinger	-	-133	133	-200	-
Overført til investeringsrekneskapen	-	-	-	-	-
Netto avsetninger	-	-	-	7 165	-
Til fordeling drift	-377 753	-375 228	-3 752	-565 422	-2 000
Rådmannen	-6939	-7130	192	17518	-
Administrasjonen	8497	9543	-1046	16875	-
Personal- og organisasjon	6603	7342	-739	9578	-
Skolefaglig Område	8451	8524	-73	17345	-
Forvaltningskontoret	6900	6673	228	8137	-
Sørviskontor	5181	5271	-91	8155	-
Flyktningetjenesten	1997	-126	2123	0	-
Haukås skole	13952	13679	273	21682	400
Sylte og Malme skoler	9569	9768	-199	15514	-
Aureosen skole	8910	8393	517	13160	200
Tornes skole	6155	6684	-529	10577	-
Bud skole	10537	10573	-36	16678	-
Hustad skole	11435	11282	152	17950	-
Fræna ungdomsskole	14913	14476	437	22669	400
Opplæringscenteret	2018	2685	-667	4533	-
Bjørnsund leirskole	339	-460	798	-372	-
Barnehager	56910	54385	2525	76639	-
Institusjonstjenesten	43767	43683	84	68627	-
Hjemmebaserte tjenester	76618	76793	-175	119886	-
NAV - Sosialtjenesten	5700	6092	-393	9440	-
Helse og familie	30165	31794	-1629	47129	-
Kultur	12004	12140	-135	15480	-
Teknisk forvaltning	6440	4833	1607	8140	-
Landbruk	927	764	163	1676	-
Teknisk drift og anlegg	18609	19717	-1108	30491	-
VAR	-17077	-11767	-5310	-12085	-
Sum enheter	342 581	345 611	-3 031	565 422	1 000
Totalt Fræna kommune	-35 172	-29 617	-6 783	-	-1 000

Einingane

Einingane har rapportert til rådmannen. Det er berre tatt inn kommentarar på dei einingane som rapporterer avvik.

Barnehagar. Framleis er det usikkert i forhold til tilskot til private barnehagar, særleg på grunn av 2 nye barnehagar som blir sett i drift i år. I tillegg har Utsyn tatt inn fleire barn enn tidlegare. Det er foreløpig ikkje lagt inn ei ny prognose, men rådmannen følgjer situasjonen nøye.

Fræna ungdomsskole. Det er lagt inn ei prognose på et meirforbruk på 400 tusen kroner. Det skuldast meirutgifter på lønn, innkjøp av møbler, fagbøker og leirskuleopphald.

Haukås skole. Rapporterer eit forventa meirforbruk på om lag 400 tusen kroner. Dette skuldast auke i utgifter til å dekke spes. pedagogisk koordinators ressursen ut året og ikkje budsjetterte utgifter elles.

Aureosen skole. Rapporterer eit forventa meirforbruk på 200 tusen kroner. Dette skuldast meirforbruk på assistentar på skole og SFO.

Skatteinntektene og rammetilskottet

Eigedomsskatt for 3. kvartal er no fakturert, og her er det eit regnskapsført positivt avvik på 700 tusen kroner per 31.08. I budsjettet er det forventa ei inntekt på 55,4 mill. kroner for året sett under eitt. Eigedomsskatten vil venteleg få ei meirinntekt i år på i overkant av 1 mill. kroner. Rådmannen har lagt inn ei prognose på 1,1 mill. i meirinntekt.

Skatt på inntekt og formue har eit regnskapsført positivt avvik per 31.08. på 2 mill. kroner. Skatteinngangen i Fræna kommune utgjør 82,7 % av landsgjennomsnittet. Viss ein tek omsyn til motteke skatteutjammings midlar utgjør beløpet for Fræna kommune 94,4 % av landsgjennomsnittet. Skatteveksten på årsbasis ble i statsbudsjettet for 2017 anslått til 1,5 pst for kommunane og 1,7 pst for fylkeskommunane. I revidert nasjonalbudsjett (RNB) ble vekstanslaga satt ned til 1,0 pst og 1,2 prosent.

Nye berekningar frå KS viser god skatteinngang så langt i år og betre enn forventa. I revidert budsjett I la kommunen inn ei endring i prognosen for skatteinntekter. Forventa inntekter blei redusert med 5,7 mill. kroner. Rådmannen meiner no det er grunn til å reversere noko av denne reduksjonen. Det er lagt inn ein forsiktig auke på 2 mill. kroner på denne posten.

Rammetilskottet for 2017 etter saldert budsjett 2017 viser ikkje endringar sidan førre rapport.

Det er lagt inn ein forventa lønsvekst i budsjettet for 2017 på 2,7 %. Det ser no ut til at lønsveksten blir mindre enn dette. I revidert nasjonalbudsjett varslar regjeringa at lønsveksten blir sett ned frå 2,7 til 2,4 %. Dette inneber at den kommunale deflatoren blir justert ned frå 2,5 til 2,3 %. Rådmannen har ikkje foreslått endringar i revidert budsjett eller lagt inn ny prognose i denne saka. Denne posten betyr at einingane har fått litt meir å disponere i 2017. Rådmannen ser ikkje at det er noko stort poeng å justere budsjettet på dette tidspunkt av året, men vil informere einingane om situasjonen. For 2018 vil dette beløpet vil tatt ut av ramma viss ikkje staten gjer det i statsbudsjettet.

Avdrag og renter

Rentenivået er framleis lavt og budsjettert beløp skal halde.

På posten for avdrag vil utgifta auke med 1 mill. kroner. Fræna kommune praktiserer minsteavdrag og berekninga viser at avdrag i 2017 må aukast med ein mill. kroner.

Avsetningar

På linja «Avsetning disposisjonsfond» er det budsjettert 9,4 mill. kroner i 2017. Prognosen blir ikkje endra i denne saka.

Pensjon

I 2016 fekk kommunen eit positivt avvik på 3 mill. kroner på pensjon. Regjeringa varslar ein liten auke i pensjonsutgiftene for kommunane i 2017. Rådmannen ser likevel ingen grunn til å endre prognosen på dette området no. Budsjetterte pensjonsutgifter ser foreløpig ut til å halde.

Investeringsregnskapet

Tabellen under viser investeringsprosjekt som ble vedtatt av kommunestyret som budsjett for 2017 inklusive endringar i revidert I og rekneskapen hittil i år (31.08.). Nokre mindre postar er lagt i saman i tabellen.

Kommentarar:

02213 Sylte skole. Prosjektet går sin gang. Det blir nok ikkje brukt midlar tilsvarende løyving i år. Det må justerast i økonomiplanen.

02218 Jendem skole Prosjektet går sin gang. Det blir nok ikkje brukt midlar tilsvarende bevilgning i år. Det må justerast i økonomiplanen. Meir informasjon vil kome i eiga sak.

02221 Ny Haukås skole. Prosjektet går sin gang. Det blir nok ikkje brukt midlar tilsvarende løyving i år. Det må justerast i økonomiplanen.

02127 Fræna ungdomsskole. I revidert budsjett er det lagt inn 2,5 mill. kroner i auke på denne posten. Med auka budsjett skal posten halde og planlagt arbeid bli utført.

02273 Bud barnehage. Utgift vil venteleg kome før jul.

03016 Fræna sjukeheim – styring varme og ventilasjon. Arbeidet er godt i gang og blir ferdig i desember 2017. Det kan kome eit meirforbruk på posten som følgje av nødvendig tilleggsarbeid, men det er usikkert ennå.

03110 Nytt kjøkken Ikkje alle utgifter bokført enno. Løyvinga vil halde slik det ser ut no. Innflytting planlagt 1.1.2018.

03111 Ny bil hjelpemiddelsentralen. Kjøp utført og bil er levert. Eit lite meirforbruk. Rekninga er enno ikkje komen.

04000 Tilrettelegging tomter. Her er det gjort ei stor løyving, og dei største utgiftene i år vil kome på prosjekt *04030 Korsmyra inkl. Skaravegen.* Kontrakt er tildelt og arbeid starter i haust med slutføring i mai 2018.

Prosjekt 04066 bustadfelt B6, Malmefjorden er delvis prosjektert og ute på tilbod no.

På prosjekt *04075 Tornes nord* er det gjort avtalar om tomtekjøp. Rådmannen reknar med at kjøp blir gjort i 2017.

Store delar av løyvinga blir venteleg brukt i år.

Prosjekt 04420 Industriområde Indre Harøy. Sjå sak om revidert budsjett. Prosjektet treng meir midlar, (3,8 millionar) og desse blir foreslått henta frå samleposten for næringstomter.

Prosjekt 04430 Klargjering næringsareal har fått løyvd 9,75 mill. kroner. Av dette er det foreslått overføring av 3,8 mill. kroner til Indre Harøy (04420). Elles er det arbeid med å hente inn tilbod på veg på Varhol Industriområde som vil frigjere 8 nye tomter. Vidare er det aktivitet i Urda industrifelt der det er henta inn tilbod på veg. Dette prosjektet vil også gå inn i 2018 og må følgjast opp i økonomiplanen for 2018 – 2021.

Prosjekt 04615 Opprusting kommunale bygg (prioritert av DRUT). Prosjekta 02271 Bud barnehage, 02272 Hustad barnehage, 03370 Hestehovveien og 03363 Farstad aldersheim får midlar frå denne posten. Til no er det brukt 4 mill. kroner. Rådmannen reknar med at løyvinga blir brukt fullt ut i 2017.

04619 nye småhus på Eidem er under arbeid men først må det byggjast ein veg. Ikkje alle midlane blir brukt i 2017 og prosjektet må vidareførast inn i 2018. Noe av løyvinga er foreslått overført til eit anna prosjekt, sjå sak om revidert budsjett II.

05037 Farstadsanden. Dette prosjektet blir utført i samarbeid med Statens vegvesen som dekker 75 % av kostnaden. Venteleg vil lite utgifter komme i 2017 og saka må derfor følgjast opp i økonomiplanen for 2018 – 2021.

05311 Bud – Kyrkjejubileum. Denne posten viser eit meirforbruk på om lag 200 tusen. Finansieringa er foreslått løyst ved overføring frå eit anna prosjekt, jf. Sak om revidert budsjett II. Årsaka til meirforbruket er noko meir utgifter til oppussing av kyrkja enn forventa og i stor grad opprydning rundt kyrka med gravemaskin.

06200 Vatn og 06300 Avløp viser at vatn snart har brukt opp løyva midlar mens avløp har brukt lite. Rekneskapen vil bli gjennomgått no i haust for å rette opp feilføringar. Det er ein del av utgiftene som er ført på, vatn som skal vere på avløp. Samla er det utgiftsført om lag 10 mill. kroner hittil i år. Det er lite sannsynleg at løyvinga vil bli brukt 100 %. Budsjettrutinane her vil bli stramma inn for framtida.

07653 Sentervegen viser at nokre utgifter no er bokført, men usikkerhet omkring korleis prosjektet skal gjennomførast har medført liten framdrift hittil. Nytt kostnadsoverslag vil bli fremma som eiga sak. Må bli følgd opp i økonomiplanarbeidet.

07654 Bussknutepunkt er i gang. No blir det søkt om midlar frå fylket til venterom og kanskje taxi – sentral.

07610 Trafikktryggingmidlar er ein samlepost. Det blir m.a. brukt midlar på prosjekt 07657 Gang og sykkelveg Bud – Bergset. Her er det signert kontrakt om bygging (15.09.2017.) Dette prosjektet vil ventelig gå inn i budsjett 2018 og krevje vidare oppfølging der.

Rådmannen har ei tettare oppfølging av prosjekta i investeringsrekneskapen enn før. Teknisk drift og anlegg følgjer opp og rutinane er forbetra. Fræna kommune har fokus på dette arbeidet no og arbeidet blir følgd opp vidare utover. Rådmannen har som mål at planar og tal i økonomiplan 2018 – 2021 skal bli meir realistisk og få tettare prosjektoppfølging enn tidligare.

Prosjekt	Prosjekter	Regnskap hittil	Periode- budsjett	Vedtatt årsbudsjett	Avvik i NOK
01000	Egenkapitalinnskudd KLP	1 924	1 000	1 500	924
01103	Utvidelse aksjekapital Torabu AS	1 000	667	1 000	333
01510	Datautstyr alle etater	2 242	2 000	3 000	242
02127	Fræna ungd.skole - utskifting plater	5 994	3 333	5 000	2 661
02213	Sylte skole - forprosjekt	664	10 000	15 000	-9 336
02218	Jendem skole - forprosjekt	390	10 000	15 000	-9 610
02221	Ny Haukås skole	0	2 000	3 000	-2 000
02264	Hustad skole - nye vinduer/dører i musikk-fløya	205	0	0	205
02271	Bud barnehage, ventilasjon	148	0	0	148
02272	Hustad barnehage, ventilasjon	461	0	0	461
02273	Bud barnehage - nytt bygg	0	100	150	-100
03016	Fræna sjukeheim - styring varme og ventilasjon	323	2 333	3 500	-2 010
03017	Utstyr institusjonstjenesten	607	667	1 000	-60
03110	Nytt kjøkken og renovering av hjelpemiddelsentralen	743	3 333	5 000	-2 590
03111	Bil - hjelpemiddelsentralen	0	400	600	-400
03363	Farstad aldersheim. Etterisolering nye vindu - dører	355	0	0	355
03370	Hesthovveien - bad	227	0	0	227
03450	Bolig med vakt del på Eidem	2 276	2 400	3 600	-124
04000	Tilrettelegging tomter	374	7 400	11 100	-7 026
04030	Tomtefelt - Korsmyra	433	0	0	433
04066	Malmefjorden boligfelt, B6	74	0	0	74
04190	Startlån - Husbanken	996	5 333	8 000	-4 338
04420	Industriområde Indre Harøy	8 286	5 000	7 500	3 286
04430	Klargjøring næringsareal	0	6 500	9 750	-6 500
04470	Varhol industriområde	539	0	0	539
04480	Urda industrifelt	126	0	0	126
04615	Opprusting kommunale bygg	0	3 333	5 000	-3 333
04619	Nye Småhus - utleieboliger - Eidem	0	2 667	4 000	-2 667
04900	Kjøp/salg av boligtomter/boliger	2 179	0	0	2 179
05006	Helsesti Tømmerneset	-136	0	0	-136
05018	Lillebakken ballplass	-33	0	0	-33
05031	Basketballbane Fræna ungdomsskole	116	0	0	116
05037	Farstadsanden	2	533	800	-532
05112	Dekke brynhallen	0	200	300	-200
05311	Kirkejubiläum Bud	451	167	250	284
05351	Utvidelse av gravplass Tornes	0	3 667	5 500	-3 667
06014	Ny kommandobil	-225	0	0	-225
06017	Kartlegging av funksjonell strandsone	0	333	500	-333
06053	Brannetektering i Bud	62	0	0	62
06200	Vatn	0	6 000	9 000	-6 000
06275	VA - Kolberg	948	0	0	948
06278	Overvann Dalelia	1	0	0	1
06279	Renovering VA-ledninger Jendem gamle boligfelt	2 581	0	0	2 581
06281	Renseanlegg Eidem	326	0	0	326
06282	Renseanlegg Bud	4 856	0	0	4 856
06300	Avløp	0	15 067	22 600	-15 067
06318	Avløpsrensing på Tornes	1 034	0	0	1 034
06551	Høydebasseng Haukåsen	324	0	0	324
07610	Trafikksikkerhetstiltak	279	5 333	8 000	-5 054
07644	Gangveg Sandsbukta, trinn 2	697	0	0	697
07645	Gangveg Sandsbukta, trinn 3	37	0	0	37
07649	Vei fiskerikai Harøysundet	51	0	0	51
07652	Busslomme ved Hustad skole	76	0	0	76
07653	Sentervegen	2 661	3 333	5 000	-672
07654	Bussknutepunkt - Elnesvågen	1 356	3 333	5 000	-1 977
07655	Tettstedprogrammet - PS 90/2016	26	333	500	-307
07657	Gang- og sykkelveg Bud-Bergset	23	0	0	23
07751	Grusing kommunale veier	0	333	500	-333
07753	Asfaltering	798	1 333	2 000	-535
	Sum	46 876	108 433	162 650	-61 558

Finansrapport

	01.01.2017	Uttak 2017	31.08.2017	Avkastning i %
Carnegie	48 779	0	50 986	
Avkastning i år (kr)			2 207	4,5 %
Pareto	53 392	0	55 214	
Avkastning i år (kr)			1 822	3,4 %
Total	102 171		4 029	
Total avkastning 2017			4 029	3,9 %
Ulike andre indekser				
Bench				2,4 %
Renter 3 år				1,2 %
Oslo Børs (OSEBX)				8,2 %

Gjeld per 31.08.2017

Långiver	Produkt	Saldo 31.08.2017	Durasjon	Renter per 31.08.2017	Bindingstid
Kommunalbanken 2001.0367	Fast	-18 362	1,00	2,96	21.08.2018
Kommunalbanken 2008.0551	Fast	-42 145	7,20	2,41	24.09.2025
Kommunalbanken 2017 - 0188	Flytende	-100 000	0,10	1,39	18.03.2020
Husbanken 14 629378 2	Flytende	-56 670	0,20	2,07	Mange lån
KLP Forsikring 8317502666	Fast	-14 779	3,00	3,90	16.11.2020
KLP Kommunekreditt	Fast	-33 250	2,40	1,69	12.02.2020
Danske bank ..224	Flytende	-151 000	0,10	1,14	20.09.2017
Nordea...232	Flytende	-151 000	0,10	1,20	19.09.2018
Danske bank 16/19 FRN	Flytende	-169 000	0,10	1,35	18.09.2019
Renteswap Danske bank	Fast	-60 000	8,40	1,50	16.09.2026
Renteswap DNB	Fast	-60 000	8,40	1,54	16.09.2026
Renteswap Danske bank	Nibor	60 000	0,10	1,09	16.09.2026
Renteswap DNB	Nibor	60 000	0,10	1,09	16.09.2026
Sum		-736 206	2,20		

Gjeld som forfaller innen 12 måneder: -151 000

Sum gjeld	-736 206	Andel %
Fratrukket gjeld under kompensasjonsordning	85 776	12
Gjeld på VAR området	179 404	24
Gjeld med fast rente	228 536	31
Gjeld uten rentesikring	-242 490	33

Sum gjeld	-736 206
Formidlingslån	56 670
Ubrukte lånemidler	44 962
Korrigert gjeld (Riksrevisjonen)	-634 574

Rådmannen kommenterer til finanstala:

Finansforvaltninga viser positive tal og vi ligg no på budsjettet per 31.08. Det er positivt.

Rådmannen har ikkje endra prognosen på denne posten. Det er framleis nokre månader igjen av året og tala kan endre seg i begge retningar fram til nyttår.

Lånegjelda og rentevilkåra går fram av tabellen ovanfor. Snitt lånerente på lån utanom Husbanken utgjer 1,5 % hittil i år. Lånerenta i Husbanken er for dei fleste låna i flytande rente. Renteutgiftene for Fræna kommune er låge. Kommunestyret har allereie redusert budsjettet for renteutgifter i 2017. Rådmannen ser ikkje at det er skjedd noko som gjer at ein skal endre prognosen på dette tidspunktet.

Stresstest - Fræna kommune - 31.08.2017

Alle tall i hele millioner	Balanse %	Balanse 31.08.2017	Endrings- parameter	Beregnet tap
Gjeld med p.t. rente(uten rentesikring)	33 %	242	2,00 %	4,8
Gjeld med flytende rente(sikret)	36 %	265	0,00 %	0,0
Gjeld med fast rente	31 %	229	0,00 %	0,0
Finanspassiva	100 %	736		4,8
Innskudd i bank og korte pengem.	69 %	212	2,00 %	-4,2
Anleggsobligasjoner	0 %	0		
Norske omløpsobligasjoner	23 %	71	2,00 %	1,4
Utenl. omløpsobligasjoner	0 %	0		
Fast eiendom	0 %	0		
Norske aksjer	5 %	16	30,00 %	4,8
Utenl. aksjer	3 %	9	20,00 %	1,8
Netto valutaeksponering		0		0,0
Finansaktiva	100 %	308	2,00 %	8,0
Samlet tap for markedsrisiko for langsiktige finansaktiva				3,8
Mulig tap vil utgjøre :				8,6

Forutsetninger:

Renten stiger med 2 %

Norske aksjer faller 30 % og utenlandske 20 %

Kommentar: Stresstesten viser mogleg tap med dei vilkår som er vist i tabellen. Rådmannen vil her som i årsrapporten peike på at dette er å leve med. Ein stor del av vår gjeld er sikra gjennom ulike ordningar; renteswappar og fast rente. Faren for tap viser behovet for å ha eit disposisjonsfond som kan møte slike situasjonar. Fondet er per i dag på plass. Oversikta viser eit mogleg tap på 8,6 millionar med dei forutsetningane som ligg inne.

Kommunen har per i dag god likviditet. Rentevilkåra våre i DNB er tilfredsstillande.

Rådmannen si oppsummering av Fræna kommune sin økonomiske status per 2. tertial

Driftsrekneskapen

Prognosen for året viser eit mindreforbruk på samla 1,0 mill. kroner i forhold til vedtatt budsjett.. Dette viser at årets budsjett balanserer nær null. Einingane vil bli følgd opp særskilt med dette som mål.

Samla sett viser dette at kommunen no ser ut til å kunne halde rammene. Det er positivt.

Investeringsrekneskapen

Rådmannen arbeider med å finne gode rutinar på investeringar. Tala viser store avvik også per 31.08., men samtidig er det slik at den største aktiviteten ofte er i sommarhalvåret og mot slutten av året. Rådmannen arbeider vidare med å få til gode system for rapportering, tydeleggjere ansvar og god oppfølging av det einskilde prosjektet. Den samla ramma for investeringar vil halde, men det er per no store avvik på det einskilde prosjekt i høve til budsjettet. Det er i denne rapporten gitt meir utfyllande kommentarar enn det som er blitt gjevne før.

Sykefravær/Nærvær

Sykefraværet har fortsatt å synke utover våren og sommeren. I perioden 1.januar – 31.august er sykefraværet nede i 6%. I samme periode i fjor var sykefraværet 7,8%.

Fræna ungdomsskole og Eidem har det største korttidsfraværet (0-16 dager) (målt utfra antall stillinger). Når det gjelder langtidsykefraværet (17 dager og mer) er det kjøkkentjenestene, SFO Aureosen skolen, Bud barnehage og Hjemmehjelpstjenesten som ligger høyst. Disse har alle over 10% sykefravær i denne perioden. Ser en totaltallene og utfra antall stillinger i enheten/avdelingen er det grunn til å se nærmere på fraværet ved kjøkkentjenestene, Fræna ungdomsskole, SFO Aureosen skole, Hjemmehjelpstjenesten, Bud barnehage og Holalia. Alle disse har et samlet sykefravær på over 10%.

De fleste enheter har nå lavere fravær enn tidligere, men blant de med laveste fraværet i perioden er Aretunet (2% fravær), Bøtunet avlastning (2% fravær), SFO Haukås skole (2,4% fravær), Tornes skole (2,6% fravær) og Bud barne- og ungdomsskole med 2,9% fravær. Det synkende sykefraværet viser at enhetene har jobbet godt med sykefraværsoppfølging og tilrettelegging det siste året. Det har vært særlig fokus på å få ned sykefraværet i barnehagene og dette har hatt god effekt. Personal- og organisasjon har bistått enhetene ved behov. Det har særlig blitt tatt tak i tilfeller der arbeidstakere har hyppig og langvarig fravær over flere år, og det jobbes godt med tilrettelegging og oppfølging. Det har også blitt avklart flere saker med arbeidstakere på hel eller delvis uførepensjon.

Det er stor økonomisk gevinst ved å få redusert sykefraværet. Tar vi utgangspunkt i en pensjonspremie på 16,5% for alle (KLP-premie) vil et sykefravær på 6% i 2017 koste oss 10,1 mill.kr (7,3 mill.kr. i arb.giverperioden og 2,8 mill.kr. utenfor arb.giverperioden). I fjor hadde vi et sykefravær på 7,8%. Dette kostet oss 12 mill.kr (8,1 mill.kr. i arb.giverperioden og 3,9 mill.kr. utenfor arb.giverperioden).

I henhold til Visma BI, fraværskostnader har de totale fraværskostnadene våre vært 13.8 mill.kr de siste tolv månedene dvs. 1,15 mill. kr. pr. måned.

Videre arbeid knyttet til oppfølging og reduksjon av sykefraværet

Vi opplever at NAV i større grad enn før er på banen i forhold til å kalle inn til dialogmøte. NAV Arbeidslivsenter har vi brukt mer ift. råd og veiledning om tilretteleggingstilskudd. Det er fremdeles utfordringer med at NAV ikke klarer å fange opp og kalle inn til dialogmøte 2 i forhold til arbeidstakere med hyppig fravær over flere år. Dette kommer vi til å se nærmere på. Vi vil få til et

møte med sykefraværsoppfølgingsteamet (SYFO-teamet) i NAV for å se på samarbeid og rutiner rundt oppfølging.

Personal – og organisasjon vil i tiden framover fremdeles ha stort fokus på å kartlegge og analysere sykefraværet ved enhetene. Vi vil fremdeles bistå enhetene som har høyt fravær for å finne gode tiltak for å redusere fraværet. Vi har bl.a. vært tettere på enhetene ift. sykemeldingsrutinene herunder hva som skal til for å kunne bestride en sykemelding eller egenmelding.

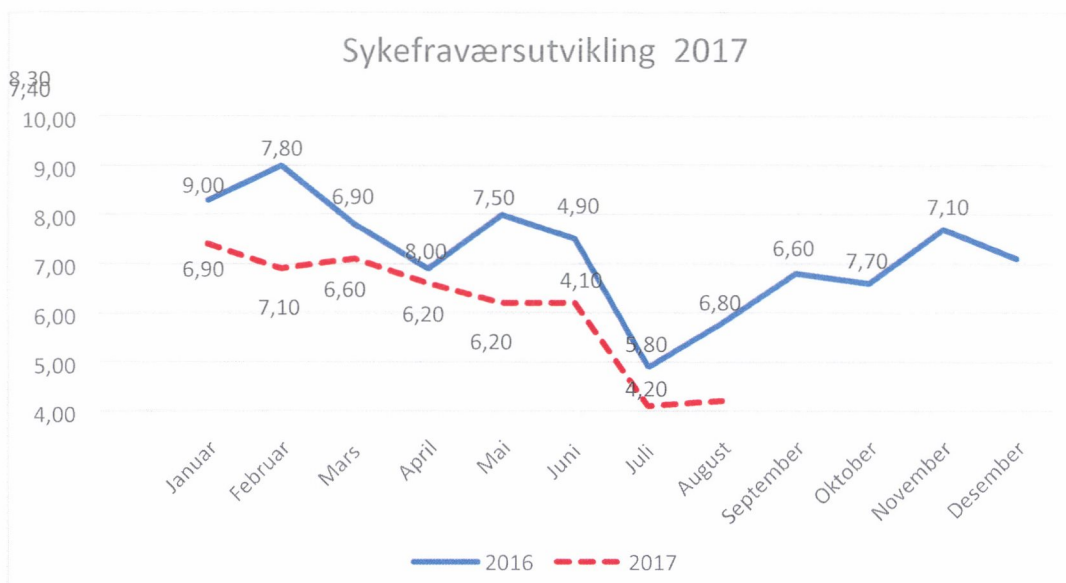
Psykiske lidelser er en av utfordringene i forhold til sykefravær. Flere arbeidstakere (særlig unge) har fravær av denne årsaken. Vi trenger mer kunnskap om hvordan vi kan bidra til å øke deres tilknytning til arbeidslivet. Her vil et styrket samarbeidet med NAV være viktig.

Det planlegges et bedriftsinternt kurs i regi av NAV: Helsefremmende arbeidsplasser. Målgruppe: alle ledere, tillitsvalgte og verneombud.

Fræna kommune har også i år vært med på StikkUT! bedrift. 95 ansatte har i 2017 vært deltakere på tiltaket som har som mål å motivere til aktivitet, noe som bidrar til å fremme god helse og forebygge sykefravær.

Vi ser at det å ha fokus på sykefraværet, og gi støtte til lederne i sykefraværsoppfølgings-arbeidet påvirker sykefraværet i kommunen i positiv retning.

Fræna kommune sitt sykefravær (egenmeldt og legemeldt) pr. utgangen av august 2017 er vist i tabell nedenfor (august viser kun foreløpige tall):

HMS

Handlingsplan for HMS og IA for 2016-2019 ble vedtatt i AMU 10.mai. Planen inneholder en rekke mål og tiltak for HMS og IA-arbeidet. Planen er også en veileder til de enhetene som ikke har utarbeidet egen HMS-plan. Av tiltakene som er gjennomført hittil i år kan nevnes:

Økt fokus på AKAN-arbeidet. Det er utarbeidet retningslinjer for AKAN-arbeidet og alle lederne har fått opplæring.

Deltakelse i StikkUT bedrift: 95 ansatte har deltatt. Månedlig premiering av tilsatte samt premiering av gruppe.

Grunnoppklæring i arbeidsmiljø (HMS-kurs): 27 verneombud, ledere og tillitsvalgte har gjennomført 4-dagerskurset som ble holdt 30. og 31.mai, 29.august og 5.september. Av disse fullførte 25 stk. Sykefraværsoppfølgingene har hatt stort fokus. Målet om at det samlede sykefraværet i kommunen innen 2017 ikke skal overstige 7% ser ut til å bli nådd.

Det er utarbeidet nye retningslinjer for livsfasepolitikk.

Vi har tilbudt pensjonskurs gjennom KLP. Disse kursene er svært populære.

Det vil bli gjennomført ny medarbeiderundersøkelse i november der vi bruker KS sin «10Faktor»-modell. Det vil bli gjennomført kurs for alle lederne i forkant og etterkant av undersøkelsen.

Befolkningsutvikling i Fræna kommune per 2. kvartal 2017

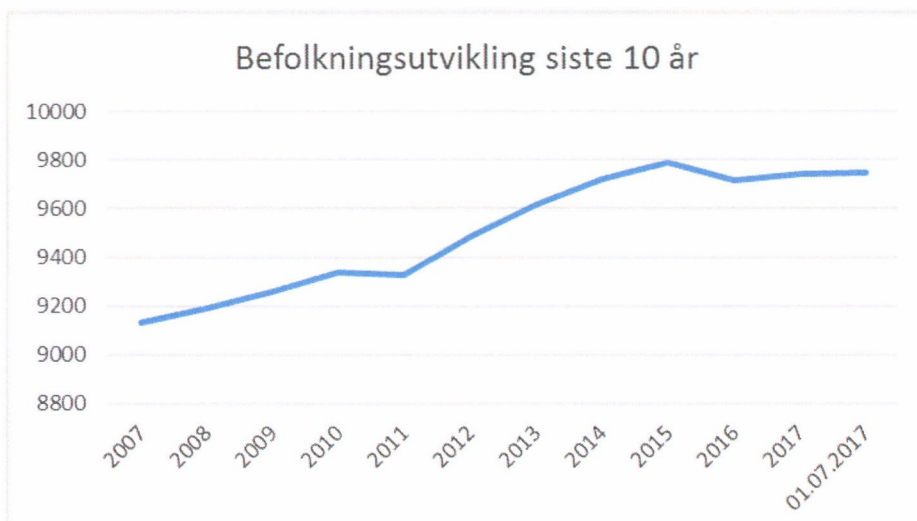
Gjennom første halvår økte befolkningen i Fræna kommune med 7 personer. Per 1. juli 2017 var folketallet i Fræna kommune 9748.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Folkemengde per 1.1.	913	9189	9257	9336	9324	9484	9614	9720	9787	9717	9748
Fødte	118	116	123	92	109	110	104	116	117	113	54
Døde	92	74	81	80	74	59	68	88	91	60	37
Fødselsoverskudd	26	42	42	12	35	51	36	28	26	53	17
Innflyttinger	438	382	379	356	513	485	480	479	409	400	197
Utflyttinger	400	354	343	378	388	404	410	444	505	429	207
Nettoinnflytting	38	28	36	-22	125	81	70	35	-96	-29	-10
Folketilvekst	58	68	79	-12	160	130	106	67	-70	24	7
Folkemengde – utgangen av året/2. kvartal	918	9257	9336	9324	9484	9614	9720	9787	9717	9741	9748

Tabell: Oversikt over folkemengde og årlige endringer siste 10 år, for 2017 vises tall ved utgangen av andre kvartal i kursiv (kilde: SSB)

Fræna kommune har stabilt positivt fødselsoverskudd, men i løpet av første kvartal i 2017 var det flere som døde enn som ble født. Når en ser på fødselsoverskuddet gjennom året, ser man en tendens til flere fødte i 2. og 3. kvartal enn i 1. og 4. kvartal. I andre kvartal endret det negative fødselsoverskuddet seg, og første halvår sett under ett ga 17 i fødselsoverskudd, med 54 fødte og 37 døde.

Når det gjelder nettoinnflyttingen er det flere som flytter fra kommunen enn til kommunen. Tendensen fra 1. kvartal forsetter. Av de 197 som flyttet til kommunen i løpet av første halvår 2017 var det 29 fra utlandet og 168 fra andre steder i landet. Av de 207 som flyttet fra kommunen, var det 18 som flyttet ut av landet og 189 som flyttet til andre steder i landet. I 2015 ble folketallet i Fræna kommune redusert med 70 personer, dette året snudde trenden en har sett de siste fire årene med høy befolkningsvekst. I 2016 økte befolkningen med 24 personer, noen som langt på vei ikke dekker inn reduksjonen fra året før. Slik det ser ut så langt i 2017 vil nok folketilveksten i Fræna flate ut den nærmeste tiden, og det vil nok drøye en stund før en ser et innbyggertall over 10 000.

Tabell: Oversikt over folkemengde og årlige endringer siste 10 år, til og med 2. kvartal 2017 (kilde: SSB)

Møre og Romsdal fylke har fått 393 flere innbyggere i løpet av første halvår 2017, dette snur den negative utviklingen fylket opplevde i første kvartal 2017 (nedgang med 101 personer). Det er fødselsoverskudd (249), og det er flere som flytter inn til fylket enn som flytter ut av fylket (nettoinnflytting 144).

Når en ser på befolkningsutviklingen i våre nabokommuner, er det heldigvis flere kommuner som fikk flere innbyggere de første seks månedene i 2017 – bare Molde (-34), Midsund (-4), Averøy (-4) og Gjemnes (-7) opplevde folkenedgang i løpet av første halvår i 2017.

	Folketallet 1. januar 2017	Fødsels- overskudd	Netto- innflytting	Folkevekst	Folketallet utgangen av 2. kvartal
Møre og Romsdal	266274	249	144	393	266173
Molde	26822	-1	-33	-34	26788
Vestnes	6577	0	15	15	6592
Rauma	7503	-9	21	12	7515
Nesset	2963	11	0	11	2974
Midsund	2085	-4	0	-4	2081
Sandøy	1246	-4	9	5	1251
Aukra	3547	7	36	43	3590
Fræna	9741	17	-10	7	9748
Eide	3454	4	-4	0	3454
Averøy	5856	-4	0	-4	5852
Gjemnes	2611	9	-16	-7	2604

Tabell: Oversikt over folkemengde og endring per. 1. juli 2017 for kommuner i Romsdal (kilde: SSB)

Oppfølging politiske vedtak

Tallet for politiske vedtak som er «under behandling» pr i dag er 13, men rådmannen forventer at det reduseres ytterligere i løpet av kort tid.

Kontrollutvalet har hatt fokus på politiske vedtak som er eldre enn 01.01.15. Disse er nå nede i 3.

For øvrig er rutinene som oppgitt i forrige tertialrapport fremdeles gjeldende, og med reduksjon i antall saker som har vært tyder dette på at de fungerer.

Rådmannens tilråding:

Tertialrapport 31.08.2017 for Fræna kommune blir tatt til orientering.

FRÆNA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/06
Arkiv: 033
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 09.10.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 35/17	Kontrollutvalget	17.10.2017

OPPFØLGINGSLISTE

Sekretærens innstilling

Følgende nye saker føres opp på oppfølgingslisten:

Saksopplysninger

Intensjonen med oppfølgingslisten er å ha et oppsett av saker og problemstillinger som medlemmene ønsker nærmere utredet eller orientering om.

En slik oppfølgingsliste kan være et nyttig redskap for kontrollutvalget for å holde rede på status for saker man ønsker å følge opp eventuelt å ha til observasjon. Listen kan fungere som et nyttig planleggingsredskap for aktiviteter som kontrollutvalget ønsker å gjennomføre når forholdene ligger til rette, eksempelvis befaringer.

Kontrollutvalget vedtar selv endringer i listen. Dette innebærer endring i status for den enkelte sak, det vil si følgende alternativ:

- Som nytt punkt
- Endringer i punkt (grunnet orienteringer gitt eller saken behandlet som egen ordinær sak i møte)
- Punktet går ut (saken anses for avsluttet fra kontrollutvalgets side)

Vedlagt følger:

- ajourført oppfølgingsliste pr. 29.09.2017.

VURDERING

Dersom det er saker utvalget ønsker å kommentere, stille spørsmål ved eller ta opp i dette møtet eller i et senere møte, kan disse bli fremmet i møtet for oppføring på oppfølgingslisten.

Sveinung Talberg
Rådgiver

KONTROLLUTVALGET I
FRÆNA KOMMUNE

SAKSOPPFØLGING

(ajourført pr. 29.09.2017)

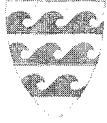
Saker som er tatt opp:	Dato:	Ansvar:	Merknad:	Status:
Innføring av et elektronisk kvalitetssystem i Fræna kommune	29.04.15	Adm/sekr.	<p>Det fremgår av Fræna kommunes Årsrapport for 2014 at kommunen har gått til anskaffelse av et elektronisk kvalitetssystem levert av Kommuneforlaget. Systemet inneholder bl.a. personhåndbok, kvalitetshåndbok, system for avvikshåndtering, lovsamling og HMS-håndbok etc. Kvalitetssystemet skal brukes av ansatte på alle nivå i organisasjonen og vil være en del av kommunens internkontrollsystem. Implementering av kvalitetssystemet vil være arbeids- og ressurskrevende i hele organisasjonen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interne rutiner og reglement • Rutiner for saksbehandling i Fræna kommune • Rutiner for registrering av henvendelser <p>(Saker som er sammenslått jf. vedtak i sak PS 31/16)</p>	<p>29.04.15: Kontrollutvalget ønsker i neste møte å få en orientering fra administrasjonen om arbeidet med innføringen av det elektroniske kvalitetssystemet og en statusrapport om hvor langt arbeidet med implementeringen er kommet.</p> <p>15.06.15: Rådmann orienterte. Det elektroniske kvalitetssystemet er innkjøpt og opplæring skjer nå på ledernivå. Kontrollutvalget ønsker i første halvår 2016 å få en orientering fra administrasjonen om det elektroniske kvalitetssystemet og en statusrapport om hvor langt arbeidet med implementeringen er kommet.</p> <p>11.02.16: Se sak 08/16 Eventuelt, interne rutiner og reglement. Orientering fra rådmannen.</p> <p>04.04.16: Epost med notat fra rådmannen i Fræna. Rådmannen vil orientere om dette i møte 12.4.16.</p> <p>12.04.16: I kontrollutvalget sitt møte 12.04.2016 orienterte personalsjefen om innholdet i KF(Kommuneforlaget) sitt kvalitetssystemverktøy. Dette er et elektronisk verktøy som skal rulles ut i hele organisasjonen. Opplæring og implementering er godt i gang. Dette gjelder innenfor delen som omhandler «Personhåndboka». Verktøyet skal brukes og måles opp mot ledersamtalen som rådmannen har. Alle interne reglement og bestemmelser skal inn i systemet. Det ble stilt spørsmål til avviksmeldinger og håndteringen av dette. Dette er i dag manuelt og ikke en del av kvalitetssystemet.</p> <p>Rådmannen håper systemet skal være en kilde til lærdom og forbedring.</p> <p>14.06.16: Rådmannen orienterte. Arbeidet med innføring av det elektroniske kvalitetssystemet forsetter. Avviksrapporteringssystemet er i drift, men noen enheter gjenstår å implementere. Arbeidet med lederavtaler fortsetter og det gjenstår.</p> <p>25.10.16: Økonomisjefen orienterte om status i innføringen av det elektroniske kvalitetssystemet. Alle reglement er nå på plass i systemet. Lederavtalene er ikke på plass. Først vil rådmannen ha sin lederavtale på plass før han går i gang med lederavtalene på underordnet nivå. Når det gjelder implementering og opplæring skjer dette suksessivt. En ser for seg at systemet er opp å gå og mer funksjonelt når lederavtalene er på plass.</p> <p>06.12.2016:</p>

				<p>Økonomisjef Ole Rødal redegjorde. Det er nå utarbeidet lederavtaler for enhetslederne og nå vil rådmannen sin lederavtale komme på plass.</p> <p>13.02.2017: Økonomisjef Ole Rødal redegjorde. Det etiske reglementet er lagt inn i det elektroniske kvalitetssystemet. Rådmannen sin lederavtale er på plass og nå vil enhetslederne sin arbeidsavtale bygge på denne. Arbeidet med dette er startet.</p> <p>04.04.2017: Rådmannen hadde ikke noe spesielt å melde, men ikke alle enheter er implementert ennå.</p> <p>24.05.2017: Rådmannen hadde ikke noe nytt å melde.</p> <p>14.09.2017: Rådmannen orienterte om at en i forhold til Kommunereformen setter en ting på vent. Også sett i lys av at en nå har meldt seg ut av Orkide-IKT og skal bygge opp egen IKT-tjeneste sammen med Eide kommune.</p> <p>Kontrollutvalget ønsker å følge saken videre med orientering i senere møter.</p>
PS 08/16 EVENTUELT	11.02.16	Adm	<p>Kommunen sine medlemsskap og eierinteresser i aksjeselskap, interkommunale selskap og interkommunale samarbeid</p> <p>Saken ble tatt opp i møtet av medlem Leif Johan Lothe. Formålet er å få en samlet oversikt over kommunens eierinteresser og medlemsskap i selskap og samarbeid. Rådmannen blir bedt om å legge frem en oversikt til neste møte.</p>	<p>11.02.2016: Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i tråd med framlegg fra Leif Johan Lothe. Saken settes på oppfølgingslisten.</p> <p>04.04.16: Mottatt oversikt på epost fra rådmannen som legges frem for kontrollutvalget 12.04.16.</p> <p>12.04.16: Kontrollutvalget behandlet oversikten og vil be rådmannen om en oppdatert liste pr. dato samt en orientering fra rådmannen om status og innhold i de enkelte samarbeid og selskap for Fræna kommune sin del.</p> <p>14.06.16: Rådmannen orienterte. Det skal utarbeides en ny eierskapsmelding(er) som sier noe om formål, forventninger og hensikt med eierskapene i AS, IKS og interkommunale samarbeid.</p> <p>06.12.2016: Økonomisjef Ole Rødal redegjorde. Eierskapsmeldingen «ligger på vent», men en forventer at den skal foreligge til politisk behandling tidlig på nyåret 2017.</p> <p>13.02.2017: Økonomisjef Ole Rødal redegjorde. Eierskapsmeldingen skal oppdateres og står oppført til behandling i sak PS 1/2017 i kommunestyret 16.02.2017. En må se på denne på nytt i forbindelse med kommunereformen. En har nå «ryddet» opp og avvirket noe, bla. i stiftelser.</p> <p>04.04.2017: Eierskapsmeldingen er oppdatert jf. sak PS 1/2017 i kommunestyret 16.02.2017. En må se på denne på nytt i forbindelse med kommunereformen. En har nå «ryddet» opp og avvirket noe, bla. i stiftelser.</p>

				11.09.2017: Rådmannen orienterte om noen eierposter en nå har avhendet. Det gjelder Nordlund og Ergan. Kontrollutvalget ønsker å følge saken videre med orienteringer.
PS 39/16	25.10.16	KU	Utvalget viser til avsnittet om vedtaksoppfølging i saken om økonomirapportering 2.tertial (sak PS 35/16) der rådmannen viser til at han har gått igjennom alle politiske vedtak som står uavklart fra 1.1.2015 og frem til i dag. Kontrollutvalget ønsker at rådmannen også rapporterer om uavklarte saker også før 1.1.2015. Kontrollutvalget ber rådmannen om en skjematisk oppstilling der det blir gjort rede for: 1) Når saken oppsto, 2) Hvilken enhet saken vedrører, 3) Årsak til at saken ikke er effektivt.	13.02.2017: Politisk sekretær Elisabeth Sande Mathisen orienterte om status for oppfølging av politiske saker. Det er nå 10 vedtak før 1.1.2015 og 9 saker etter 1.1.2015 som ennå ikke er avsluttet. Det legges inn merknader på sakene som ikke er avsluttet. Politisk sekretær sender ut rapport til de saksbehandlerne som har saker som ikke er avsluttet. Kontrollutvalget ønsker at rådmannen kommer med en plan for effektivisering av vedtakene. 13.03.2017: Brev til rådmannen. Kontrollutvalget ber rådmannen om en redegjørelse til møtet 4.4.17 om hvilke tiltak som blir gjort for å effektivisere vedtakene. 04.04.2017: Politisk sekretær følger opp i forhold til fremdrift i ikke avsluttede saker. Rutinen er at rådmannen blir koplet på når det ikke er fremdrift. Det er en rutine for å få avsluttet saker. Det er nå 7 saker fra før 1.1.2015 som ikke er avsluttet. Mange av de åpne og ikke avsluttede sakene har en naturlig forklaring og ikke i manglende saksbehandling. 11.09.2017: Rådmannen orienterte om status, der en nå har reduserte restanser og at disse har en naturlig forklaring i eksterne forhold som ikke beror på intern saksbehandling. Kontrollutvalget vil ha en liste over status og forklaring til neste møte. Kontrollutvalget ønsker å følge saken videre.
PS 39/16	25.10.16	KU	Hvordan fungerer dataverktøyet «Fluix»? Ikke alle medlemmer i KU er innlemmet og mottar dokumenter til Fluix. I kommunestyremøtene forekommer det svikt i sendinger og lyd ut til tilhørerne. Saker som kommer opp etter at saker er sendt ut blir ikke oppdatert i «Fluix».	13.02.2017: Kontrollutvalget fikk en innføring i hvordan verktøyet «Fluix», som brukes for politisk møtevirksomhet, virket. Dette ble gjennomgått av IKT-konsulent Kim Ashee Silnes. De avvik og mangler som kontrollutvalget tok opp i forhold til oppslag på oppdatert versjon av innkalling, lyd og generell bruk ville IKT-konsulentent ta med tilbake og utforske. 04.04.2017: Kontrollutvalget ønsker at utvalget blir «synkronisert» med de øvrige utvalgene og til Fellesnemnda sine møter.
PS 07/17	13.02.17	KU	Kontrollutvalget ber om å få opplyst gjennomsnittlig saksbehandlingstid for Fræna kommune i sakene som angår plan- og bygningsloven og som gjelder	13.03.2017: Brev til rådmannen. Kontrollutvalget vedtok i sist møte 13.2.17 å rette en forespørsel til rådmannen der en ønsker opplyst gjennomsnittlig saksbehandlingstid i Fræna kommune for saker som angår plan- og bygningsloven for saker som er søkt om i 2016.

			søknader om tiltak fra innbyggerne i 2016.	
PS 07/17	13.02.17	KU	Kontrollutvalget ber om å få en liste over de anskaffelser som er lagt ut på «Doffin» av Fræna kommune i 2015 og 2016.	13.03.2017: Kontrollutvalget vedtok i sist møte 13.2.17 å rette en forespørsel til rådmannen der en ønsker en liste over de anskaffelser som er lagt ut på «Doffin» av Fræna kommune i 2015 og 2016. 04.04.2017: Kontrollutvalget ba i møte 13.02.2017 rådmannen til neste møte å lage en liste over de anskaffelser kommune har lagt ut «Doffin» i 2015 og 2016. Rådmannen opplyste i møtet at det i 2015 var 9 anskaffelser og i 2016 11 anskaffelser som var lagt på «Doffin». I tillegg har en lagt ut på TED-databasen(EU-portalen for anskaffelser) de anskaffelser som er <u>over</u> beløpsgrensene i Lov om offentlige anskaffelser.
PS 11/17	04.04.17	KU	Kontrollutvalget ber om å få opplyst hvordan tilstandsrapporten etter branntilsyn på kommunale bygg gjennomført i desember 2016 som ble vedtatt i Fræna kommunestyre 16.02.2017, sak PS 7/2017 blir fulgt opp med tiltak.	24.05.2017: Kommunalsjef Odd-Erik Bergheim orienterte kontrollutvalget. Det har årlig blitt gjennomført branntilsyn i kommunen og avvik som har blitt avdekket har blitt registrert. Utfordringen har vært at disse tilsynene ikke har blitt fulgt godt nok opp med tiltak. I november-desember 2016 ble det gjennomført branntilsyn som avdekket betydelig mengde avvik. Retningslinjer sier noe om hvordan disse avvikene skal følges opp. Det er ikke alt som er kostnadskrevende å følge opp, i noen tilfeller dreier det seg bare om manglende merking. I andre tilfeller, som ved Haukås skole, så er det større utfordringer. I 2017 er det lagt ned en betydelig innsats for å lukke avvik. Alle de registrerte avvikene ved tilsynet i nov-des. 2016 er lukket, men det vil hele tiden dukke opp nye avvik. Neste branntilsyn er planlagt i løpet av høsten. Bergheim opplyser at retningslinjene som politikerne har vedtatt nå blir fulgt. De har fått på plass rutiner for oppfølging av avvik. Det er vedtatt at tilstandsrapport for branntilsyn skal presenteres politisk i jan/feb. hvert år. Bergheim svarte på spørsmål fra utvalget undervegs i orienteringen. Det ble bl.a. spurt om det er samme rutiner etablert for oppfølging av el-tilsyn. Kommunalsjefen kunne ikke svare på hvilke rutiner det var for oppfølging av slikt tilsyn, annet enn at det inngikk i det løpende vedlikeholdsarbeidet.
PS 11/17	04.04.17	KU	Kontrollutvalget ber om at skriftlige henvendelser fra kontrollutvalget til kommunen blir besvart skriftlig innen sakene blir sendt ut til kontrollutvalget. I praksis senest 1	28.08.2017: Brev til rådmannen fra kontrollutvalget.

			uke før møtet .	
PS 17/17	24.05.17	Adm.	Under revisors oppsummering etter årsavslutning 2016, opplyses det at det var avdekket en rutinesvikt i forbindelse med utbetaling av lønn. Kontrollutvalget ønsker en tilbakemelding fra rådmannen om hvilke rutiner det er for kontroll av lønn før utbetaling. Se ellers protokoll jf. sak PS 16/17	28.08.2017: Brev til rådmannen fra kontrollutvalget.
PS 30/17	14.09.17	KU	«Eiendomsforvaltning, anbudshåndtering og bygge- og anleggsledelse i Fræna kommune», jf. sak PS 25/17, herunder «Vedlikehold og opprusting av Fræna ungdomsskole – Lov om offentlige anskaffelser», jf. sak PS 26/17.	
PS 30/17	14.09.17	KU	Tilsyn med arkivforholdene i Fræna kommune, jf. sak OS 15/17.	
PS 30/17	14.09.17	KU	Tilsyn med sosiale tenester – tema økonomisk stønad – i NAV Fræna-Eide 2017, jf. sak OS 17/17.	

FRÆNA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/06
Arkiv: 033
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 09.10.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 36/17	Kontrollutvalget	17.10.2017

EVENTUELT

Virksomhetsbesøk

Kontrollutvalgets vedtak 14.09.2017

Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre et virksomhetsbesøk hos NAV Fræna enten i forkant av møtet 17.10. eller 5.12., alt etter hva som passer for NAV Fræna.

Forespørsel er sendt, og rådmannen kan bekrefte at kontrollutvalget er velkommen til virksomhetsbesøk hos NAV Fræna i forkant av møtet 05.12.2017

Vedlegg:

- Brev til rådmannen med forespørsel, datert 27.09.2017.
- Epost fra rådmannen, datert 27.09.2017.

Forberede bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt 5.12.2017

I kontrollutvalgsmøtet 5.12.2017 er det lagt opp til bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt. For å få innspill i saken til sekretariatet, legger en opp til en diskusjon av tema og innhold i møtet 17.10.2017 ut fra vedtatt plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019.

Sveinung Talberg
Rådgiver

Fræna kommune
v/rådmannen

Deres referanse:	Vår referanse:	Arkivkode:	Stad/dato
	2017-292/STA	1548-033&17	Molde, 27.09.2017

Ønske om virksomhetsbesøk før kontrollutvalgets møte 17.10.2017 eller 05.12.2017

Kontrollutvalget i Fræna har som mål å gjennomføre 1-2 virksomhetsbesøk pr. år. En har tidligere i år gjennomført et vellykket besøk hos Fræna sjukeheim og omsorgssenter.

I kontrollutvalgets møte 14.09.2017 ble det gjort følgende vedtak i sak PS 31/17:

Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre et virksomhetsbesøk hos NAV Fræna enten i forkant av møtet 17.10.2017 eller 05.12.2017, alt etter hva som passer for NAV Fræna.

Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre et virksomhetsbesøk til i år. En ønsker å besøke NAV Fræna på bakgrunn av tilsynet som ble gjennomført av Helsetilsynet. Sekretariatet undersøker hvilken dato, 17.10.2017 eller 05.12.2017, som passer for NAV Fræna.

En ønsker å starte besøket kl. 0900, og det vil vare i ca. 1,5 time.

For å bli kjent med den kommunale forvaltningen, og for at ansatte i kommunen skal bli kjent med kontrollutvalget, kan utvalget besøke ulike kommunale virksomheter eller kontrollutvalget kan invitere virksomheten eller enhetene til sitt møte. Dette kan også inkludere kommunale foretak og selskap. Besøkene initieres og gjennomføres av kontrollutvalget i samarbeid med sekretariatet. Slike virksomhetsbesøk kan ikke på noen måte sammenlignes med et tilsyn eller kontroll.

Formålet med besøk er blant annet å:

- ■ Bli kjent med virksomheten, og å gjøre kontrollutvalgsarbeidet kjent i kommunen
- ■ Undersøke generelt om krav til internkontroll er kjent i virksomheten, og om sentrale føringer knyttet til for eksempel etikk er kommunisert
- ■ Sjekke utvalgte områder som for eksempel HMS, offentlige anskaffelser og lignende ved å få orientering om og innsyn i system og rutiner
- ■ Få innspill til kontrollutvalgets risikoanalyse og planarbeid

Kontrollutvalget ønsker at rådmannen orienterer leder på NAV, bekrefter at besøket er i orden og hvilket tidspunkt som passer.

Med hilsen

Ingvar Hals
Leder (s)

Sveinung Talberg
Rådgiver

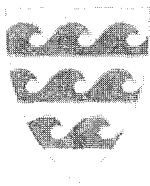
Talberg, Sveinung

Fra: Anders Skipenes <Anders.Skipenes@frana.kommune.no>
Sendt: 27. september 2017 13:16
Til: Talberg, Sveinung
Kopi: Ingvar Hals; Nadine Deidok; Arild Inge Kjersem
Emne: SV: Ønske om virksomhetsbesøk - kontrollutvalget i Fræna

Hei,

Dere er velkommen til NAV Fræna – Eide den 5.12

Med vennlig hilsen
Anders Skipenes
Rådmann
Fræna kommune
anders.skipenes@frana.kommune.no

Mob: +4748167112 | Tlf.: +4771268100 | Adr.: Rådhuset, 6440 ELNESVÅGEN
[Hjemmeside](#) | [Kommune TV](#) | [Om Fræna kommune](#) | [Samhandlingsløsning](#)

Fra: Talberg, Sveinung [<mailto:sveinung.talberg@molde.kommune.no>]
Sendt: onsdag 27. september 2017 11:31
Til: Anders Skipenes <Anders.Skipenes@frana.kommune.no>
Kopi: Ingvar Hals <ingvar.h@online.no>
Emne: Ønske om virksomhetsbesøk - kontrollutvalget i Fræna

Kontrollutvalget i Fræna viser til vedlagte brev og ønske om virksomhetsbesøk hos NAV i forkant av møtet enten 17.10.17 eller 05.12.17.

Med hilsen

Sveinung Talberg
Rådgiver

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal
Rådhusplassen 1
6413 Molde
Tlf 71 11 10 00 sentralbord
Tlf 71 11 14 52 direkte
Mob 991 60260
Epost sveinung.talberg@molde.kommune.no
postmottak@kontrollutvalgromsdal.no
Nettside kontrollutvalgromsdal.no